

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Lc
52
8

Le 52.8

Le 52.8
Cover

CLEDONII
ARS GRAMMATICA

DISSERTATIO PHILOLOGICA

QUAM

AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES

auctoritate amplissimi philosophorum ordinis

IN UNIVERSITATE RUPERTO-CAROLA HEIDELBERGENSI

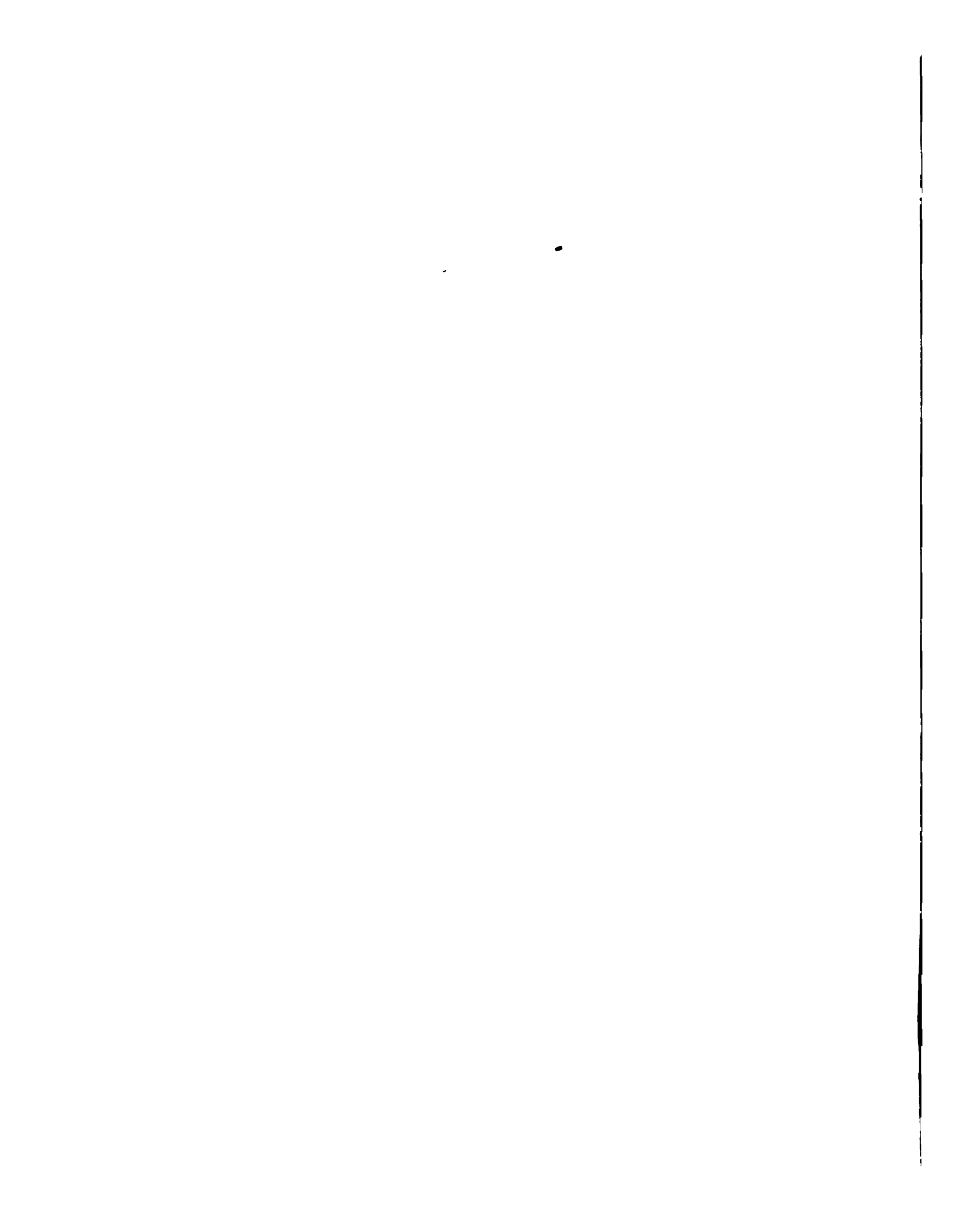
RITE CAPESSENDOS

SCRIPSIT

HENRICUS BERTSCH

Pforzheimensis.

C.
Heidelbergae
TYPIS G. MOHRI
MDCCLXXXIV

Praefatio.

Cledonius in arte grammatica qui ex turbis in suum quidque locum restituere conetur, suo iure quaestionem proponet, quo modo et quibus de causis talis et tanta oriri potuerit contextus perturbatio. Quod tum demum elucebit, cum noveris, qua ratione grammaticus ipse commentarium instituerit.

Qui cum continuo sermone non scripserit, aut unicuique interpretamento Donati verba lemmatis loco anteposuisse cogitandus est — quod in Commento Einsidlensi Anecd. Helvet. pag. 202—266 factum videmus — aut Donati contextui sua partim inseruisse partim apposuisse partim subnotasse. Utrum factum sit lemmata ipsa, qualia nunc leguntur, satis aperte demonstrant. Etenim, si lemmata ipse apposuit grammaticus, ad aliena referri alienisque misceri commentarii verba non potuerunt. Attamen hoc factum esse ex exemplis nonnullis evincitur. Pag. 69, ²⁸⁻³¹ est collectio earum dictionum, quae dubiae sunt inter adverbium et alias orationis partes, ita comparata, ut omnia inter se cohaereant. Agitur de accentu quo discerni possit, cuinam parti singula attribuenda sint. Sub finem glossematis in verbis: ‚sensu vero discernimus ante‘ oppositio inest, quae in ipso commentario non habet quo referatur. Itaque ad Donatum referenda est, in cuius libro legimus pag. 387, ₃: ‚horum quaedam accentu discernimus.‘ Lemmate vero continentur extrema verba huius enuntiati pag. 387, ₄: ‚sunt multae dictiones dubiae .. inter adverbium et verbum ut pone.‘ Iam ut omittam lemma iis anteponi quae de ‚ut‘ dictione proferuntur verbis, num his ascripsisse cogitari potest grammaticum: ‚pone si retro significat, circumflexum habet?‘ Minime, sed librarius cum vidisset de ‚ut‘ et ‚pone‘ dictionibus verba fieri, quod in Donati contextu invenit ‚ut pone‘ anteposuit. Huc accedit, ut pag. 68, ₃₄ lemma, pag. 68, ₃₃ glossema ad hunc locum spectantia iam allata sint.

Alterum pravi lemmatis exemplum exstat pag. 59, ₄. Grammatici verba sunt: ‚quia omnis prima persona correpta est‘, lemma: ‚sunt etiam monosyllaba, quae ideo etiam producta sunt‘, quae sibi respondere non posse unusquisque primo obtutu videt. Sed Donati verborum ratione habita optimis libris comprobatur illum ‚sola producta sunt‘ scripsisse, quo facto omnia plana claraque sunt. ‚Etiam contra regulam producta‘ Donati Parisinus praebet, quocum saepius congruit lemmatum scriptura. Sed Cledonium ipsum alii contextui commentarium apposuisse etiam ex pag. 78, ₉₋₁₁ intellegimus,

II

quo loco illum ‚affero‘ in Donato legisse manifestum est, ut Donati cod. S, cum in lem-
mate legatur ‚suffero‘ cum ceteris Donati codd. Hic statim eos asseram locos quibus
demonstratur lemniatum scripturam Parisino propius accedere*) iis usus quae Keilius
Donati contextui subnotavit. Pag. 38, 16: Par. et lemma: extra hanc, ceteri codices:
extra quam.

Pag. 49, 17: Par. et lemma: cuiatis, ceteri codices: cuiates.

Pag. 62, 17: Par. et lemma: aut complet aut minuit, ceteri codices differunt.
Pag. 75, 11: Par. et lemma: implet, ceteri complet. Pag. 62, 6 soleo faxo impleo in
optimo Donati codice non legitur. Cf. pag. 385, 7. Ceterum hoc quoque loco lemma
prave praepositum exstat; nam ad Donati verba: ‚sunt defectiva . . per personas ut . .
soleo‘ adnotare non potuit grammaticus: ‚soleo perdit enim tempus.‘ Unum addam
exemplum pravae relationis. Pag. 29, 11 lemma desumptum est Donato pag. 369, 1:
‚longae . . positione fiunt . . in i litteram solam loco consonantis positam ut aio.‘ Iam
opinor nemo non videt, verbis ‚ut aio‘ ascribi non posse: ‚i inter duas vocales‘ sed sine
dubio Cleloni verba ‚inter duas vocales‘ interpretantur Donati ‚loco consonantis positam.‘

Sed hoc exemplum iam inter ea numerandum est, quibus negligentia magis, quam
prava relatio deprenditur. Sunt enim lemmata partim sic comparata, ut non ea quae
commentario illustrantur, sed alia quaedam eiusdem enuntiationis verba anteposita sint,
velut pag. 21, 10 ubi praescriptum est: ‚ut doctissime,‘ etsi de comparativo ‚doctius‘
sermo est. Inveniuntur similia pagg. 51, 6. 57, 10. 73, 15. 77, 11. 77, 29. 78, 6. Gramma-
ticum id commisisse quis est quin neget? Sunt quae absurdam efficiant sententiam ut
lemma pag. 41, 2: ‚sunt genera nominum fixa, sunt mobilia‘ cum Cleloni verba sint:
‚quae moveri non possunt‘; sunt quibus superflua contineantur ex enuntiatis illata,
quae cum re de qua agitur nullo modo cohaerent velut pag. 21, 14. 25, 20. 28, 8. 34, 30.
43, 12. 47, 29. 48, 20. 61, 26. Haec omnia ex corruptelis nata esse nemo ni fallor contenderit.

Deinde ne constans quidem est lemmatum usus, nam non exiguus est eorum glosse-
matum numerus quibus lemmata non sunt praeposita. Attamen aut nullum aut omnia
omitti exspectaveris.

Denique in tractando adverbio pag. 62 sqq. Donati verba pluribus locis ita ex-
cerpta sunt, ut grammatici commentarius longo intervallo a singulis verbis quae inter-
pretamento illustrantur distet, quod fieri non potuit, si singulis glossematis lemmata
erant apposita.

Neque parvi est momenti quod verba Donati in Cleloni contextum irrepserunt quod
factum est pag. 23, 14. 31, 25. 61, 22 alias; id tum solum fieri potuit, si et Donatus et
Clelonius eodem in libro coniuncti librari in manibus erant.

Quae cum ita sint, Keili suspicio, qui commentarium olim una cum Donati libro
scriptum fuisse censet, omni ex parte falcitur. Cf. Keil. praef. pag. 4.

*) Cf. Hagenus in Anecd. Helv. p. XCVIII, qui Petram grammaticam eiusdem codicis rescensionem
secutum esse observavit.

III

Iam vero Cledoni commentarius cum a Donati contextu separaretur et singula glossemata lemmatis instruerentur, quaedam prave praescripta esse iam supra vidimus; sed latius grassata est prava relatio. Similia enim congerebantur, quae ad diversissimos Donati locos pertinebant, quod factum est pag. 10, ²⁰. 14, ¹². 23, ¹⁵⁻¹⁸. 37, ⁸. 49, ¹⁵. 71, ⁵⁻⁷. 68, ³¹. 73, ²⁰. 74, ²⁰. 78, ¹⁵⁻¹⁹ alias. Quo in pravo congestu praecipuam conturbationis causam esse positam opinor. Tali modo cum rem institueret librarius, quid mirum, quod saepius glossemata diversis locis bis scripsit? Ut exempla afferam — redivit glossema pag. 27, ³⁰⁻³² post ,est' pag. 28, ⁵, glossema pag. 37, ¹⁶⁻¹⁹ post ,anus' 38, ¹⁸, glossema p. 71, ²¹⁻²⁴ iam aderat pag. 70, ²³ post ,lecturus.'

Omnino dittographiae in codice Bernensi haud paucae occurrunt. Alia ideo falso loco collocata sunt, quia librarius a similibus ad similia aberravit velut pag. 30, ²⁶: ,is etiam creticus dicitur', alia pari incuria commissa sunt, quae omnia persequi longum est.

Praeterea etiam interpolatione laborat Cledoni contextus. Sic pag. 17, ³⁰ Cledoni verbum ,quasi' commentario instruitur: ,videntur eadem esse cum non sint', pag. 11, ²⁵ ,quartae declinationis' moleste additur, pag. 27, ¹⁸ verbum ,huic' quonam spectet verbis ,u scilicet' demonstratur, pag. 47, ²⁸ ,regulam' significare ,rationem declinandi' exponitur, pag. 49, ²⁶ verba: ,res quae nomen praesentat' interpretamentum elocutionis ,res subiecta' continere mihi videntur cum Keili transpositio non placeat.

Has igitur quas adumbravi turbas confusionesque nova hac editione discutere studui. Nam Keilius cum grammaticos Latinos adituris locupletissimam et speciosissimam editionem pararet singulis grammaticis quod in tanto opere nemo mirabitur non parem semper curam impendebat. Quod in Cledonium imprimis cadit cuius commentarium corruptissimum et perturbatissimum noluit ille emendare et in ordinem redigere, nisi quod hic illic verba quaedam segregavit turbasque significavit. Quamvis autem levis sit grammatici auctoritas, tamen prorsus negligere non possumus: quo aegrius ferimus quod talem maxime scriptorem non sine summa molestia ac difficultate adhibere possumus. Quare hac in parte pro meis viribus Keili opus perficere volui. Quo in opere iis mihi licuit niti quae haud spernenda et Keilius et Hagenus in vol. V grammaticorum Latinorum praestiterunt. Neque pauca F. Schoellio praeceptoris carissimo debeo quorum nonnulla in act. soc. philol. Lips. vol. VI extant, longe plura mecum communicavit mihi que utenda permisit. Coniecturas autem hominum doctorum nequaquam omnes attuli, praesertim si locis parallelis comparatis a vero illos aberrasse appareat. —

Codicis Bernensis quem littera B signavi scripturam cum Keilius accuratissime exhibeat non indicavi in levioribus vitiis rebusque orthographicis. Secundam codicis manum fere non curavi quia nihil affert quod non sit ex mera coniectura profectum. Velut

pag. 26, ²⁷ legiterad quod *corr.* legitera ad quod

pag. 39, ²⁷ masculina *et* neutra *corr.* masculinum *et* neutrum (ubi potius transpositione facta pluralis tenendus est)

pag. 42, ¹¹ tonetru facit nerba *corr.* tonitru facit nerua

IV

- pag. 47, ³² peripetasmatis *corr.* peripetesmatibus
 pag. 51, ¹³ haec . . subiunctiva appellatur *corr.* appellabitur
 pag. 52, ² primigenia *corr.* primagenia
 pag. 54, ²² aut in it ut odi *corr.* aut in i — : quae omnia inepte scripta sunt.

Signis his usus sum: uncis < > ea seclusi quae in codice omissa inserenda, his [] quae vitiose repetita vel interpolata, his () quae Donati verba lectoris caussa in Cledoni contextu repetenda esse videbantur. Donati verba adposui, non interposui Cledoni interpretamentis neque in eis me continui quae casu magis quam consilio ipse codex *B* servavit: quae in codice lemmatis loco posita sunt, diductis litteris exprimenda curavi.

De ipso Cledoni opere deque eius fontibus pauca adiciam. Iam ex praefatione intellegimus grammaticum diversis ex auctoribus hausisse et suo commentario varia inseruisse, cui rei non repugnat opus. Nam non solum in originationibus diversa affert, sed etiam in terminis adhibendis et praeceptis definiendis sibi non constat. Exempla quae exhibet grammaticus secundum suae aetatis morem maxime Vergilio desumpta sunt, sed et Terentium Plautum Sallustium Horatium Ciceronem excitat. Ciceronis exempla fere omnia (exceptis pag. 22, ¹³ et 77, ⁶) in Verrinis leguntur. Quo magis mirum est neminem ante Schoellium intellexisse verba pag. 28, ¹⁸ sq. et Pompei locum pag. 111, ¹⁰*) spectare ad Cic. Verr. II. 2, 76, ¹⁸⁷: ‚Erant acceptae pecuniae C. Verrucio C. f. sic tamen ut usque ad alterum R litterae constarent integrae, reliquae omnes essent in litura.‘ Quibus scriptoribus singula praecepta attribuenda sint, enucleare non conabor. Sed unum quod certum est exemplis demonstrabo: ‚Probum‘ ut in ipso exordio commemorat, ita ex illius quae dicuntur institutis artium Cledonius haud pauca verbotenus recepit. Reperiuntur enim verba (interdum pleniora, ubi cancellos addidi):

Probi (pag. 142, ¹⁵⁻²² apud Cledonium pag. 72, ¹⁰⁻¹⁴)	
„ pag. 143, ¹⁵⁻¹⁹ „	„ pag. 72, ⁵⁻⁸
„ pag. 149, ²⁰⁻²⁵ „	„ pag. 77, ²⁹⁻³²
„ (pag. 154, ¹⁸⁻²⁶ „	„ pag. 67, ²⁻⁹)
„ pag. 154, ³⁰⁻³² „	„ pag. 66, ²⁵⁻²⁷
„ (pag. 154, ^{34-155, 2} „	„ pag. 67, ²⁶⁻²⁹)
„ pag. 155, ⁴⁻¹¹ „	„ pag. 69, ^{32-70, 4}
„ pag. 155, ¹¹⁻¹⁵ „	„ pag. 64, ²⁶⁻³⁰
„ pag. 155, ²⁰⁻³⁰ „	„ pag. 67, ^{30-68, 5}

Tum in exemplis allatis haud raro reperitur amborum grammaticorum consensus. Cu tamen rei non multum tribuo, quia eadem fere exempla apud omnes recurrunt grammaticos.

*) Cf. Keili adn. ad hunc locum. Ubi iam patet ‚alterum r‘ cum B non ‚alteram r‘ cum ceteris scribendum ‚ad‘ inserto et haec separanda esse: ‚Littera non declinabilis. unde illud in quaestionem venit, quia sigma tamen sigma sigmatis habet.‘ (Schoellius.)

Apicibus meliore metallo defixis et, de cultu¹⁾ lectiore fluentibus verbis scribis ad me, ut ea quae in arte utraque doctissimi Donati nebulosa caligine legentis obscurant inscitiam lucido sermone ad te perferenda rescribam, quasi quidquam sit quod indaginem tui vitare possit ingenii et alterius laqueis inretiri. parce, doctissime, protervo forsan sed grato sermoni: o fide omnibus et in omnibus fide, hoc tantum reperiri potuit, in quo fas sit tibi dici, mentiri.⁴

Quid igitur faciam? video quam scopuloso difficilique in loco necessitudo versetur. indevotus me quoque accusante reperiar, <si non adgrediar, si> adgrediar,²⁾ temeritatis flatibus aestu procelloso iactabor. est tanti, temerarius corrigar, cum³⁾ nomine conditoris afficiar, pro quo de diversis veteribus aptos huic operi sumpsi tractatus atque his mea quoque, ut potui et quae potui, pro bacchare copulavi ablatisque limitibus campo dispersi, ut inoffensibili cursu fructus sibi lector colligat maturatos. iuva⁴⁾ me, tuis praeceptis adgressa circumspice, luxuriosos tonde sermones, doctiloqua serie corrigentis extende curta, candifica⁵⁾, ut ad tuum arbitrium cuncta videantur tractata relecta digesta. vale.

[ARS] CLEDONII

Romani Senatoris Constantinopolitani grammatici Explanatio totius artis collecta ex diversis.

Cum ceteris⁶⁾ de partibus orationis Probus et Varro altercantur: unus in⁷⁾ duas partes describit⁸⁾ et reliquas subiectas facit, alter in quattuor, prout quisque potuit sentire. nos vero convenit Donati sequi auctoritatem. igitur octo partes orationis esse dicimus. nomen dictum quasi notamen, quod res nobis notas efficiat; pronomen

¹⁾ DEFIXISSET . . . LTO LECT ORE *B corr. Schoellius* ²⁾ reperiar adgrediar *B non adgrediar ante indevotus inseruit Hagenus* ³⁾ quam . . . cum *Schoellius* ⁴⁾ iusu *B, inva Schoellius (misu vel usu adiunxerant prioribus deinde me — adgressum corrigentis)* ⁵⁾ candifica *B corr. Schoellius* ⁶⁾ verba ante Probus et Varro tradita ab editoribus neglecta in textum recepi. ⁷⁾ altereentrum in *B* altercantur unus in *Schoellius* alter orationem in *Hagenus* ⁸⁾ scribit *B* describit *Wilmannsius*

quod impleat nominis vicem; verbum quod verberet os motus linguae reductus; adverbium quod verbis adiectum sit; <participium quod partem sibi verbi partem sibi nominis tollat>¹⁾; coniunctio quod coniungat duas partes; praepositio, quae omnibus partibus praeponatur et sibi ipsi; interiectio quae ex affectu nascitur mentis.

DE NOMINE.

- 355, 6 Nomen quid est? Pars orationis cum casu corpus aut rem proprie communiterve significans. Nominum quot accidunt? 10, 15
- 355, 7 Qualitas nominum in quo est? Bipertita est: aut enim unius nomen est et proprium dicitur aut multorum et appellativum. — (Bipertita:) in duas partes divisa. — Notandum quod propria nomina pluralem non habent. — Appellativum est commune cum multis. — Appellativa comparantur, propria comparari non possunt. — (Dumtaxat:) tantum modo sola. — In qualitate duo principalia quaerenda sunt, animi et corporis, et unum extrinsecus, divitiae, dignitas rei; in quantitate unum, quam magnus aut quam brevis. nam ideo dixit 'dumtaxat', id est sola, quia multa alia sunt nomina appellativa, quae qualitatem aut quantitatem non recipiunt. Comparativus gradus semper generis communis est. — Tribus casibus servit et ablativo et²⁾ septimo casui et nominativo adiecta cum particula. — Et tunc hoc dicimus, quando aliquem de nostro genere aut de aliqua professione significamus. singularem autem ita admittit, si positionem habeat singularem, intellectum pluralem, ut fortissimus Troiani generis. — Inter epicoenum et commune hoc interest commune in articulis duo genera comprehendit; dicimus enim hic et haec sacerdos, epicoenum unum; dicimus enim hic passer et haec aquila. — [Qui] Et dualis adicitur⁴⁾ apud Graecos. — Ipsa nomina simplicia sunt. | quae ex corrupto et integro vel ex integro et corrupto vel ex duobus integris fuerint <vel> | ex duobus corruptis constant⁵⁾, | composita sunt. — (Efficax) pro effectus capiens⁶⁾. — (Nugigerulus) pro nugas. — Casus a cadendo dicti, 10, 16
10, 17
10, 18
10, 19
10, 20
10, 21
10, 22
10, 23
10, 24
10, 25
10, 26
11, 1
11, 2
11, 3
11, 4
11, 5
11, 6
11, 7
11, 8
11, 9
11, 10
11, 11
11, 12
11, 13
11, 14
11, 15
11, 16
11, 17
11, 18
11, 19
11, 20
11, 21
11, 22
11, 23
11, 24
11, 25
11, 26
11, 27
11, 28
11, 29
11, 30
11, 31
11, 32
11, 33
11, 34
11, 35
11, 36
11, 37
11, 38
11, 39
11, 40
11, 41
11, 42
11, 43
11, 44
11, 45
11, 46
11, 47
11, 48
11, 49
11, 50
11, 51
11, 52
11, 53
11, 54
11, 55
11, 56
11, 57
11, 58
11, 59
11, 60
11, 61
11, 62
11, 63
11, 64
11, 65
11, 66
11, 67
11, 68
11, 69
11, 70
11, 71
11, 72
11, 73
11, 74
11, 75
11, 76
11, 77
11, 78
11, 79
11, 80
11, 81
11, 82
11, 83
11, 84
11, 85
11, 86
11, 87
11, 88
11, 89
11, 90
11, 91
11, 92
11, 93
11, 94
11, 95
11, 96
11, 97
11, 98
11, 99
11, 100
- 355, 11 Appellativa — — — dumtaxat | qualitates aut quantitatem significantia.
- 355, 12 Comparativus .. cui casui servit? Ablativo sine praepositione: dicimus enim doctior illo. Superlativus cui? Genetivo tantum plurali: dicimus enim doctissimus poetarum.¹⁾ Genera .. masculinum .. femininum neutrum .. commune .. est epicoenon id est promiscuum ut passer aquila. Numeri nominum quot sunt? Duo. Qui? Singularis .. pluralis. Quibus modis nomina componuntur? IIII ex duobus integris .. ex duobus corruptis | ut efficax ... corrupto et integro ut nugigerulus. 10, 20
11, 1
11, 2
11, 3
11, 4
11, 5
11, 6
11, 7
11, 8
11, 9
11, 10
11, 11
11, 12
11, 13
11, 14
11, 15
11, 16
11, 17
11, 18
11, 19
11, 20
11, 21
11, 22
11, 23
11, 24
11, 25
11, 26
11, 27
11, 28
11, 29
11, 30
11, 31
11, 32
11, 33
11, 34
11, 35
11, 36
11, 37
11, 38
11, 39
11, 40
11, 41
11, 42
11, 43
11, 44
11, 45
11, 46
11, 47
11, 48
11, 49
11, 50
11, 51
11, 52
11, 53
11, 54
11, 55
11, 56
11, 57
11, 58
11, 59
11, 60
11, 61
11, 62
11, 63
11, 64
11, 65
11, 66
11, 67
11, 68
11, 69
11, 70
11, 71
11, 72
11, 73
11, 74
11, 75
11, 76
11, 77
11, 78
11, 79
11, 80
11, 81
11, 82
11, 83
11, 84
11, 85
11, 86
11, 87
11, 88
11, 89
11, 90
11, 91
11, 92
11, 93
11, 94
11, 95
11, 96
11, 97
11, 98
11, 99
11, 100

¹⁾ doctissimus amicorum B

²⁾ definitionem participii ex pag. 22 supplevi. ³⁾ suppl. Schoellius
⁴⁾ servit id est ablativo Keilii. et ante septimo om. B ⁵⁾ dicitur B ⁶⁾ ex duobus corruptis constant verba transposui vel supplevi ⁷⁾ efficiens adfaciens B effectus capiens Schoellius cf. Anecd. Helv. p. 146, s. 183, 1. 242, ss. 256, 7.

- 355, 25 **Casus nominum quot sunt?** quod aliunde¹⁾ casum demonstrent. [quartae declinationis] genitivus singularis si similis fuerit nominativo et vocativum parem habebit, genitivum pluralem in um mittit, dativum et ablativum <in bus>²⁾, hic fluctus huius fluctus <o fluctus>³⁾ horum fluctuum his et ab his fluctibus. si autem dissimilis fuerit genitivus a nominativo, vocativum in e mittit, genitivum pluralem in rum, dativum et ablativum in is, <hic doctus huius docti o docte> hi docti⁴⁾ horum doctorum his et ab his doctis, sic et varius. <sed ius>⁵⁾ interdum vocativum in i mittit [quia secundae declinationis]⁶⁾ ut Sallusti, antique in us, ut Vergilius⁷⁾: ,corniger Hesperidum fluvius regnator aquarum' pro fluvie. nominativum et vocativum pluralem generis masculini et feminini <in>⁸⁾ i facit, hi et o magistri, hae et o fraxini. — Est et septimus casus ablativi similis sine praepositione, ut velocior equus equo, non ab equo. est et octavus dativi similis, qui accusativi casus repraesentat speciem et facit elocutionem, ut ,it clamor caelo' id est ad caelum. — Neutra nomina tam in singulari quam in plurali numero tres similes casus habent, nominativum <accusativum vocativum>⁹⁾. — Ablativus singularis in omni genere e et i communem habet propter genitivum pluralem, qui in ium vadet. et sane sciendum in ablativo singulari participia iuxta superiorem formam in e exire, nomina in i. — ut Musa¹⁰⁾. Musarum, Musis | praeter deabus mimabus mulabus asinabus equabus filiabus, quae causa sexus anomala sunt. — e correptam hinc advertes: si genitivus is fuerit terminatus, ut huius parietis <horum parietum>¹¹⁾; si autem in ei miserit, e producta est, huius diei harum dierum et si quae talia. — ut species specierum. intellegimus et sic¹²⁾, quando correpta, quando producta sit e littera in ablativo singulari: correpta est, si eam in genetivo plurali non reddat, ut ab hoc corpore corporum, <ab hac> muliere mulierum; si autem ex ablativo singulari se in genetivo plurali detinuerit, producta est, ut ab hac specie specierum, ab hac <re> rerum. —
- 355, 25 **Casus nominum quot sunt? Sex.** Praefectus urbis rationabilius dicitur quam praefectus urbi, quia nomen est dignitatis, non participium. hic enim est prae-
- 356, 10 **Scamnum nomen appellativum generis neutri numeri singularis .. casus nominativi accusativi vocativi. Felix nomen .. declinabitur sic: nominativus hic et et haec hoc felix .. ablativo ab hoc et ab hac et ab hoc felice vel felici. Quaecumque nomina ablativo a vel o fuerint terminata genitivum pluralem in quid mittunt? In rum, dativum et ablativum in¹⁾ is.** 12, 2
- 356, 25 **Nomina .. e terminata .. genitivum .. mittunt .. si e correpta fuerit in um .. si producta in rum** 11, 15, 24
- 356, 21 **Nomina .. e terminata .. genitivum .. mittunt .. si e correpta fuerit in um .. si producta in rum** 11, 21
- 356, 25 **Nomina .. e terminata .. genitivum .. mittunt .. si e correpta fuerit in um .. si producta in rum** 11, 22, 17
- 356, 25 **Nomina .. e terminata .. genitivum .. mittunt .. si e correpta fuerit in um .. si producta in rum** 12, 18

¹⁾ Lemmatis verba Cleodonianis intermixta sunt in B. in rum mittunt B

¹⁾ dictus quod alium B, ubi aliunde Schoellius alii alium Hagenus: cf. Anecd. Helv. 86, no. 163, no. 248, 7. ²⁾ suppl. Keilius ³⁾ suppl. Hagenus ⁴⁾ suppl. Hagenus ⁵⁾ suppl. Schoellius ⁶⁾ verba aperte interpolata uncis seclusi ⁷⁾ antiqui B cf. Prob. 3, 15. Virgilius B, alias Vergilius praeter p. 76, 21 ⁸⁾ suppl. Keilius ⁹⁾ suppl. Keilius ¹⁰⁾ Keili collocacionem sequor ¹¹⁾ suppl. Hagenus ¹²⁾ et si B corr. Schoellius (etiam Keilius)

fectus, quem Graeci ὑπαρχον dicunt, ut videatur praecire omnes, non ex eo quod praefectus sit civitati. adde quod Cicero Verri- narum septimo, id est suppliciorum, dicit totiens ‚praefectus classis‘ et ‚praefectus classium Cleomenes‘. deinde de futuro praefecto quid dices? ‚hic praefectus faciendus est crastino die‘. non enim poteris dicere de faciendo praefecto ‚cras iste prae- 12, 29
ficiendus est civitati‘, sed dicis ‚cras iste futurus est praefectus‘
aut ‚faciendus est praefectus‘¹⁾.) quo modo duo tempora sibi 12, 19
contraria confundes, praeteritum perfectum et futurum? tribus
enim temporibus participia constant. praefectus si participium
dixeris <praeteritum perfectum>²⁾ et <faciendus>³⁾ futurum
est et non potes, antequam fiat, dicere factum. et erit nomen,
non participium, quo iungendum est genetivo casui, non dativo.
nam si volueris verbi gratia mihi dicere ‚nescio urbem, civitatem
non novi‘⁴⁾ et quaesieris a me ‚dic qui transiit?‘ nimirum dicturus
tibi sum praefectus civitatis. numquid bene dico, si dixerō
praefectus civitati? similiter etiam praefectus praetorii dici debet,
non praefectus praetorio, ita ut praepositus cubiculi, non cubiculo.
ille nam dici debet praefectus aut civitati aut praetorio aut
fabricae. qui superpositus fuerit a praefecto vel fabricae vel
praetorio vel civitati vicarius⁵⁾. saepe quaesitum est, utrum vic- 13, 29
arius dici debeat etiam is cui magnificentissimi praefecti vices suas
in speciali causa mandaverunt. nequaquam: nam vicarius dicitur
is qui ordine codicillorum vices agit amplissimae praefecturae.
ille vero cui vices mandantur propter absentiam praefectorum,
non vicarius sed vices agens, non praefecturae, sed praefectorum
dicitur tantum.

Praefectus vigilibus bene dicitur, quia hic participium est 13, 29
praefectus, non nomen. praeponitur enim disciplinae nocturnae.
et is qui eidem officio deputatur, non officio⁶⁾ potestatis ducit
examen⁷⁾. qua enim ratione nomen poterit habere potestas,
quae diem non habet?

Proconsul a disertis bene dicitur, non ut quidam putant hic 12, 29
proconsule dici, quia nomen est dignitatis, non sub duabus par-
tibus orationis, sed sub una. nam si dixeris proconsule, erit

¹⁾ hoc enuntiatum transposuit Hagenus post 25 civitati ²⁾ suppl. Keilius
³⁾ suppl. Hagenus ⁴⁾ civitatem novi dici B corr. Hagenus ⁵⁾ praetorio qui
superpositus fuerit a praefecto vel fabricae praetorii vel vicariis civitatis
B corr. Hagenus ⁶⁾ eodem officio deputantur non officia B corr. Keilius.
⁷⁾ et nomen Keilius

monoptotum secundum Donatum et alios, qui dicunt ea parte declinari nomen, qua fuerit in compositione casus nominativus. absurdum igitur erit dicere ,a praetorio proconsule venio' vel ,carruca est proconsule'. sectantes chartulariorum aliquantum imperitiam deserunt doctissimorum veterum in arte tractatus; quippe cum inter chartularios eloquentissimos reperias quosdam vel paucos indoctos. melius ergo est sequi eos inter quos nullus reperitur imperitus, quam hos inter quos videantur esse vel pauci. ergo si hic proconsule voluero dicere, declinabo sic, quia erit monoptotum: nominativo hic proconsule, genetivo huius proconsule, dativo huic proconsule, accusativo hunc proconsule, vocativo o proconsule, ablativo ab hoc proconsule. quid ergo? cum a me quaesierit quisquam ,qui processit?' nempè dicturus sum: proconsule; ,de cuius praetorio venis?' proconsule; ,cui libellum obtulisti?' proconsule; ,quem vidisti¹⁾ procedentem?' proconsule; ,voca illum nomine suo' o proconsule; ,a quo causa tua examinata est?' a proconsule. vide quam sit absurdum per tot casus errare. quod si voluero recte declinare, sic declinabo compositum nomen, quo modo simplex²⁾, quia praepositio, si illam non sequatur casus suus, perdit vim suam et transit in nomen. declinabo igitur simplex nomen sic: nominativo hic consul, genetivo huius consulis, dativo huic consuli, accusativo hunc consulem, vocativo o consul, ablativo ab hoc consule. ad hanc formam compositum declinamus: nominativo hic proconsul, genetivo huius proconsulis, dativo huic proconsuli, accusativo hunc proconsulem, vocativo o proconsul, ablativo ab hoc proconsule. nomen est enim dignitatis suae, non actus cuiusdam rei, vel belli specialiter sibi mandati. quod si ad tanta testimonia persuadere³⁾ pertinaci non queo, sufficiat illi ad confirmandam regulae qualitatem⁴⁾, quod simplicia nomina, in qua syllaba terminaverint nominativum, in eandem mittunt sua composita, ut decens indecens potens impotens curator procurator, ita et consul proconsul. deinde nullum nominativum masculini generis reperies, si requiras, e littera terminatum.

Et quia praetermittendum mihi non visum est quod eventus ad-
monuit, quodam tempore, dum ars in Capitolio die competenti tractaretur, unus e florentibus discipulis Iohannes a grammatico venia
14, a
postulata intendens in alterum sciscitatus est, qua differentia dici debeat consularis ⁵⁾ qui nomine suo anni circulum ⁶⁾.

¹⁾ audisti *B corr. Keilius* ²⁾ simplex nomen quo modo compositum *B corr. Keilius* ³⁾ suadere *B corr. Keilius* ⁴⁾ aequalitatem *Hagenus* ⁵⁾ in codice lacuna exstat duorum versuum ⁶⁾ una scheda codicis periit

DE PRONOMINE.

357, 2	Pronomen .. est pars orationis quae pro nomine posita tantundem paene significat personamque interdum recipit. Pronomini .. accidunt figura persona casus. Qualitas pronominum in quo est? Bipertita est.	Ideo ,interdum ¹ , quia finita sola personas recipiunt. — * met nosmet. sicuti in nomine ita et in pronomine. — Quia finita pronomina personas habent. non omnia pronomina personas habent, nisi tantum finita. — Non est bipertita sed tripartita, quia sunt finita, infinita, minus quam finita. finita ut ego tu ille; minus quam finita ut ipse iste; articularia ut hic et haec et hoc; subiunctiva vel relativa ut is; infinita ut quis quae quod; possessiva ut meus tuus noster vester. — Ab hoc quod de praesenti persona tractetur. tunc pronomen ille finitum est quando de praesente dicitur, tunc infinitum quando de absente. alii dicunt ille non esse finitum quia de absentis persona est, et est verissimum magis esse infinitum. — Qui communis numeri est generis masculini, quae similiter femini- ni. dicimus enim quae mulier et quae mulieres, qui vir et qui viri. — Ideo ,fere ² quia epicoenum non habet, praeter epicoenum. — Qualitatis infinitae talis <vir talis> ¹) femina tale mancipium. — Et hic septimus est ablativo <similis>. ²) — Ideo figurae simplicis quia facit compositum egomet. — Prima et secunda persona generis sunt omnis. — In singulari numero prima persona vocativum non habet quia ipse se nemo potest vocare; pluralem habet. genitivus duplex est, sed omnino <mis> ³) in usu non est. in plurali genitivus duplex est. — In neutris pronominebus sicut in nominibus tam in singulari quam in plurali numero tres casus similes sunt, nominativus accusativus vocativus. — Minus quam finita duo sunt: ipse et iste. — Quae nec finita sunt nec infinita. finita pronomina praesentes personas faciunt, minus quam finita absentes. — Hoc pronomen in ipsum mittit, non in ipsud, quo modo illud et istud. nam sic Vergilius dixit ,utque ⁴) ipsum ⁵ , non per d. ipsius ⁶) naturaliter sic accipit accentum, longa est enim i ⁶), sicut et illius. — Articulare ideo dicitur, quia articuli huius pronominebus nominibus iunguntur. ⁷) nam inter articulos et pronomina hoc interest: pronomina sola declinantur, articuli iuncti nominibus, ut hic magister et haec Musa: potest etiam, si nomini non iungitur, aliquem demonstrare, ut si dicus ,hic <est ⁸ >. ⁸) — Ideo articulare praepositivum ⁹) dicitur,	14, 11 14, 9 14, 10 14, 13 14, 17 14, 12 14, 20 14, 14 14, 18 14, 18 14, 22, 23 14, 20 14, 24 14, 22 15, 2 15, 2
357, 6	Quae sunt finita? Quae recipiunt personas ut ego tu ille. [ego tu ille] infinita quae non recipiunt personas ut quis quae quod.		
357, 7	Genera pronominum quae sunt? Eadem fere quae nomen ... commune ut qualis talis.		
357, 12 357, 16	Casus .. sunt .. sex Ego pronomen finitum generis omnis numeri singularis ¹) figurae simplicis personae primae .. declinabitur .. ego mei vel mis mihi me a me ²)		
357, 21	Personae tertiae generis neutri numeri singularis illud		
357, 25	Minus quam finita generis masculini numeri singularis ipse ipsius ipsi ipsum ab ipso		
357, 26	item articulare		
357, 28	praepositivum		

¹) numero singulari B
²) o a me B

¹) suppl. Keilius ²) verba ablativo: et hic | septimus est generis disiecta leguntur: generis ex Donato pag. 357, 16 irrepsisse videtur; similis inserui. ³) mis post sed suppl. Hagenus ⁴) adque B utque Vergilii codices ⁵) ipsius sq. post absentes collocavit Hagenus ⁶) hic B i Keilius ⁷) iter articulare articula ideo dicuntur quia articula huius pronominebus pronominebus coniunguntur B corr. Keilius ⁸) suppl. Keilius ⁹) articularis praepositivum B corr. Keilius

357, 25	vel demonstrativum generis masculini numeri singularis hic huius huic hunc ab hoc	quia praeponitur nomini. dum dico hic magister, praepositus est articulus nomini. — Demonstrativum ideo quia videtur demonstrare, dum dicimus ‚hic est‘, ut Vergilius ‚hic est tibi quem promitti saepius audis‘. — Hic [pronomen] ¹⁾ dum correptum fuerit, pronomen est, dum productum adverbium est. — Sane notandum genitivum communem esse tam masculino quam feminino ²⁾ vel neutro, dicimus enim huius viri et huius mulieris et huius scamni. — Subiunctivum dictum est aut relativum, quod subiungitur aut ³⁾ refertur. nam ista pronomina articularibus praepositivis subiecta sunt. nam cum verbo tenus interrogamus ‚hic est magister?‘ respondes is. nam si hic dixeris vitiosum est. — Notandum quod genitivus omnibus tribus generibus communis ⁴⁾ est. — Nominativus duplex est iste singularis; dicimus enim et quis et qui est. sed qui communis numeri est, quis communis non est. — Ablativus ⁵⁾ singularis duplex est, quare ⁶⁾ et ablativum pluralem duplicem facit a quis vel a quibus cuius talis est regula: <ab eo quod est a quo facit a quis> ⁷⁾ sicut a docto doctis, ab eo quod est a qui facit a quibus sicut a nobili nobilibus. — Quae communis numeri est, ut quae mulier et quae mulieres. — Possessiva dicta quia possident nomen, finita dicta quia personativa sunt. horum pronominum quattuor latera sunt: aut utraque pluralia ut nostri aut utraque singularia ut meus aut intrinsecus plurale et extrinsecus singulare ut vester aut intrinsecus singulare et extrinsecus plurale ut mei. — Ad aliquid se habentia. — Ut meus codex. ⁸⁾ — Inter nostrum et nostrorum hoc interest: nostrum de nobis ipsis, nostrorum de hominibus nostris dicimus ⁹⁾ . sic et vestrum et vestrorum.	15, 10 15, 7 15, 12
358, 3	item subiunctivum vel relativum generis masculini numeri singularis		
358, 4	is eius ei eum ab eo		
358, 7	infinita .. quis cuius cui quem a quo vel a qui et pluraliter qui quorum quis vel quibus quos a quis vel a quibus. generis feminini numeri singularis quae		15, 22 15, 19 15, 20 15, 19 15, 21 15, 22
358, 15	item possessiva finita		
358, 25	ad aliquid dicta ex utraque parte singularia .. meus, nostri nostrorum nostris nostros o a nostris		15, 29 15, 20

DE VERBO.

359, 4	Verbum quid est? Pars orationis cum tempore	<Verbum inde dictum quod ¹⁰⁾ > verberato ore ¹¹⁾ motu linguae locutio formetur ¹²⁾ . sed dum omnes partes sic fiant, verbum maxime, quia pars est principalis, sine qua loqui non possumus. — Quoniam verba temporibus declinantur et modis, quo modo nomina	16, 2
--------	---	---	-------

¹⁾ hoc pronomen B ²⁾ omne esse tam a masculino quam a feminino B corr. Putschius ³⁾ et B aut Keilius ⁴⁾ omnis B communis Hagenus ⁵⁾ glossema in codice perturbatum Hagenus in ordinem redegit: Keili collocatio offensiones non removit ⁶⁾ qua B quare Hagenus. ⁷⁾ suppl. Hagenus ⁸⁾ ut mei aut ex utraque parte possessiva ad aliquid se absentia plurale ut nostri ut meus codex B aut ex utraque parte plurale, ut nostri, aut ex utraque parte singulare, ut meus codex. possessiva ad aliquid dicta: ad aliquid se habentia Hagenus: at merae insunt repetitiones ⁹⁾ dicimus addidi ¹⁰⁾ suppl. Hagenus ¹¹⁾ aere Putschius: sed cf. pag. 10, 10. ¹²⁾ firmetur B corr. Hagenus

	[cum tempore] et persona	casibus. — Quare? quia ista sibi invicem sunt iuncta et persona temporis et tempus personae. nam si persona sola fuerit, pronomen erit; si tempus solum, participium erit. ergo tempus et persona	16, 22
359, 4	sine casu aut agere aliquid aut pati	verbum faciunt. — Casu caret et ideo dixit sine casu propter graeca verba 'est tibi loqui', 'est ambulare in foro'; est <est> verbum ¹⁾ , ambulare verbum, et duo verba iungi non debent simul. igitur	16, 2
359, 5	aut neutrum significans.	illi sic utuntur infinitis verbis quasi nominibus. — Nec agere nec	
359, 5	Verbo .. accidunt .. qualitas [verborum] coniugatio genus numerus figura tempus persona.	pati ut est curro. — Qualitas accidit, ut sciamus quale sit verbum in modis et in temporibus; coniugatio, ut sciamus utrum prima an secunda <an tertia ²⁾ >; genus, ut intellegamus significationes utrum activae sint an passivae; numerus sicut nominum; tempus, quo cognoscimus rem gestam; persona, per quam singula dividimus. — Modi sex sunt. promissivus modus non est, sed est indicativi modi tempus futurum. octavus modus quidem dicitur concessivus hoc exemplo ut 'fac quasi ³⁾ dixeris', quod compendiosa locutio invenit. — (Indicativus) qui et ⁴⁾ pronuntiativus. inter promissivum et indicativum hoc interest: promittimus tantum futura, indicamus omnibus temporibus. — Coniunctivus ideo dictus, quia solus sensum	16, 16 17, 16
359, 7	Modi qui sunt?	implere non potest, ut puta 'cum legero, surgam' hanc partem orationis sibi adiungit, surgam, quam si detrahas, plenus sensus non est. — Infinitus dicitur, qui numeros tempora personas confusum	16, 16
359, 8	indicativus ut lego imperativus ut lege optativus ut utinam legerem coniunctivus ut cum legam	habet totum. — Impersonalis modus est qui de significatione sua personas non facit, sed de pronomibus personas sumit, ut legitur a me, a te, ab illo vel ab eo. verba impersonalia currunt per modos, <indicativo modo> ⁵⁾ legitur, legebatur, lectum est, lectum erat, lectum fuerat, legetur; imperativo modo legatur, optativo modo utinam legeretur, utinam lectum esset, utinam lectum fuisset, utinam legatur. ita currit per modos declinatio totius verbi: [non sunt modi]. gerundi vero ideo modi non sunt, quia videntur quasi ⁶⁾ [quasi: videntur eadem esse cum non sint] ⁷⁾ significationem habere participii. nam quando dico legendi, genitivus videtur esse participii futuri temporis a passivo, quamquam alia significatio, legendo dativus, legendum accusativus, lectum vero quasi accusativus est praeteriti temporis participii. — Sunt formae dictae quia aptent ⁸⁾ verborum ipsorum significationem. nam haec est forma perfecta lego, quae est et significatio	16, 14
359, 9	infinitivus ut legere		16, 17
359, 9	impersonalis ut legitur		17, 22
359, 10	Formae verborum quot sunt? Quattuor. Quae? Perfecta ut lego		16, 22

¹⁾ est iteravi ²⁾ an tertia inserui ³⁾ quia B quasi Keilius ⁴⁾ est B corr. Keilius ⁵⁾ add. Hagenus ⁶⁾ qui iam B quasi Keilius ⁷⁾ cf. praef. p. III ⁸⁾ quae sunt formae . . . quia habent B Quae? Sunt formae dictae quia aptent Schoellius sec. An. Helv. 207, 21. 48, 21. quae (quot?) sunt formae: quattuor quae habent Keilius.

- 359, 10 **meditativa ut lecturio** activa. — Meditativa prima debet esse, quia ante meditatur aliquid et sic inchoamus; et meditativa est a meditatione dicta, ut lecturio, legere volo: non actum enim, sed agendi apparatus habet. inchoativa est quae inchoat et venit a neutrali verbo, ut ardeo ardes ardesco vel a se oritur ut inanesco¹⁾. et inchoativa forma nec praeteritum habet nec <participium>²⁾ futurum. frequentativa est quae nos ostendit frequenter aliquid facere ut lectito hoc est frequenter lego. — Inchoativae formae haec debent congruere, ut oriatur a neutrali verbo, ut in sco syllabam exeat, ut tertiae sit coniugationis semper, ut careat tempore perfecto et plusquamperfecto et participio futuri temporis: calesco praesentis temporis, calescebam <imperfecti,> calescam futuri. — Formae ita debent ordinari, ut prima sit meditativa, secunda inchoativa, tertia perfecta, quarta frequentativa, ideo quia necesse est prius ut meditemur, deinde cum meditati fuerimus, ut inchoemus, deinde cum inchoaverimus, ut perficiamus, deinde cum perfecimus³⁾, ut frequentemus. iste confuse illas posuit. meditativa forma non aliquid nos agere ostendit, sed velle agere, ut lecturio; significat enim non lego, sed legere volo. inchoativa calesco, calere incipio. inchoativa autem forma haec habere debet, ut oriatur a neutrali verbo et exeat in sco syllabam, careat tempore praeterito perfecto et plusquamperfecto, careat etiam participiis futuri temporis et tertiae semper sit coniugationis correptae. si autem minus fuerit, non erit forma inchoativa, sed perfecta, ut compesco compescis: tempus praeteritum perfectum compescui <facit,> idcirco⁴⁾ non videtur inchoativa forma. frequentativa canto <cantas cantito> cantitas; primae⁵⁾ sunt coniugationis. — Multi volunt tres coniugationes esse, multi quattuor. tamen singulae hanc habent regulam. prima coniugatio a productam habet in activo verbo et neutrali in secunda persona ante litteram, in passivo communi et deponenti ante syllabam, ut laudo laudas laudor laudaris. secunda est quae in activo verbo et neutrali e productam habet ante novissimam litteram <in> passivo communi <et>⁶⁾ deponenti ante syllabam, ut doceo deces doceor doceris. tertia est quae in activo verbo et neutrali secunda persona i correptam habet ante litteram, <in passivo communi et deponenti e correptam ante syllabam>, ut scribo scribis <scribor scriberis>⁷⁾. quarta est quae in activo verbo et neutrali secunda
- 16, 22
- 17, 2
- 17, 21
- 17, 2
- 17, 2
- 359, 11 **Coniugationes verborum quot sunt? Tres.**

¹⁾ manesco *B corr. Keilius* ²⁾ cf. 17, s. 18, s. ³⁾ effecerimus *B* ⁴⁾ compescuit circo *B corr. Keilius* ⁵⁾ canto canticas primae *B corr. Keilius* ⁶⁾ suppl. Hagenus ⁷⁾ suppl. Hagenus

- persona ante litteram i productam habet in passivo <communi et deponenti>¹⁾ ante syllabam, ut audio audis audior audiris. — Quarta coniugatio a tertia hinc separatur, quod quarta coniugatio semper in activo ante litteram i productam habet, in passivo ante syllabam, ut audio audis audior audiris. et duplicem futurum habet, nam et in am mittit et in bo, ut audiam et audibo, et infinitum semper producit ut audire munire. et sane notandum quod prima secunda et quarta coniugatio productae sunt, tertia sola correpta. — Sciendum quod prima secunda et quarta coniugatio infinitum productum habent et tertia correptum. — Notandum quod prima et secunda coniugatio semper futurum in bo mittunt²⁾, tertia semper in am, quarta producta et in am et in bo. — Sciendum tertiam coniugationem hinc distare a quarta, quod quarta coniugatio futurum duplicem habeat, tertia simplicem. — Tertiam correptam vel productam de passivo cognoscimus de penultima syllaba indicativi³⁾ modi | qui a nutrio⁴⁾ veniat | nutrior nutriris⁵⁾ <a scribo scribor scriberis>. tamen melius coniugatio sive correpta sit sive producta infinito modo deprehenditur, ubi etiam melius syllabarum natura cognoscitur. colligitur et de imperativo: ab imperativo e correpto scribe; ab infinito id est perpetuo scribi: item ab imperativo i producto muni; ab infinito muniri. — Tria verba in imperativo excepta sunt dico duco facio, dic due fac, non dice, non duce, non face. quod si invenerimus, comice dictum est. modi ergo imperativi temporis praesentis secundae personae re syllaba adiecta fit modus perpetuus⁶⁾ ut dicere facere, excepto uno, quod modo infinito sine re syllaba terminatur, [ut] volo velle, non vellere et uno defectivo, esse. — Tertia coniugatio producta aliquando in bo tantum mittit, aliquando et in am et in bo: tunc in bo tantum, quando indicativi modi prima persona e habet ante o ultimam syllabam ut exeo facit exhibo tantum; tunc et in am et in bo, quando in supra dicta persona i habet ante ultimam o, ut nutrio: facit enim et nutriam et nutribo. nam et Vergilius dixit: ,audiam, et haec manes veniet mihi fama sub imos' et Terentius dixit ,matris servibo commodis.' ille in am et hic in bo misit, unde apparet utramque esse regulam. — (Genera verborum) <sunt> quae et significationes. activa sunt quae se aliquid agere demonstrant, passiva quae pati, neutra quae nihil horum. deponentia <quae r litteram non deponant>⁷⁾ per
- 359, 22 Tertia quae est? Quae indicativo modo tempore praesenti numero singulari secunda persona i correptam vel i productam habet ante novissimam litteram. 16, 20 17, 16 18, 16 18, 12 18, 9 18, 16 18, 16, 18 18, 10 18, 11
- 359, 20 haec in imperativo et in infinitivo statim discerni possunt utrum i littera correpta sit an producta. nam correpta i littera in e convertitur; producta si fuerit non mutatur. 18, 20
- 359, 21 Quando tertia coniugatio futurum tempus non in am tantum sed etiam in bo mittit? 18, 20
- 359, 22 Genera verborum quot sunt? Quinque. Quae? Activa passiva neutra deponentia communia. 18, 20

¹⁾ suppl. Hagenus ²⁾ mittit B ³⁾ infiniti B corr. Schoellius ⁴⁾ neutro B corr. Schoellius ⁵⁾ et imperativo nutrio nutriris B ⁶⁾ lacunam indicavit Keilius ⁷⁾ inserui quae verba necessario requirantur cf. Pomp. 259, 22 nam sequitur: aut certe ideo dictum est deponens

- 360, 4 Communia quae sunt? quae in r desinunt, ut deponentia, sed in duas formas cadunt patientis et agentis ut osculor criminor.
- 360, 8 Figurae verborum quot sunt? Duae. Quae? Simplex .. composita
- 360, 9 Tempora verborum quot sunt?
- 360, 13 Lego verbum activum coniugationis tertiae correptae .. declinabitur .. futuro legam leges leget
- 360, 14 imperativo modo .. lege vel legas legat .. eodem modo tempore | futuro) legito
- 360, 15 coniunctivo modo .. cum legam
- 361, 4 .. infinitivo modo) numeris et personis tempore praesenti et praeterito imperfecto legere
- 361, 6 verbo impersonali tempore praesenti legitur
- 361, 8 gerendi)
- 361, 9 vel participialia verba sunt haec, legendi legendo legendum lectum lectu
- catantifrasin, hoc est per contrarietatem, sicut Parcae quod nulli parcant; aut certe ideo dictum est deponens, quod deponat significationem passivam¹⁾; communia quae et agentis et patientis sibi vindicant significationem; et de activo passivum fit et de passivo activum. — Osculor tunc activum significat, quando accusativum casum regit, ut osculor illum; tunc passivum, quando ablativum, ut osculor ab illo: dicimus enim osculor te pro osculo te et osculor a te²⁾. — Figurae sic accidunt verbis quomodo nominibus, simplex et composita. — Tria tempora sunt, in declinatione quinque, quia praeteriti tres sunt distantiae, imperfecti perfecti plusquamperfecti. praesens est quod facere videmur, praeteritum imperfectum est quod facere videbamur et imperfectum dimisimus, praeteritum perfectum est quod factum nunc complevimus, praeteritum plusquamperfectum est quo³⁾ olim res perfecta est, futurum est quod⁴⁾ facere nos quandoque demonstramus. — Tertia coniugatio semper corripitur. — Secunda persona futuri <passivi>⁵⁾ indicativo singulari numero e producta pronuntianda est, ne secunda persona praesentis temporis intellegatur. — Imperativus modus praesenti tempore secundam et tertiam personam habet, quia ipse sibi nemo imperat. — In hoc futuro nec in singulari nec in plurali prima persona est. — Modus imperativus temporis futuri numeri pluralis ita fit: sublata o indicativi modi primae personae addes unto, ut amo amunto, doceo doceunto, lego legunto, audio audiunto. — Temporis praesentis coniunctivus modus futuri optativi similis est. — Infinitus ideo dictus, quod in numeris et in temporibus et in personis aequalis est. dicimus enim a numero legere debet et legere debent, a tempore legere debent et legere debuerunt⁶⁾, a persona legere debeo legere debes legere debet⁷⁾ hic similiter tria tempora habet, quamvis in praesenti omnia complectatur, ut est legere modo, legere antea, legere postea. — Impersonale verbum est quod personis caret suis et a pronomine accipit personas et sic declinatur. dicimus enim legitur a me a te ab illo. Ideo dicitur gerundi quod nos aliquid gerere significat, ut puta legendi causa veni, legendo mihi contigit valetudo, legendum mihi erit, lectum venio, nimio lectu fatigatus⁸⁾ sum, ut Vergilius, nec visu facilis nec dictu affabilis ulli⁹⁾ sed melius est ut participia sint magis⁹⁾ quam gerundi verba: bonus est visu, ille suavis est

¹⁾ futuro et in fine alterius et in initio alterius lammatis legitur ²⁾ infiniti modi B ³⁾ gerundi B

¹⁾ activam B cf. IV 507, 20; V 542, 22. ²⁾ osculor pro ab illo dicimus enim osculo te et osculor a te B corr. Hagenus. ³⁾ quod B quo Hagenus ⁴⁾ quo B quod Keilius ⁵⁾ inseruit Hagenus ⁶⁾ habent habuerunt B ⁷⁾ habeo habes habet B ⁸⁾ factus B fatigatus Keilius. an fractus? ⁹⁾ sed magis melius est participia sint B corr. Hagenus

19, 22

19, 22

19, 22

- 361, 10 Participia trahuntur a verbo activo duo legor.. declinabitur... et ulteriore modo lectus fui fuisti fuit
- 361, 22 eodem modo tempore futuro legar legeris vel legere legetur
- 361, 23 imperativo modo tempore praesenti ad secundam et tertiam personam legere legatur.
- 361, 26 eodem modo tempore futuro legitor
- 361, 7 optativo modo tempore praesenti et praeterito perfecto utinam legerer legereris legeretur
- 361, 21 ulteriore modo utinam lectus fuisset
- 361, 24 coniunctivo modo.. cum legar
- 362, 6 infinitivo .. futuro lectum iri.
- 362, 10 Participia trahuntur a verbo passivo duo, praeteriti temporis et futuri

auditu. — Quia similia sunt gerundi verba participiis futuri temporis a passivo. — Participia regulam significationis suae servant et ipsa actum demonstrant. — Quia¹⁾ dua tempora habent ulterius tempus <praeteritum perfectum lectus sum> lectus fui ante horam et | ostendit retrorsum tempus, <praeteritum plusquamperfectum> lectum tibi erat lectum tibi fuerat | iam ante duas horas. — Sic abutere; quamvis sit tertiae correptae coniugationis tamen e producenda est, quia elocutionem implet. sciendum sane quod regulas super futuro indicativi tam in passivo quam in communi vel deponenti, tam in prima producta quam in secunda producta quam in tertia correpta quam in quarta producta similiter ponendum, ut prober proberis vel probere probetur, docear docearis vel docere doceatur, audiar audiaris vel audire audiatur²⁾. — Quoniam primam non habet siquidem sibi nemo potest imperare. ³⁾ probator probaminor probuntur; sic a secunda docetor docetor doceminor doceuntur; sic a quarta coniugatione producta auditor auditor audiminor audiuntur. iam per omnia verba haec regula sequitur. — Optativus est proprie <praesentis temporis>⁴⁾, quod praesenti tempore optamus; ita Donatus: nam Probus et Sabinus sic volunt declinari optativum per singula tempora, quo modo coniunctivum, ut Vergilius ,fecissentque utinam⁵⁾. notandum ne quo tempore utinam nec in singulari nec in plurali prima persona ponendum sit. — Ulterius dicitur quod post praeteritum perfectum et praeteritum plusquamperfectum esse⁶⁾ cognoscitur. — Ipse est modus coniunctivus <temporis praesentis>⁶⁾ qui⁷⁾ est temporis futuri optativus⁸⁾. — Futuri infinitivus⁹⁾ ab activo in e, a passivo in i. — Participia significationis suae intellectum sequuntur.

20, a, r

DE ADVERBIO.

- 362, 10 Adverbio quot accidunt? Tria. Quae? Significatio
- Adverbium dictum est ideo quod coniunctum verbo vim eius explanet et impleat. nam cum dico lego, nec dicitur quem ad modum legam, sed adiecto adverbio exprimitur, ut puta verbi gratia bene lego an male lego. — Significatio est quae probat aut aliunde

20, a, r

¹⁾ *glossema perturbatum et mendum in ordinem redegit Hagenus* ²⁾ *docearis vel docere docetur audiamur audiamini audiantur B em. ex parte Putachium secutus. regulae super futuro quas vocat grammaticus sunt duplices secundae personae formae. has in omnibus coniugationibus reperiri demonstrat.* ³⁾ *lacunam ind. Keilius* ⁴⁾ *ins. Hagenus* ⁵⁾ *quod post praesens est quia praeteritum esse cognoscitur B corr. Hagenus* ⁶⁾ *inseruit Hagenus* ⁷⁾ *quod B qui Schoolius* ⁸⁾ *tempus futuri optativi B corr. Hagenus* ⁹⁾ *futurus et futurus infiniti B (pro futuri infinitivus) bis hanc enuntiationem exhibens.*

- comparatio figura. Significatio .. aut loci .. temporis .. numeri .. negandi est.
- 362, 27 quantitatis ut multum parum ... dubitandi forsitan fortasse
- 362, 28 respondendi ut heu
- 362, 29 iurandi ut edepol e-castor hercle mediusfidius.
- 363, 1 Da adverbium positivum .. docte .. comparativum ut doctius .. superlativum ut doctissime. magis doctius et tam doctissime non dicimus licet veteres dixerint .. et quam magis. Figurae adverbiorum
- 363, 7 ... Adverbia localia vel in loco sunt vel de loco vel ad locum
- 363, 8 ad locum aliam significationem habent ut intro eo foras eo. deintus autem et deforis sic non dicimus quo modo in foras vel ad foras
- aut a se adverbial¹⁾ descendere † et significari [cuius sint.] — Sic comparantur adverbialia, sicut et nomina. sic etiam componuntur. similiter et in figuris et in comparatione deficient. — Adverbialia ipsa quae extra exempla lectionis istius reperiuntur sensu colligenda sunt, ut deprehendantur, cuius sint significationis. — Adverbialia ista multum et parum non iunguntur nisi genetivo tantum singulari, ut multum olei et parum aceti. — Forsitan et fortasse unum est. — Heu quaerendum est quando adverbium sit respondendi quando interiectio. si verbum sequitur, adverbium, si alteram partem orationis, interiectio est. — Edepol et mediusfidius singulae partes orationis sunt, etsi habeant intellectum duarum. — Si nomini iungitur, nomen est generis neutri doctius, ut doctius mancipium; si verbo iungitur, adverbium est comparativi gradus, ut doctius dixit. Tam et magis, istae duae particulae a positivo non recedunt: qui voluerit istas comparativo et superlativo iungere, vitium non vitabit. — His modis²⁾ componuntur adverbialia, quibus et nomina. — Ad locum adverbialia haec sunt, huc illuc quo eo istuc³⁾; in loco ista sunt, hic illic ubi ibi istic; de loco ista sunt, hinc illinc <unde>⁴⁾ inde istinc alibi et illum; per locum ista sunt, hac illac illa ea istac; de loco⁵⁾: unde venisti? per locum: qua transimus? ad locum etiam illa adverbialia iunguntur, intro et foras, ut vade intro, exi foras; in loco etiam ista, intus et foris, ubi fuisti? intus vel foris. de loco etiam similiter, unde existi? intus. unde venisti? foris. — Ideo deintus et deforis non dicimus quia praepositio adverbialibus localibus minime sociatur. sic dicimus et Roma exeo et Romae sum et Romam vado quia praepositio civitatibus non iungitur, sed provinciis. sic et domo exeo, domi sum, domum vado. tunc iungimus praepositionem, quando pronomen iunctum fuerit, ut de domo mea venio vel de tua, ut ad domum meam vado aut ad domum tuam. sic et rus vado, rure venio, ruri sum. si addo pronomen, iungo praepositionem, ut de rure meo venio vel ad rus meum vado. — Nomina civitatum aliquoties pro significatione adverbiorum ponuntur, et cum ad locum significant, accusativi speciem tenent, ut puta Romam pergo; cum de loco ablativi, ut puta Roma venio; cum in loco aliquando genetivi aliquando dativi. tunc genetivi

¹⁾ adverbialia a se descendere B corr. Schoellius sec. Pomp. 241, 24. Palaem. 546, 17. Prob. 150, 10: verba cuius sint praesens huc translata sunt cf. 21, 1 ubi sint post significationis suppleverat Keilius; eodem fortasse pertinet et significari (significationis Keilium cum Hagenu) corruptum ²⁾ verbis B rebus Keilium, modis scripsi cf. 36, 1 ³⁾ Illius illic istuc B corr. Hagenus ⁴⁾ inseruit Hagenus ⁵⁾ locum est hac illac illa de loco B corr. Hagenus

quando nominativus vel um vel us fuerit terminatus, ut puta Ilium Antandrum Adrumetus adverbium in loco facit Ilii <Antandri>¹⁾ Adrumeti. cum autem nominativus aliis regulis fuerit terminatus, secundum dativum facit adverbium ut puto Carthago Tibur: adverbium loci in loco erit Carthagini sum, Tiburi sum. ab his regulis pauca auctoritate usurpata sunt, ut Narbone fui pro Narboni; ablativum posuit pro dativo: Sallustius, Narbone per concilium Gallorum²⁾, Cicero in Philippicis, cum tu Narbone mensas hospitum convomeres³⁾. — Adverbia quae comparari possunt in positivo gradu⁴⁾ aut in e aut in ter exire possunt, ut docte admirabiliter; comparativus vero gradus in adverbis semper in ius exit, ut doctius admirabilius; superlativus vero in e semper exit, ut doctissime admirabilissime. adverbia tunc in ter exeunt, quando dativus casus singularis i littera terminatur, ut <agili>⁵⁾ agilter; tunc in e exeunt, quando dativus casus singularis o littera terminatur, ut docto docte. contra hanc regulam inveniuntur rare auctoritate usurpata⁶⁾ ut durus duriter inhumanus inhumaniter. item sunt alia quae o litteram in er convertunt ut violento violenter. item ex hac forma sunt nomina, quae o litteram in i convertunt et tus syllabam accipiunt, ut divino divinitus caelo caelitus. sunt alia, quae [gerera] dum dativum in o non mittant, regula⁷⁾ variata adverbia in tus mittant, | nam radix facit radicitus et dativum mittit in i. et hoc paene ab omnibus generibus decurrit. nam medullitus a feminino genere adverbium facit, quod est primae declinationis. ergo [regula] horum naminum quae exeunt in a adverbia in us⁸⁾ vadunt pauca quae auctoritas adprobat, ut medulla medullitus et a secunda similiter, ut caelum caelitus et a tertia similiter, ut radix radicitus. alia quae originem non habent ut penitus. <a> quarta et quinta declinatione nusquam lectum est quod adverbia in us mittunt.

DE PARTICIPIO.

Participium dictum quod partem sibi verbi partem sibi nominis tollat. nam a nomine tollit casus et genera, a verbo significationes et tempora, ab utrisque partibus numerum et figuram. simile⁷⁾ nomen et participium haec res discernit: quod, si genetivo servit, nomen est, si accusativo, participium. prudens est illius rei, prudens est ad illam rem, hic tempus designat. — Participia

368, 10 Genera participiorum .. sunt quattuor .. masculinum ut hic lectus .. femininum .. neutrum .. commune tribus generibus ut hic et haec et hoc legens

¹⁾ suppl. Keilius ²⁾ cum positio singulari B corr. Keilius ³⁾ suppl. Keilius ⁴⁾ auctoritates usurpatae B cf. 63, 14. 22, 11. ⁵⁾ regula infra male intrusum vocabulum huc transposuit Schoellius ⁶⁾ qui exeunt in adverbia in us B corr. Schoellius ⁷⁾ similiter B

- omnia temporis praesentis quae veniunt ab activis et neutralibus verbis vel a deponentibus vel a communibus, semper generis sunt omnis. participia semper totius generis ablativum singularem in e litteram mittunt. participia in se invicem ita recurrunt: si participio praesentis temporis tollas s litteram et addas dus, facis futurum tempus a passivo, ut amandus. item si participio praeteriti temporis [ab activo]¹⁾ tollas s et addas rus, facies participium futuri temporis ab activo, ut amaturus. neutri regulam ab activi <regula>²⁾ intellegis quia ipsam sequitur. deponens verbum passivi regulam sequitur. — Participium praesens in ns litteras semper terminatur ab omni verbo ab omni coniugatione ut amans docens legens. praeteritum participium us semper terminatur et est generis masculini ut doctus amatus lectus. futurum participium duabus regulis terminatur, in dus a praesenti ut legens legendus, in rus a praeterito ut lectus lecturus³⁾. — Ideo quia activi duo participia tenet et duo passivi, propterea commune verbum quattuor participia recipit. — (Quia activi passivique significationem demonstrat, propterea eorum bina participia. Communis numerus in participiis numquamprehenditur. — Quo ordine participia componuntur⁴⁾? quo et nomina. — Participia quae veniunt ab activo vel neutrali verbo semper generis sunt omnis. — Participia ista praesentis temporis semper tertiae sunt declinationis. et haec et alia similia iuxta istam declinationem inflectemus. — Semper participia praesentis temporis ablativum singularem in e litteram mittunt, licet genitivum pluralem in ium mittunt. — Participia ista futuri temporis ab activo masculinum et neutrum secundae declinationis habent, femininum primae. haec et alia similia iuxta hanc declinationem inflectenda sunt. — Participia venientia a verbo passivo similes declinationes habent. haec praeteriti temporis secundae declinationis sunt in masculino et neutro, in feminino primae. — Participia ista praeteriti temporis a passivo has declinationes habent quas futuri ab activo.
- 363, 23 **Tempora participiorum quot sunt? Tria**
- 363, 23 **Significationes participiorum . . . veniunt a communi quattuor**
- 363, 20 **Numeri participiorum quot sunt? Duo**
- 363, 21 **Figurae participiorum quot sunt? Duae**
- 363, 22 **Da declinationem participii praesentis temporis. Legens participium veniens a verbo activo temporis praesentis . . . declinabitur . . . ablativo ab hoc et ab hac et ab hoc legente**
- 364, 7 **Lecturus lectura lecturum participia venientia a verbo activo temporis futuri . . . declinabitur sic**
- 364, 15 **Lectus lecta lectum participia venientia a verbo passivo temporis praeteriti¹⁾**
- 23, 22
- 23, 22

DE CONIUNCTIONE.

Coniunctio est pars orationis, dicta quod iungat elocutionem. 24, a
nam si dico ego tu faciamus, non utique sermo completus est; addito²⁾ et implebitur elocutio, ut ego et tu faciamus. hic quaestio 24, a

¹⁾ praesentis B

¹⁾ verba ex insequentibus prave illata expuncti ²⁾ inseruit Keilius ³⁾ terminatur ut legens lecturus praeterito tus ut lectus legendus lecturus B corr. Hagenus ⁴⁾ comparantur B corr. Keilius ⁵⁾ adduo B addito Keilius

364, 24	Coniunctioni quot accidunt? Tria. Quae? Potestas figura or- do.	est, si coniunctiones a coniungendo dictae sunt, cur disiunctiva coniunctio est. quia copulativa verba et sensus iungit, disiunctiva verba quidem iungit sed sensus disiungit. —	
364, 24	Potestas coniunctionum quot species habet? Quinque. Quas? Co- pulativas disiuncti- vas expletivas	Potestas ut sciamus quae coniunctio sit; figura quia sic com- ponuntur coniunctiones quo modo nomina ¹⁾ ; ordo ut sciamus quando aut praeponamus aut subiungamus. — Copulativae dictae sunt ab eo quod verba copulent et sensus, hoc est coniungant, sicut supra diximus ego et tu faciamus. disiunctivae dictae sunt quod sensus quidem disiungant, verba autem copulent ut ego aut tu faciamus. expletiva est ab eo quod expleat id quod in sensu minus fuerit, ut puta ,saltem si qua mihi de te suscepta fuisset ante fugam sub- oles ⁴ . — In causa non semper est ratio, in ratione semper est causa. — Ego et tu: ecce coniungit personas. — Ego aut tu: se- paravit. — Si non legis saltem vapulabis. — Non vapulabis, nam legis cum pronuntiatione ²⁾ : ecce et causam. — Inter causales et ratio- nales hoc interest, quod causales non possunt poni pro rationalibus, rationales possunt pro causalibus. nam in causa non est ratio semper; necesse est ut sit in ratione et causa. videlicet, itaque, etsi, quoque, itemque, quatenus, quando, quapropter, si enim, nam- que, quoniam, quamobrem, quamvis, enimvero, si quidem, porro, autem, sive, quin etiam, etenim, nisi. ³⁾	24, 8 24, 14 24, 24 24, 11 24, 21

DE PRAEPOSITIONE.

365, 10	Praepositio quid est? Pars orationis quae prae- posita aliis partibus orationis signifi- cationes earum aut complet ²⁾ aut mutat	Praepositio dicta est ab eo quod praeponatur omnibus par- tibus orationis: dicimus enim ante homines, non homines ante. nam haec vis est praepositionis: praeposita praepositionis obtinet locum, postposita in significationem transit adverbii. inde est ,et longo post tempore venit ⁴ , ,gemina super arbore sidunt ⁴ <id est ,supra geminam arborem ⁵⁾ >; ,sæva sedens super arma ⁴ id est ,supra arma ⁴ . ecce postposita vim ⁴⁾ suam modo tenuit modo per- didit. <si qua de praepositionibus alterum casum rexerit quam accusativum et ablativum, adverbium erit, non praepositio ut> ,cum Iuno aeternum servans sub pectore vulnus ⁴ . — Praeclarus quia cum dico clarus elocutionem non complevi ³⁾ ; addo prae et compleo elocutionem. Ut infelix quia felix aliud significat aliud compositum: nihil tam contrarium felici quam infelix. —	24, 20 25, 6 25, 6
---------	---	--	--------------------------

¹⁾ in B hoc lemma ver-
bis antepositum est quae
postea leguntur inde a
vs. 21 K. ²⁾ complet in
duobus lemmatis legitur

¹⁾ pronomina B corr. Keilius ²⁾ non legis saltem vapulabis lege cum
pronuntiatione nam vapulabis B corr. Hagenus ³⁾ ordo coniunctionum restitui
non posse videtur. ⁴⁾ vim quam tenuit modo cum Iuno B restituit locum
Schoellius ex Mar. Plot. Sac. pag. 428, 20 sq. ⁵⁾ composui B complevi Keilius

- aut minuit¹⁾ Minuit id est detrahit <ut subdolos.> — <Ita praepositio in et 25,•
 365, 13 Da praepositiones casus complet et mutat et minuit>. ut impotens modo complet multum 25,•
 accusativi Ad .. Quo- potens modo mutat minus potens. minuit autem ut infractus¹⁾. —
 modo? Dicimus enim²⁾ Plane pro libitu nostro et accusativo singulari et plurali, ut, si
 ad patrem poscit ratio, [ut] dicam et ad patres et apud villas et cetera. —
 apud villam Ad et apud dum unius casus praepositiones sunt, ad itineralis est
 365, 22 Da praepositiones casus quem tum Iuno supplex³⁾ pro apud quem; et ,hi multum fleti ad
 ablativi. A ab abs cum .. Quomodo? Dicimus superos⁴⁾ pro apud. — Istae omnes praepositiones tam ablativo
 enim a domo ab homine singulari quam plurali iunguntur. — A domo non dicimus, nisi
 pronomen addamus, a domo mea vel a domo tua, quoniam praepositio
 365, 24 clam custodibus tur. — Clam praepositio utriusque casus est, ideo pro voluntate
 dicentis vel accusativo iungetur vel ablativo. dicimus enim et clam
 365, 27 Da utriusque casus amicum est et clam amico. — Utriusque casus praepositiones ideo
 praepositiones. In sub dictae sunt quod communes sint accusativo et ablativo. sed in
 super duabus his praepositionibus, in et sub, quae similem regulam ha-
 bent, distantia haec est, quando accusativo serviant quando ablativo.
 quotienscunque itinerales fuerint, hoc est cum de altero loco ad
 alterum transitur⁵⁾, ut imus ad forum, descendimus in vallem,
 accusativo iungendae sunt, tribus temporibus comprehensis et ire
 et isse et ituros esse. cum vero locales fuerint, hoc est cum in
 ipso loco aliquid esse dicitur, ut in campo stetimus, in foro cla-
 mavimus, haec ablativo iungendae sunt, sed ita ut tria tempora
 comprehendant, in loco esse, fuisse, futuros esse: sed regulariter
 scire debemus quod interrogatio praepositiones facit esse perspicuas.
 nam si convenit ,quo⁶⁾ dicere, respondendum est per itineralem
 praepositionem, ut ,amicus quo processit⁶⁾ in publicum; si inter-
 roga ubi, respondendum in loco, ,ubi equitat amicus⁶⁾ in campo.
 super vero a contrario quando localis⁶⁾ fuerit accusativo servit,
 quando itineralis⁶⁾ ablativo ut, ,est codex super armarium⁶⁾, non,
 ,super armario⁶⁾, quia ut dixi localis⁶⁾ accusativo iungitur; si vero
 de significat, ablativo servit quia ,de⁶⁾ localis est⁶⁾, ut ,multa super
 365, 27 subter. In et sub quan- Priamo rogitans⁶⁾ hoc est de Priamo. — Suptus numquam dicimus,

¹⁾ aliud minuit B ²⁾ ete-
 nim B

³⁾ ut infelix nihil tam contrarium felici infelicem quia felix aliud signi-
 ficat ad compositum ut infelix aliud minuit detraxit illi earum aut complet
 ita impotens minus potens mutat minuit autem ut infractus B cf. Charis.
 238, 7. [Serg.] 517. s. Cled. 43, 12. 75, 12 sq. ⁴⁾ vero illius B Vergilius Keilius
⁵⁾ transit B corr. Hagenus ⁶⁾ itineralis B localis Hagenus ⁶⁾ localis B itine-
 ralis Hagenus cf. 77, 17. ⁶⁾ itineralis B localis Jutschius ⁷⁾ quia localis est
 B cf. 77, 22. quia itineralis est Hagenus

- do accusativo .. iunguntur?
 366, 7 Quae praepositiones sunt quae dictionibus¹⁾ serviunt et separari non possunt?
 nisi aut sub aut super. — Accusativo serviunt quando itinerales sunt, ablativo quando locales, sicut sub et super. — Istae praepositiones loquellares dicuntur: ideo a dictionibus¹⁾ sequentibus non separantur, quia loquellares sunt, non casuales: loquellis tantum serviunt, casibus servire non possunt, nec separatae proferri, nisi iunctae verbis nominibus participiis vel adverbis.

DE INTERIECTIONE

- 366, 13 Interiectio quid est? Pars orationis significans mentis affectum voce incondita
 Interiectio dicta quod interponitur ad exprimendos tantum animi affectus. nam cum dico <heu>²⁾ amicus meus mortuus est, significo ex affectu mentis causam dolendi: ergo quidquid affectum exprimit, interiectio est. nam sunt interiectiones similes praepositionibus, quae hinc intelleguntur, quod praepositiones non sint, per affectum aut gaudentis aut dolentis aut admirantis. —
 366, 14 Interiectioni quid accidit?²⁾ Tantum significatio .. significamus .. aut dolorem ut heu aut admirationem ut papae aut metum ut attat et si quae sunt similia
 Quia sunt interdum confusae interiectiones. — Heu quando interiectio est dolentis, quando adverbium respondendi, hinc intellegimus: producta interiectio est, correpta adverbium respondendi. — Quae ex affectu mentis colligenda sunt, ideo³⁾ quod sonum suum vocalibus misceant, ut he ohe vae.

DE LITTERA.

- 367, 9 Littera quid⁴⁾ est? Pars minima vocis [articulatae]
 articulatae
 Littera dicta quasi legitera quod legentibus iter praebeat. littera in duas species dividitur, aut in vocales aut in consonantes. vocales sunt istae quinque a e i o u, sine quibus loqui non possumus; reliquae decem et octo consonantes dicuntur eo quod cum vocalibus consonant. — Quia duo genera sunt vocum, confusa peccorum quae scribi non potest, articulata hominum, quae legi et scribi potest. litterae ipsae, si ad elementa referamus neutri generis sunt, sicut Tullius dixit, ut hoc m, hoc l, si ad ipsas litteras, feminini. Romanas litteras primo Carmentis nympha, mater Euan-dri invenit, ut alii dicunt, Mercurius. — Consonantium duae species sunt, quia ex ipsis semivocales fiunt et mutae: semivocales quia semis sonum vocis implent: mutae vero non sonant nisi a vocali spiritum acceperint. — Quando pro consonantibus ponuntur et iuvant vocalem. de his duabus vocalibus haec ratio est: i et ipsa vocalis est et post vocalem etiam posita⁵⁾ cum alia conso-
 367, 9 Litterarum aliae sunt vocales aliae consonantes. consonantium aliae sunt semivocales aliae mutae
 vocales sunt .. quinque harum duae i et u⁴⁾ transeunt in consonantium potestatem

¹⁾ adiectionibus B ²⁾ quae accidunt B ³⁾ quid om. cod. Donati, legerunt Cleodionius et Pompeius cf. 99, m. ⁴⁾ i et u verba etiam ante, de his 27, 12 K. in B leguntur

¹⁾ ab adiectionibus B ²⁾ suppl. Keilii ³⁾ id est B ideo Hagenus ⁴⁾ lacunam indicavit Keilii

haec etiam mediae dicuntur quia in quibusdam dictionibus expressum sonum non habent¹⁾ i ut vir | u ut optumus. extra quam formam u littera interdum nec vocalis nec consonans habetur cum inter q litteram et aliquam vocalem constituitur ut quoniam quidem. | Huic²⁾ item digammon adscribi solet .. ut vulgus. nam i litteram geminari in una syllaba posse plurimi negant. Latinae vocales produci et corripi possunt. atque his solum adspirari quidam existimant. | semivocales sunt quae per se quidem proferuntur ex his una duplex est

et liquidae quatuor³⁾,

l m n [et] r ex quibus l et r faciunt communem syllabam et s littera suae cuiusdam⁴⁾ potestatis est. ex illis f littera superpositur liquidis

368, 4

368, 5

mutae novem .. ex his supervacuae ... k et q⁵⁾ qui nesciunt quotiens a sequitur, k litteram praeposendam esse .. quotiens u .. q non o scribendum. h interdum consonans interdum adspirationis creditur nota. y et z remanent ex viginti et tribus. una adspirationis nota est [h] una duplex [x] duae supervacuae [k et q] duae graecae [y et z]⁶⁾

¹⁾ haec in B perverso ordine leguntur ²⁾ ante huic in B legitur: u scilicet, quae verba interpolatoris sunt ³⁾ hoc lemma in B ante apud 28, 11 K. legitur ⁴⁾ cuiusdam suae B ⁵⁾ q om. B. ⁶⁾ quae uncis seclusi Cledonii esse videntur.

nante ponitur, non pro duabus sicut i. — Mediae ideo dicuntur¹⁾, 27, 9
| quia vel ipsae pro se invicem ponuntur | ut maxime pro maxime 28, 7, 9
<vel> | quia et vocales sunt et consonantes et in quibusdam nominibus non certum expriment sonum. — Modo i opprimitur. 28, 10
— Modo u perdit sonum. — Sic quoniam cum scribimus, q non 27, 15
potest nisi u²⁾ sequi, ac per hoc modo vocalis perdidit in metro vim suam. — Quoniam aut qu sonat aut o, <quidem>³⁾ aut qu aut i. — Alii sic volunt esse digammon: in geminata u gammae duae Graecae litterae ponuntur hoc modo <F> ut non intelligentur separatae sed iunctae: hoc ab Aeolicis processit. — Ne 27, 22
uulgus dicamus. — Nullum enim nomen inveniri potest, quod in 27, 23
una syllaba duas i habeat. — Quia dichronae sunt; breves quae fuerint singula tempora habent, longae bina. — Adspirationis notam accipere, id est h, ut post adspirationem statim vocalis sequatur. — Falsum est. profertur autem sonus a vocalibus et finitur in naturalem, id est in proprium sonum. X ideo⁴⁾ duplex dicitur quia post vocalem posita pro duabus consonantibus valet et positione eam longam facit. x in graecis simplex est littera, Xerxes Xanthus. Liquidae ideo dictae quia liquescunt in metro aliquotiens et pereunt. nam quotiens cum muta iunctae fuerint, antepositae vocalem longam faciunt ut urbem; postposita, ut Atrida⁵⁾, a communem syllabam facit. — Apud Latinos solae pro metri causa 28, 11
liquescunt l et r [pereunt]; apud Graecos totae quattuor liquescunt. — Quia superflua invenitur interdum et ipsa liquescit in 28, 1
metro, quia sibilus magis est quam consonans. — Hanc habet potestatem: quotienscunque anteposita fuerit liquidae sicut muta⁶⁾ communem syllabam facit, ut Africa: a communis syllaba est. — Apud veteres haec erat orthographia, ut, quotiens a sequeretur, k esset praeposita ut kaput Kalendae; quotiens u, q. sed usus noster mutavit praeeptum et earum vicem c litteram implet. — H quotiens iuvat vocalem, consonans est; quotiens non iuvat, nota adspirationis est. — Z apud nos et longa et brevis est, apud Graecos duplex 28, 12
id est longa, apud nos ita est <duplex, ut>⁷⁾ Mezentis ducis exuvias⁸⁾ simplex, ut nemorosa Zacynthos. — Ita dicitur quia genitivus in is mittit, pax picis, rex regis. Quia harum locum c 28, 13

¹⁾ in collocatione verborum disiectorum ex parte Hagenum secutus sum. ²⁾ hic quoniam cum scribimus quae non potest nisi ut B corr. Keilius ³⁾ suppl. Keilius ⁴⁾ huius glossematis dittographia in B exstat cf. 28, 5 K. ⁵⁾ nam quotiens et pereunt quotiens cum multa iunctae fuerint post vocalem longam faciunt et urbem ut atrida B corr. Hagenus ⁶⁾ sic et eam B sicut muta Hagenus ⁷⁾ suppl. Keilius

368, 14 Accidunt unicuique litterae tria

implet. — Accidunt nomen, quo vocatur; figura, qua notatur, hoc est imago ipsius, qua fingitur; potestas, qua valet, ut sciamus, utrum vocalis sit an semivocalis an muta. — Omnes litterae generis sunt neutri et semper indeclinabilia sunt [numquam declinantur]. ait Cicero in Siciliensibus 'usque ad alterum R litterae essent integrae' etc.')

28, 10

28, 17

DE SYLLABA.

368, 15 Syllaba est comprehensio litterarum vel unius vocalis enuntiatio temporum capax

Syllaba dicta ἀπὸ τοῦ συλλαβῆναι, eo quod plures litterae comprehensae unam syllabam faciunt. cum a pluribus litteris sit dicta, cur¹⁾ una syllabam facit vocalis littera? hoc solvitur per catantifrasin, hoc est per contrarietatem, quia tanta vis est vocalis, ut locum syllabae impleat. — Quia omnis syllaba tempora capit: nam longa tempora duo [syllaba] habet, brevis unum. tres sunt species syllabarum: aut breves sunt aut longae aut communes. longa syllaba positione octo modis fit: si vocalis desinit in duas consonantes, ut ,ast ego²⁾; ³⁾ vocalis desinit in unam consonantem <et>⁴⁾ excipitur ab alia consonanti, ut arma; si vocalis in x duplicem desinit ⁵⁾ ut axis; si correpta vocalis desinat in unam consonantem et excipitur ab i vocali vice posita consonantis, ut ,at Iuno⁶⁾; si vocalis desinat in unam consonantem et excipitur ab u vocali vice posita consonantis ut ,at Venus⁷⁾; aut si in i solam quae pro duabus consonantibus ponitur ut aio. notandum sane quod i vocalis inter duas vocales posita semper praecedentem longam facit, ut Pompeius, sed in una parte orationis tantum. — I ut Troia ita ut una pars orationis sit; si in alia non computatur ut ,constitit ante Iovem supplex per vota precatus⁸⁾. — Diphthongae istae quinque longae sunt ae oe au eu ei⁹⁾, exceptis his quaecumque vocales iunctae fuerint, breves sunt. itur sic scribitur: eitur quia prima persona eo facit, ut ait Terentianus. — [i] Inter duas vocales. — ¹⁰⁾ <Primus> modus sic est¹¹⁾, quotiens correpta vocalis in duas desinit consonantes, ita ut una muta sit, altera liquida: est enim longa sic ,Atridas Priamumque et saevum ambo-

28, 20

29, 15

29, 11

29, 14

368, 20 breves sunt quae non desinunt . . . aut in unam duplicem aut in aliquid quod pro duabus consonantibus longae . . natura cum aut vocalis producit ut ā ō aut duae vocales iunguntur et diphthongon faciunt ut ae oe au eu ei aut vocalis desinit . . in i solam loco consonantis positam ut aio. — Sunt etiam syllabae quae communes dicuntur

369, 1

1) declinantes ait cicero in sicilyensibus q. adaliam erit ** littera esset integrae et. x * * accidunt * * nomen qua B cf. de hoc loco praefationem et adde Gr. lat. p. 538, 10 K 2) comprehensae una a pluralibus litteris dicta cur B corr. Hagenus. 3) lacunam indicavit Keilius cf. Diom. 428. Char. 11, 11. Vict. 27, n. qui omnes exhibent positionum modos. 4) suppl. Keilius 5) lacunam indicavit Keilius 6) ae oe au eu ei in B post verba breves sunt leguntur. transposuit Hagenus 7) lacunam indicavit. primus inseruit Keilius 8) hic B sic scripsi ex analogia.

bus Achillen¹; brevis sic, ,nec solos tangit Atridas². secundus sic, cum correpta vocalis desinit in duas consonantes, ita ut prior sit f semivocalis et sequens liquida: est longa sic, ut ,reflexit renis³; brevis, ,neve flagella⁴. tertius sic, cum correpta vocalis in unam desinit consonantem sequente h, nota adspirationis: <est longa sic>¹), ut ,versaue iuvenum terga tatigamus hasta⁵; brevis sic, ,quisquis honos tumuli⁶. quartus sic, quotiens correpta vocalis in duas desinit consonantes, ita ut prior s littera sit, quae quando iuvat vocalem, consonans est, quando non, sibilus est: est longa sic: ,unde scissa coma est⁷), brevis, ,ponite spes sibi quisque⁸. [est] quintus sic, cum partem orationis terminat brevis syllaba, quae in unam desinit consonantem *⁹). sextus modus sic, cum diphtongum vocalis sequitur: <est longa>⁴) sic, ,Aoniae Aganippae¹⁰; brevis, ,insulae Ionio in magno¹¹. septimus sic, cum vocalem productam vocalis alia sequitur: <est longa sic>⁵) ,Eoasque acies¹²; brevis, ,primo surgebat Eoo¹³. octavus sic, cum pronomen c littera termina<tum vocalis sequi>tur⁶): <est longa>⁷) sic, ,hoc erat alma parens¹⁴; brevis sic, ,solus hic inflexit sensus¹⁵. item <cum>⁸) correptam vocalem sequitur z consonans graeca duplex: <est longa sic>⁹), ,Mezenti ducis exuvias¹⁶, brevis; ,nemorosa Zacyntus¹⁷.

DE PEDIBUS.

Pedes dicuntur quibus versus incedit. — Ordo talis est, 30, 6
 369, 17 **Pes est syllabarum et temporum certa dinumeratio** quod litterae syllabam faciunt, syllabae pedes. numerantur syllabae, computantur tempora et ordinant pedes metra¹⁰):
 369, 17 **Accidunt unicuique pedi arsis et thesis | numerus syllabarum tempus resolutio** haec est certa dinumeratio. — Omnis pes in passu est: arsis elevatio¹¹), thesis positio. — Quoniam collectae syllabae pedes faciunt. — Quia longa syllaba duo tempora habet, brevis unum. — Resolutio ideo inventa est, quia licet nobis pro una longa 30, 17
 syllaba duas breves ponere hoc exemplo, quia Vergilius anapaestum posuit, ut ,fluviorum rex Eridanus¹²: posuit et proceleumaticum, ut ,abietibus iuvenes¹³ et ,arietat in portas¹⁴ et ,genua labant¹⁵. XXXV versus Vergilius tales habet. — [Quia licet pro una longa duas breves ponere, ut Vergilius ,fluviorum rex Eridanus¹⁶ et ,arietat in portas¹⁷ et ,genua labant¹⁸ et ,abietibus iuvenes.¹⁹] — Quia simplices pedes componuntur et figurati duplices fiunt. — Quia mensura 30, 18
figura metrum

¹) *suppl. Keilius* ²) *spissa comam B scissa coma est Terentianus*
³) *lacunam indicavit Keilius* ⁴) *suppl. Keilius* ⁵) *suppl. Keilius* ⁶) *terminatur B corr. Hagenus* ⁷) *suppl. Keilius* ⁸) *suppl. Keilius* ⁹) *suppl. Keilius*
¹⁰) *metra numerantur syllabae computantur et tempora et ordinant pedes haec B cf. 30, 18. Don. 369, 17. Serv. 522, 20.* ¹¹) *elatio B corr. Schoellius*

369, 20	Disyllabi quattuor hi sunt pyrrichius ¹⁾ .	pedum ordinat metrum. — (Pyrrichius:) Dictus ab actu pyrrichae;	30, 22
369, 24	trisyllabi .. sunt tribrachys dactylus	hic etiam pariambus et dibrachus dicitur. — Hic etiam chorius dicitur. — (Dactulus:) dictus a digito quia ut tribus unciiis digitus ¹⁾ sic iste tribus syllabis constat, longa et duabus brevibus. — Amphibrachus dictus eo, quod unam longam duae breves cingant. — Amphimacrus dictus a contrario quod mediam brevem duae longae cingant. is etiam creticus dicitur ²⁾ . — Antibacchius ipse dictus est et palimbacchius. — Duplices pedes dicti qui et compositi, quoniam bini disyllabi istos sedecim maiores faciunt. — Ex brevi longa brevi et longa. — Ex longa brevi longa et brevi. — Hic etiam ionicus ἀπὸ ἐλάσσονος dicitur. — Hic quoque ionicus ἀπὸ μείζονος vocatur. — Hi etiam hippii dicuntur. — Quorum nomina in usu non sunt. proprii pedes sunt XXVIII. <συνγία> ³⁾ dicuntur latine coniunctiones. — Quia duae syllabae quattuor varietates habent, quia aut longae sunt aut breves aut una longa et una brevis, aut una brevis et una longa; trisyllabi octo, tetrasyllabi sedecim pedes per varietates similes faciunt, disyllabi XXXII cum trisyllabis iuncti, trisyllabi sexaginta et quattuor cum trisyllabis geminati ⁴⁾ . — Ratio varietatum haec ⁵⁾ est: quot varietates fuerint, tot et pedes sunt, quia una syllaba duas varietates habet, aut brevis est <aut longa>. ⁶⁾ — Ideo excepto amphibracho, quoniam amphibrachus caret divisione quia pes qui illum antecedit, amphimacrus, quinque tempora habet et iste quattuor, nec duplum est nec aequum nec sescuplum. — Ideo epitritus <excipitur>, sive quia septena tempora et paeones quina, sive quia nec aequa divisio ⁷⁾ inter ipsos nec dupla nec sescupla ⁸⁾ esse potest, quia semis minus est. sescuplum enim est dimidium de duplo. — Aequa divisio: unum et unum, duo et duo; dupla: unum et duo, duo et quattuor, quattuor et octo. [tripla et] sescupla: tria et duo aut duo et tria. quotiens una pars alteram partem medietate partis vincit, tunc sescupla est, ut in paeonibus. aequa <quae et> ⁹⁾ dactulica. amphibrachus nullam de tribus habet divisionem, quoniam, si mediam longam ad arsin adhibeas ¹⁰⁾ , tres erunt in arsi et una in thesi; si ad thesin adhibeas, unum erit tempus ¹¹⁾ in arsi et tria	30, 22
370, 6	amphibrachys amphimacrus bacchius .. antibacchius		30, 22
370, 7	Duplices ... sunt diiambus ditrochaeus ionicus minor ionicus maior epitriti		30, 27 30, 27 30, 28
370, 27	Ex his deinceps alii pedes synzygiaeve nascuntur. nam quem ad modum pedes disyllabi quattuor geminati sedecim duplices faciunt, ita idem cum trisyllabis iuncti triginta et duos de se reddunt		31, 1 31, 5
370, 28	atque excepto amphibracho et epitrito .. universorum pedum trina condicio reperitur		31, 5 31, 5
370, 28	In aliis enim aequa divisio est, in aliis dupla in aliis sescupla		

¹⁾ hi sunt disyllabi pyrrichius B

¹⁾ signatus B digitus Keilius ²⁾ is etiam creticus dicitur verba huc transposuit Hagenus: in cod. in fine antecedentis glossematis leguntur ³⁾ suppl. Keilius ⁴⁾ trisyllabi sedecim pedes per varietates similes faciunt XXXII tetrasyllabi sexaginta et quattuor cum trisyllabis geminati B corr. Hagenus ⁵⁾ hoc B haec Keilius in hoc Schoellius ⁶⁾ suppl. Keilius ⁷⁾ quina ideque integra divisio B corr. Hagenus ⁸⁾ sed sescupla B corr. Hagenus ⁹⁾ add. Schoellius sec. Iul. Sev. 644, 28. ¹⁰⁾ adhibeas B adhibeas Schoellius adiciois Keilius ¹¹⁾ unum erit unum tempus B

- 370, 16 Sunt in unoquoque me-
tro¹⁾ pedes legitimi
sunt nothi [simplici-
ces]
- in thesi, quae res nec aequam nec duplam nec sescuplam significat
divisionem. similiter et epitriti quattuor. — Qui sunt naturales
<ut> in heroico spondius. legitimi sunt spondei quia primi ipsi
inventi sunt et ex ipsis alii facti nothi. — Nothi degeneres, ut si
dicas nothus de patre nobili et matre ignobili | ut Vergilius ‚sup-
posita de matre nothos furata creavit.‘ nothi dactuli, quia fracta
syllaba spondei factus est nothus, inde facticius.
- 31, 11
31, 14
31, 15
31, 16
31, 15

DE ACCENTIBUS.

- 371, 2 Toni .. tres sunt acu-
tus gravis circum-
flexus
- 371, 3 Acutus cum in graecis
dictionibus tria loca te-
neat .. apud Latinos ..
tenet ultimum numquam
- 371, 11 in disyllabis quae
priorem productam habu-
erint et posteriorem
correptam, priorem sylla-
bam circumflectemus
- 371, 16 in trisyllabis et
tetrasyllabis et deinceps .. si ultima brevis
fuerit penultima vero
- Accentus dicitur partium orationis <quasi adcantus.> qui
igitur¹⁾ accentus dicuntur et toni dicuntur et tenores. — Acutus
qui cursim profertur, ut árma: excusso enim sono dicendum est;
circumflexus qui tractim, ut Rôma; gravis, qui pressa voce habet
accentum. — Hanc habent observationem: in graecis nominibus
[syllabis] accentus est in ultima penultima et antepenultima; in
latinis ultima syllaba accentum non habet. sane a fine hoc est ab
ultima, computandi sunt accentus. tria habet cognomenta accentus:
aut toni sunt aut tenores aut accentus, toni a sono, accentus ab
accinendo²⁾, tenores ab intentione. — Apud Latinos loca quae
circumflexus aut acutus dimiserit, gravis possidet. — Quia non
sibi vindicat locum, sed dimissum ab aliis possidet. — In omnibus
monosyllabis nominibus, sive quae breves fuerint natura, sive quae
positione longae factae fuerint, non habent nisi acutum accentum.
sin vero³⁾ ipsa monosyllaba natura longa fuerint, non positione,
non habent nisi circumflexum accentum. — In omnibus disyllabis
nominibus⁴⁾ tres⁵⁾ pedes sunt [+ syllabi] qui [toti nothi sunt]⁶⁾
in penultima sive longa sit sive brevis non habent nisi acutum
accentum, solus trochaeus circumflexum accentum habet in penul-
tima, si natura longa fuerit. qui si positione habuerit penultimam
longam, et ipse mutat accentum et acutum recipit. — Omnes pedes
trisyllabi si in penultima accentum habent acutum habent;⁷⁾ solus
amphibrachus si penultimam natura longam habuerit, circumflexum
accipit. qui si penultima positione fuerit longa mutat accentum et⁸⁾
- 31, 10

¹⁾ metri B

²⁾ accentus dicitur partium oratorum quid dicitur B quasi adcantus inseruit
Hagenus qui igitur corr. Schoellius *acta soc. philol. Lips. VI 90* ³⁾ haec dicitur
B corr. Hagenus ⁴⁾ si vero in B corr. Schoellius l. l. pag. 109 ⁵⁾ omnibus
B nominibus Schoellius l. l. pag. 112. ⁶⁾ quattuor B tres Langenus *Flecksia.*
annal. vol. 113 p. 629. ⁷⁾ de verbis sine dubio interpolatis Schoellius l. l.
pag. 112 recte iudicasse videtur. ⁸⁾ siue in penultima acutum accentum habet
B corr. Schoellius l. l. pag. 116. ⁹⁾ in antepenultima post et add. Hagenus,
quae ipsa verba male infra extant ante eadem verba

- natura longa paenultima circumflectetur ut Cethegus perosus <in antepenultima> acutum recipit. — Perosus et Cethegus amphibrachus pes est; penultima ipsius si natura longa sit circumflexum recipit; quae si positione longa fiat, mutat accentum et [in antepenultima] acutum recipit. notandum hunc solum pedem circumflexum accipere, si penultima natura longa fuerit. — Ratio accentuum: Tribrachys, ut macula, in antepenultima acutum habet. molossus, ut ¹⁾ sive natura sit sive positione longa in antepenultima²⁾ acutum habet. anapaestus, ut Erato, quovis modo in antepenultima acutum habet. in³⁾ dactylo in antepenultima acutus ponendus sive natura sit sive positione longa. in⁴⁾ bacchio vero in penultima invenitur acutus accentus sive illa positione sit longa sive natura. palimbacchius qui et antibacchius <ut> natura, quovis modo in penultima acutum habet. amphibrachys in penultima circumflexum habet, si natura longa, ut carina⁵⁾, si positione, acutum, ut carecta. amphimacrus, ut insulae, quovis modo in antepenultima acutum habet. quinque sunt hi pedes ergo, qui quovis modo in antepenultima acutum habent: tribrachys molossus anapaestus dactylus et amphimacrus. duo sunt palimbacchius et bacchius tantum, qui quovis modo in penultima acutum habent. unus est amphibrachys qui in penultima, si natura longa fuerit, circumflexum recipit, si positione, acutum. in amphibracho haec est ratio: huius penultima, si positione longa fuerit, acutum habebit accentum, si natura, circumflexum. providendum est autem ut penultima amphibrachi positione fiat longa: nam si ex muta et liquida fuerit facta positio penultima⁶⁾, acutus in antepenultimam transit. — Quotiescumque ex pluribus⁷⁾ partibus nomina composita reperimus, non nisi in tribus syllabis accentum quaerimus. in compositis sermonibus aequae unus accentus invenitur sicut et in simplicibus quia in tribus syllabis invenitur accentus. <in> interrealoci⁸⁾ in antepenultima est. — Accentus in Romanis verbis et in regularibus quaerere debemus; peregrina nomina, quae⁹⁾ sunt barbara vel interiectiones quae ex affectu animi nascuntur, accentus¹⁰⁾ habere non possunt ut heus heu. — Accentus legam dicit pronuntiatione corruptam, quia disyllaba verba vel nomina, quae constat in prima syllaba habere accentum in pronuntiatione
- 32, 24
32, 25
33, 16
32, 28
- 371, 22 in compositis dictionibus unus accentus est non minus quam in una parte orationis ut male sanus interrealoci
- 371, 24 accentus .. in integris dictionibus observantur, in interiectionibus et in peregrinis verbis et in barbaris nominibus nulli certi sunt
- 371, 25 accentuum legem vel distinguendi vel pronuntiationis ratio vel discernendae ambiguitatis necessitas saepe conturbat
- 33, 16

¹⁾ excidisse videtur exemplum molossi. ²⁾ ut naturae siue positione in penultima B cf. 32, 24. 33, 16. ³⁾ glossema huc transposuit Schoellius l. l. ⁴⁾ glossema huc transposuit Schoellius ⁵⁾ ut carina in B post amphibrachys legitur: transposuit Schoellius ⁶⁾ a penultima Hagenus ⁷⁾ in pluribus B corr. Keilii ⁸⁾ interea B corr. Schoellius l. l. pag. 123 ⁹⁾ et quae Hagenus ¹⁰⁾ accentus certos Hagenus

- 371, 27 sane graeca verba graecis accentibus melius effe-
remus. in latinis neque
acutus accentus in ultima
syllaba poni potest nisi
discretionis causa
- 372, 2 huic contraria est dia-
stole ... ut est viridique
in litore conspicitur) sus'
- 372, 15 Tres sunt ... positurae
... distinctio subdistinctio
media distinctio. di-
stinctio est ubi finitur
plena sententia. media
distinctio est ubi fere
tantum de sententia su-
perest quantum iam di-
ximus
- 372, 22 in lectione tota sen-
tentia periodus dicitur,
cuius partes sunt cola et
commata
- 372, 25 Partes orationis sunt
octo .. ex his duae
sunt principales no-
men et verbum
- 372, 27 Latini articularum non
adnumerant
- tenores¹⁾ ad ultimam transferunt, quae quidem non videtur esse
ultima, quia hac coniunctione impletur periodos. — Meminerimus
ut graeca verba <graecis>²⁾ accentibus pronuntiemus, quae verba
in ultimis syllabis accentus habent ut Didô Nais. — In his ultimae
habent circumflexum <et acutum³⁾> accentum. — Tunc in latinis
verbis in ultima syllaba accentus invenitur, quotiens fuerit discretio
verborum separanda, ut pone, ideo ne verbum putetur imperativi
modi et ergo ne coniunctio intellegatur,⁴⁾ quae causa significat, ut
ultima producat in ultima circumflexum recipit. — Acutus †,
gravis \, circumflexus ^, <longus—>⁵⁾, brevis ∪, ὑφέν — ∪ —
διαστολή ∪). — Ne dicatur ὑφέν conspicit ursus. — Δασεῖα †, ψιλῆ †,
δασεῖα aspiratio, ψιλῆ siccitas; haec signa apud Graecos.⁶⁾

DE POSITURIS.

Positurae a ponendo dictae. — Ut est illud Terenti ,iacio te 84, 2
apud illum deum'. — ,Principio caelum ac terras camposque li-
quentes lucentemque globum lunae Titaniaque astra', propter longum
sensum ut habeamus dilationem respirandi. — Periodos est conclusio
totius sensus; comma est caesura finita cum sensu, ut ,Caesar in
arma furens'; colon est caesura curta, ut ,Italiam fato profugus'. —
[Explicit ars prima. incipit]

ARS SECUNDA [feliciter]

DE PARTIBUS ORATIONIS.

Principales: sine quibus loqui non possumus. unde et primae partes 84, 12
orationis ponuntur, quia reliquae harum sunt partes. ex nomine 84, 12
et verbo genus ducunt ceterae partes. pronomen hoc est paene 84, 12
quod nomen; adverbium quae pars sine verbo non ponitur⁷⁾, par-
ticipium <quasi participium>: habet enim partem nominis et partem
verbi⁸⁾; coniunctio nomina et verba coniungit⁹⁾; <praepositio>¹⁰⁾
autem nomini¹¹⁾ praeponitur et verbo; interiectio nomini adponitur
et verbo. — Male dixit Donatus. habemus autem articulos, sed in
pronimine, non in nomine ut Graeci. τὸ ἄρθρον cum in nomine
habeant Graeci, interiectionem in adverbio enumerant. heu ad-

¹⁾ accentum si tenores in pronuntiatione accentus B corr. Schoellius
²⁾ suppl. Keiliius ³⁾ et acutum inserui ⁴⁾ ut ergo ut pone ibi ne uerbum
putetur imperativi modi ne coniunctio intellegatur B corr. Schoellius l. l.
p. 133 ⁵⁾ suppl. Hagenus ⁶⁾ signa accentuum em. B ⁷⁾ patitur B ponitur
Hagenus ⁸⁾ participium habere enim partem nominis et uerbi B cf. Serv. 416, 27
⁹⁾ coniungitur nominis et uerbi ponitur coniunctio B corr. Keiliius ¹⁰⁾ suppl.
Keiliius ¹¹⁾ nomini autem B autem nomini Hagenus

372, 28 multi plures, multi pauciores partes orationis putant
 verbum Graeci dicunt, Latini interiectionem. ergo nos articulum separatum non habemus, Graeci interiectionem. — Aristoteles duas dicit, Stoici quinque, multi novem, multi decem, alique¹⁾ undecim.

DE NOMINE

34, 28 Nomen aut corporalem rem significat aut incorporalem, corporalia sunt quae et tanguntur et videntur, ut homo terra mare; incorporalia sunt quae non tanguntur et videntur, ut caelum sol aer; alia quae nec tanguntur nec videntur, ut pietas iustitia dignitas. — Unius hominis <et civitatis et fluminis> propria nomina appellantur ut Cicero Roma Tiberis. appellativa faciunt ex se sic quidem ut <Ciceronianus Romanus Tiberinus>.²⁾ — Apud veteres haec erat discretio inter nomina et vocabula: nominibus res animales appellabantur, vocabulis res inanimales. sed hoc usus confudit et usurpavit. — Praenomina sunt quae ante nomina ponuntur, nomina sunt propria, cognomina familiae, agnomina³⁾ virtutis. sciendum vero quod haec veteres confuse proferant. nam et nomina cognomina vocabant et cognomina nomina dicebant, hoc exemplo ut ,cui nunc cognomen Iulo' et ,magno demissum nomen Iulo' | item aliud ,cui Remulo cognomen erat.⁴⁾ ecce modo nomen <cognomen> modo cognomen <nomen⁵⁾> dixit. — Quia quattuor litteris notari praenomen noluit, ne nomina faciamus. — Appellativorum nominum species sunt viginti septem. — Primae positionis sunt quae dedit natura. — Sicut illa superiora ab origine descendunt principalium a monte montanus monticulus, ita haec originem non habent unde descendant. exinde derivativa fiunt et diminutiva⁶⁾. — Haec Themisto huius Themistus huic Themisto hanc Themisto⁷⁾ o Themisto: quinque casus habent Graeci. latine ita declinantur: haec Themisto huius Themistonis, ut Cicero Ciceronis, huic Themistoni hanc Themistonem o Themisto ab hac Themistone. sic Calypso, sic Manto, sic Dido: <sed>⁸⁾ hanc Dido Vergilius, ,et nomine Dido saepe vocaturum'. — Hic Pan Panos Pani Pan a o Pan, ablativum non habet quia graeca est declinatio. latine Inuus <nomen> ipsius dei est⁹⁾ Panos: Vergilius ,Pometios cast-

373, 5 Nomen unius hominis, appellatio multorum, vocabulum rerum est propriorum nominum . . . quattuor sunt species praenomen nomen cognomen agnomen

373, 8

373, 10 Omnia praenomina aut singulis litteris notantur . . . aut binis . . . aut ternis, appellativorum species multae sunt. alia enim sunt corporalia . . . alia primae positionis . . . sunt etiam quasi diminutiva quorum origo non cernitur ut fabula

373, 17 sunt nomina tota graecae declinationis ut Themisto

Calypso

Pan

¹⁾ usque B alique Schoellius plerique edd. ²⁾ huius hominis propria nomina appellantur multorum vocabulum faciunt ex se si quidem ut dico Roma Tiberis B corr. Schoellius sec. V 339, s. 340, 18. ³⁾ cognominata . . . agnomina B corr. Hagenus ⁴⁾ huc transposuit Keiliius ⁵⁾ nomen modo cognomen B corr. Hagenus ⁶⁾ ex se videntur esse principalia ex se diminutiva B corr. Schoellius sec. Pomp. 143, 17. ⁷⁾ Themistudinis Themistudini Themistudinem B corr. Keiliius ⁸⁾ suppl. Hagenus ⁹⁾ latinae inios ipsius det id est B corr. Schoellius. latine Inuus Inui dicitur id est Putechius

35, 28

		rumque Inui ⁴ , alii illum Incubonem dicunt: hic Incubo <huius> ¹) Incubonis huic Incubo hunc Incubum o Incubo ab hoc Incubone sicut hic botruo huius botruonis huic botruo <hunc botruum o botruo> ²) ab hoc botruone. haec utraque declinatione flectuntur. ³) — Polydeuces graece, latine Pollux, Odysseus graece, latine Ulixes. — Corrupta, media inter graeca et latina, ut Apollo <pro Apollon> ⁴), Achilles pro Achilleus, Agamemno pro Agamemnon. — Omnia nomina quae in on terminantur apud Graecos perdunt n ultimam et latina fiunt ⁵) ut puta Apollon dicit Graecus, Latinus Apollo dicit. — Homonymum est quod una significatione multos intellectus habet, quia nepotes et consumptores dicimus et adfines, ut aciem oculorum dicimus et exercitus. — Haec contraria sunt homonymis cum una res multa nomina habet. — Unum multa significant. — Ista non solum a patribus appellantur sed et a matribus vel avis, ut Aeacides: patronymicum est dum ab avo perhibeatur. et a matre fiunt patronymica, ut Vergilius ,et Inoo Melicertae'. erit nominativus Inous Melicerta. at nec ⁶) ab omnibus cognatis fiunt nec ab omnibus ⁷) penitus. — Trina regula ut Atrides Atreius Atreion. quo modo tribus modis exeunt masculina, sic tribus modis exeunt feminina ut Peleias Atreias Nereias. sic item Atreis Peleis Nereis, sic Atrine Peline Nerine ut Vergilius ,Nerine Galatea'. — <Peline> Atrine Nerine ut ,Nerine Galatea', ut Galatea ita et Nerea ⁸). — Ctetica dicuntur possessiva. — Cum dicimus Euandrius Pallas, patronymicum, cum ensis, possessivum est ⁹). — Mediam significationem habent quia et exercitum magnum dicimus et virum; sic et fortem. quae a nobis mediae significationis dicuntur a Graecis epitheta vocantur. — Adiectiva ¹⁰), quae coniunctionibus gaudent hoc est quod aliis copulantur nominibus sicut exempla docent. — Qualitas trahitur per mores, ut magnanimus Aeneas, quantitas per magnitudinem. — Qualitas a tribus trahitur rebus: ab animo ut doctus stultus, a corpore ut pulcher turpis, extrinsecus ut dives fortunatus; quantitas vero a corpore ut altus parvus. — Quantitatis ad mensuram refertur ut ostendat quantus sit. — Inter gentilia nomina et patriae nomina hoc interest: gentilia nomina a provinciis veniunt, patriae nomina ¹¹) [et] a civitatibus. —	
373, 17	sunt tota conversa in latinam regulam ut Polydeuces Pollux, Odysseus Ulixes. sunt inter graecam latinamque formam quae notha appellantur ut Achilles Agamemno		36, 2 35, 27
373, 21	sunt alia homonyma .. ut nepos acies		35, 30
373, 22	sunt alia synonyma vel polyonyma ... alia patronymica		36, 2 35, 20 36, 4
373, 23	horum masculina aut in des exeunt ut Atrides feminina autem aut in is exeunt ut Atreis aut in as ut Peleias		36, 9 36, 6
373, 24	aut in ne ut Nerine sunt etiam ctetica id est possessiva quae in us exeunt ut Euandrius. sunt alia mediae significationis		36, 9 36, 12, 15
	et adiecta nominibus haec etiam epitheta		36, 12
374, 4	sunt alia qualitatis ut bonus		36, 10 37, 14
	alia quantitatis ut magnus, alia gentis ut Graecus .. patriae ut Thebanus		36, 22 36, 20

¹) suppl. Keilius ²) suppl. Hagenus ³) huc transposuit Hagenus ⁴) suppl. Hagenus ⁵) sunt B fiunt Keilius ⁶) haec B at nec Schoellius ⁷) a sororibus B ab omnibus Keilius ⁸) Atrine Nerine ut Nerine Galatea ita et Galatea ita et Nereia B corr. Hagenus ⁹) patronymicum est ensis possessivum B ¹⁰) adiectiva B corr. Hagenus ¹¹) patronymica B bis corr. Hagenus

<p>alia numeri ut unus</p>	<p>Numeri nomina ab uno usque ad tres declinamus: a tribus usque ad centum <non declinamus>¹⁾, a centum usque ad mille <declinamus>²⁾. — Inter primum et priorem hoc interest: prior dicitur de duobus, primus de multis sicut alter et alius; alter de duobus, alius de multis dicitur. quae³⁾ ab auctoribus corrupta sunt. — Ut spondei alteram longam dicimus, de multis primam, ut <prima>⁴⁾ dactyli et reliqua. — Inter ad aliquid et ad aliquid qualiter se habentia hoc interest, quod ad aliquid ad⁵⁾ personam respicit; ad aliquid qualiter se habentia ad locum respicit, non ad personam. — Ad aliquid non sine causa quia et pater a filio intellegitur et filius a patre, frater a fratre. — Quia ex dextro sinistrum intellegimus, ex sinistro dextrum. — Quia facit <dexter> dexterior <sinister> sinisterior⁶⁾: frater fratrior facere non potest. — Dexterior sinisterior non dextrior⁷⁾ sinistrius comparativus est.</p>	<p>36, 22</p>
<p>374, 6 sunt alia ad aliquid dicta</p>	<p>ut pater frater. alia ad aliquid qualiter se habentia ut dexter sinister haec et comparationem⁸⁾ admittunt</p>	<p>37, 1</p>
<p>374, 11 sunt alia generalia ut corpus alia facta de verbo</p>	<p>ut dexterior sinisterior</p>	<p>36, 22 37, 6</p>
<p>ut dictor⁹⁾ lector</p>	<p>alia participiis similia ut demens</p>	<p>37, 6 37, 21</p>

¹⁾ comparativum B ²⁾ meliores Don. codices doctor

³⁾ suppl. Keilius ⁴⁾ suppl. Keilius ⁵⁾ haec B haec Keilius ⁶⁾ suppl. Hagenus ⁷⁾ ad om. B quater, suppl. Keilius ⁸⁾ bis supplevi ⁹⁾ dexter dexterior sinistrius comparativus est B corr. Hagenus ¹⁰⁾ descendunt B corr. Hagenus ¹¹⁾ quia facit uerbum canto B fit de verbo Hagenus. stili error propter vicina verba ortus est. ¹²⁾ licet aliquanti contra regula auctoritatis susurpatio B corr. Keilius ¹³⁾ add. Schoellius ex pag. 70, 15. ¹⁴⁾ si praesens tempus est participium est casus accusatibi si genetiui B corr. Schoellius cf. Pomp. 150, 1. Cled. 70, 15.

- 374, 15 alia verbis similia
ut comedo palpo contem-
plator speculator 37, 10
- 374, 15 Comparationis
gradus sunt tres po-
sitivus comparativus su-
perlativus, positivus
ut fortis 38, *
- 374, 17 comparativus ut fortior
sed comparativus gradus
generis est semper
communis [est]. non
374, 18 omnia per omnes gradus
eunt. aliquando .. tan-
tum .. iveniuntur posi-
tivus et superlativus
nam pro compara-
tivo¹⁾ magis adverbium
ponimus 38, *
- 374, 21 extra hanc²⁾ for-
mam sunt bonus et ma-
lus. comparatio no-
minum in comparativo
et superlativo .. positi-
vus .. perfectus et ab-
solutus est. saepe ...
comparativus gra-
dus praepositur su- 39, *
- 374, 10 rint, secundae sint declinationis, ut puta hic visus huius visi; si nomina fuerint, quartae sint declinationis, ut hic visus; huius visus. — Ista nomina non solum nomina sunt sed et verba; nam dicimus comedo comedis comedit et <comedo comes comest> sicut edo es est¹⁾ et facit hic comedo huius comedonis. sic et palpo palpas palpat et hic palpo huius palponis; sic et verbero verberas verberat et hic verbero huius verberonis. sic et contemplator est verbum futurum, passivi imperativi, ut contemplator contempletur; est et nomen hic contemplator huius contemplatoris. sic et speculator est verbum futurum deponentis <imperativi>²⁾ speculator speculetur; est et nomen hic speculator huius speculatoris. similia verba a nominibus ita discernuntur, quod nomina casibus serviunt, verba temporibus declinantur. participia a nominibus et a verbis sic discernuntur, quod nomina casibus iunguntur, verba temporibus, <participia casibus et temporibus>.³⁾ — Ascensus quidam ad amplificandam significationem gradus sunt dicti. — Positivus non est gradus, nullam habet alterius expressionem comparativam.⁴⁾ doctus simplicitudo est, non collatio. — Doctior dicunt grammatici comparativi gradus esse cum res ipsa doceat et sensus esse praelativi. nam <cum> dico ,doctior hic illo' non tam ei videor alterum comparare quam praeferre. quare potius ille dicendus est comparativus, quando tam vel sic adverbia iungimus positivo ut puta ,tam doctus hic quam ille', ,sic doctus hic ut ille'. ergo quatuor sunt gradus. — Notandum quod comparativus gradus ablativum singularem semper in e mittit, ut ab hoc fortiore, doctiore. comparativus non solum septimo casui iungitur sed et nominativo. — Non semper generis communis est quia invenitur nomen in comparativo gradu quod non sit generis communis ut senior. senior vero de viro dicimus, de muliere dicere non possumus sed dicimus magis anus.⁵⁾ — Magis comparativus est et ideo cum comparativo non ponitur, quia duo comparativi componi⁶⁾ non possunt (nam est soloecismus), sed positivo adiungitur magis. — Extra hanc regulam. — Comparatio in comparativo et superlativo est. positivus pro gradu non accipitur quia ipsius est⁷⁾. — Quod est⁸⁾ et nomen quod est et genus quod est et casus. — Quia solus nomen declarat. — Tanta vis est comparativi gradus ut interdum et super-

¹⁾ comparativus *Don. S.* secundo gradu *Leid. P.* ²⁾ hanc *Don. P.*, quam meliores codices

³⁾ comedit et sicut edo es est *B corr. Hagenus* ⁴⁾ *add. Hagenus* ⁵⁾ *suppl. Hagenus* ⁶⁾ comparatam *B* ⁷⁾ *post anus in codice dittographia existat glossomatis 87, 10—87, 10 K.* ⁸⁾ *poni B componi Schoellius* ⁹⁾ quia ipsius ut est *B corr. Hagenus* ¹⁰⁾ *glossoma: quod est cet. recte ad perfectus retulit Hagenus*

- perlativo ut stultior
stultissimo
saepe idem minus a
positivo significat
374. 20 saepe pro positivo po-
situs minus significat et
nulli comparatur ut: iam
senior cui cruda deo
viridisque senectus'
375. 4 comparativus gradus
ablative casui adiungitur
375. 5 superlativo .. utimur ..
cum aliquem suo generi
comparamus ut Hector
fortissimus Troiano-
rum fuit
375. 11 interdum comparativus
gradus nominativo ad-
iungitur .. Genera ..
375. 12 masculinum cui .. casu
nominativo¹⁾ praeponi-
tur hic
375. 22 est epicoeum
375. 24 sunt sono masculina
intellectu feminina ut
Eunuchus, sono neutra
intellectu feminina²⁾.
sono fem. intellectu neu-
tra ut poema .. no-
mina in sing. alterius ge-
neris et alterius in plur.
ut balneum Tartarus
caelum
porrum
caepe
locus
iocus
forum³⁾
- lativum vincat. — Nam stultior plus significat quam stultissimus; Ovidius¹⁾ in nono Metamorphoseos: non hoc inimica precatur, sed quaecumque tibi iunctissima iunctior esse expetit'. — Comparativus aliquotiens minus a positivo significat ut, mare Ponticum dulcius quam cetera⁴⁾, quasi sit aliud mare dulce. quo modo dulcius mare est, cum omnia maria amara sint⁵⁾ dulcius quam pro minus amaro.⁶⁾ — Seniozem hic dixit minus senem non magis senem⁴⁾, cui est viridis senectus. ergo hic comparativus minus a positivo significat. — Ista nomina diminutiva sunt et ab imprudentibus comparativa intelleguntur. nam grandiusculus diminutivum est, <non>⁵⁾ comparativum. — Istaes omnes particulae nec comparativo <nec superlativo>⁶⁾ iunguntur, nisi tantum positivo: qui comparativo et superlativo voluerit iungere, vitium facit. — Non ablativo tantum sed et septimo et nominativo adiecta particula quam. — Si dixeris Graecorum vitiosum est. — Dum dico ,Iuppiter optimus maximus' comparari non potest, quia ad ipsum solum pertinet, si quidem nemo est alius Iuppiter; et Aeneas fortissimus id est fortis. — Comparativus generis communis est excepto senior quia <magis>⁷⁾ anus facit. — Comparativus gradus interdum servit nominativo. — Quia articulis discernimus genera. — Inter commune et epicoeum hoc interest: commune duobus articulis declinatur, dicimus enim hic et haec sacerdos; epicoeum <uno>⁸⁾; nam dicimus hic passer et haec aquila. — Quia ad comoediam retulit ut ,Eunuchum suam'. — Ut Terentius ,mea Glycerium'. — Haec nunc quidem⁹⁾ neutra sunt, sed apud antiquos feminina erant¹⁰⁾. — Ista in singulari neutra sunt, in plurali masculina. — Tartarus in singulari masculinum est, in plurali neutrum. — Caelum in singulari neutrum est, in plurali masculinum hi caeli. — Porrum porri in singulari neutrum, in plurali masculinum. — Hoc caepe et haec caepae. — Hic locus et haec loca hic iocus et haec ioca¹¹⁾ in singulari masculina, in plurali neutra. — Foros generis masculini dicimus locum tabulatum navis, ut ,implessemque foros flammis'. fora autem, ubi deambula-
38. 22
39. 1
38. 22
39. 2
39. 11
39. 22
39. 22

¹⁾ casus nominativi B
²⁾ feminina sunt B ³⁾ fori
B

⁴⁾ nam stultior plus significat quam stultissimus ut stultior Ovidius B corr. Keilius ⁵⁾ quo dulcius mare est communia amara sint B corr. Keilius ⁶⁾ dulcius quam pro dulci B corr. Hagenus cf. Charis 325, 4. dulcius <minus> quam [pro] dulce Schoellius cf. Consent. 342, 21. ⁷⁾ magis iuvenem B corr. Hagenus ⁸⁾ suppl. Keilius ⁹⁾ suppl. Keilius ¹⁰⁾ add. Keilius. de muliere magis anus Hagenus ¹¹⁾ suppl. Keilius ¹²⁾ equidem B nunc quidem Keilius ¹³⁾ post erant in B verba leguntur: ut pelagus vulgus. est lemma glossematis quod intercidit. ¹⁴⁾ locus et haec loca B corr. Hagenus. leguntur verba in B post plurali neutra.

375. 21 sunt item nomina incerti generis inter masculinum et femininum ut cortex silex
 radix finis
 stirps
 penus
 pampinus
375. 22 sunt incerti generis inter masculinum et neutrum
 clipeus
 vulgus
 specus . sunt incerti generis inter femininum et neutrum ut buxus
376. 1 sunt etiam genera nominum fixa .. sunt mobilia . fixa .. in alterum genus flecti non possunt . mobilia autem .. duo genera faciunt . sunt item alia nec in totum fixa nec in totum mobilia | ut draco dracaena leo leaena
376. 7 sunt alia deminutiva quae non servant genera
376. 10 Nomen in a vocalem desinens nominativo casu numero singulari¹⁾ aut masculinum est ut Agrippa aut femininum ut Marcia aut commune ut advena aut neutrum ut torenna
- mus, neutro appellamus. — Ideo quia pro voluntate dicentis est. — Quia quovis genere declinantur, sive masculino sive feminino. — Hic¹⁾ silex antiqui dicebant; sed nunc propter auctoritatem Vergili haec silex ,stabat acuta silex'. — Finis ,hic finis fandi' et ,quam fessis finem rebus ferunt'. — Stirps adfinitas feminini generis est, ut ,heu stirpem invisam' id est domus; radix masculini²⁾ ut ,sed stirpem Teucris nullo certamine sacrum sustulerant', <usurpavit³⁾> Horatius ,stirpesque raptas'. — Hic penus Plautus in Pseudulo, ,nam nisi mihi penus annuus hodie convenit'; haec penus Pomponius ,quo pacto caream tam pulchra penu'.⁴⁾ haec penus huius penus, hic penus huius peni ut est haec manus huius manus, hic panus huius pani. penus per omnia genera declinamus. — Pampinus et dies generis sunt communis: hic pampinus Accius in Bacchis, ,deinde ab iugulo pectus glauco pampino obnexae obtegunt⁵⁾; haec pampinus Lucilius, ,purpureamque uvam facit albam pampinum habere'. — Clipeus masculini, ut ,ingentem clipeum informant'; neutri ,clipeum super intonat ingens'. — Vulgus neutri generis, ,saevitque animis ignobile vulgus', masculini ,in vulgum ambiguas. — Specus et generis est masculini et neutri, <neutri>⁶⁾ ,hic specus horrendum', masculini Horatius ,quos agor in specus'. — Buxus feminini ,tympana vos buxusque vocat Berecynthia matris', <buxum>⁷⁾ neutri ,et torno rasile buxum'. et buxus buxi quomodo pampinus pampini. — Quae moveri non possunt. — Nam nec masculinum de se faciunt nec neutrum, frater pater. — Mobilia sunt quae in alterum genus transeunt et de masculinis faciunt feminina, malus mala malum. — Sed ex parte fixa. — Non facit draca. — Haec fixa esse non possunt quia licet non recte, tamen faciunt feminina. mobilia certa⁸⁾ non sunt quia non faciunt rex rega gallus galla quo modo doctus docta. sed et haec lea dicitur: Ovidius libro quarto Metamorphoseos ,ut lea saeva sitim multa compescuit unda'. — Haec in diminutivo genus mutant [acus acula]⁹⁾ hoc scutum haec scutella, hoc pistrinum haec pistrilla, hic et haec canis et haec canicula. — A terminata tantum masculina et feminina sunt et communia latina; neutro vero graeca tantum possunt reperiri. ideo graeca, quia latina numquam a terminantur neutra, sed inveniuntur barbara, ut flumen Turia vel alia. notandum quod a terminata

¹⁾ desinens reu nominatio casus singularis B

²⁾ glossema transposuit Hagenus ³⁾ inuisam domus masculini B cf. Prob. 210, 22. ⁴⁾ usurpavit inserui cf. 42, 22. ⁵⁾ peno B cf. Keili annot. ⁶⁾ obnoxae obtexunt B obnexae Bothius obtegunt Grotius ⁷⁾ suppl. Keilius ⁸⁾ suppl. Hagenus ⁹⁾ certa] tota Hagenus recta Schoellius ¹⁰⁾ delevit Schoellius sec. 48, 12.

48, 14

40, 2

41, 22

41, 10

- sed tamen Graecum est
- 376, 19 nomen in e vocalem desinens nominativo .. numero singulari aut femininum Graecum est ut Euterpe aut neutrum latinum ut sedile. nomen in i vocalem desinens casu nominativo numeri singularis aut neutrum Graecum est ut sinapi gummi aut trium¹⁾ generum est aptoton ut frugi. nomen in o voc. desinens .. aut masculinum ... femininum .. aut commune ut pumilio
- 376, 20 nomen in u .. desinens tantum neutrum est
- ut cornu genu gelu specu veru
- 376, 21 numeri sunt duo .. singularis .. pluralis
- 376, 24 sunt etiam numero communia [communis] ut res nubes dies. sunt semper singularia generis masculini ut pulvis sanguis, semper pluralia ut manes Quirites
- semper singularia generis feminini ut pax
- semper pluralia ut Kalendarum nundinae
- semper singularia generis neutri ut pus virus quamquam multa consuetudine usur-
- nemina generis masculini feminini et communis primae declinationis sint, neutri tertiae. — Quia latinum non invenis a terminatum. — Ostrea si primae declinationis fuerit sicut Musa feminino genere declinabitur, ut ad animal referamus; si ad testam, ostreum dicendum est neutro genere et ad secundam declinationem, ut sit huius ostrei, huic ostreo, quia dicit Varro nullam rem animalem neutro genere declinari. — E finitum duo genera tantum excipit femininum et neutrum. — <Quia graecum non invenis e terminatum>¹⁾, sed latinum ut sedile. — Tantum monoptyoton excipit vel aptoton. — Inter aptoton et monoptyoton hoc interest: aptoton quod unum casum tantum habet et in alios casus non mutatur; monoptyoton est ubi omnes casus similes sunt. nam dico hic et haec et hoc frugi²⁾, huius frugi, huic frugi, hunc et hanc et hoc frugi, o frugi, ab hoc et ab hac <et ab hoc> frugi, sicut nihili. — Vel pusio. pumilio dicitur brevis staturae. inter parvum et pumilionem hoc interest: parvus est qui potest et ³⁾. — Et haec aptota sunt, unum casum habent in singulari numero tantum, in plurali per omnes casus declinantur. nam tonitru facit <tonitrua> tonitruum tonitribus sicut <cornua> cornuum cornibus. — Quia indeclinabilia sunt in singulari. facit <genu> genua, sicut <veru>⁴⁾ verua et specu specua. gelu gelua facere non potest, quia plurali numero caret. — Sunt nomina quae in numero deficient, quae pluralem habent, singularem non habent. — In tertia quarta et quinta declinatione communis numerus invenitur. — Haec res haec quotiens nominativus numeri singularis et pluralis pares sunt, communis est numerus. — Pulveres apud Horatium, novendiales dissipare pulveres⁵⁾. — Licet Horatius singulari numero Quiritem dixerit, redonavit⁶⁾ Quiritem⁶⁾, sed usurpative usus est quamvis <probaverit>⁶⁾ Iuvenalis. et sic declinatur hic Quiris huius Quiritis. et compedem singularis numeri dixit, cum sit pluralis. — Usurpavit Sallustius qui dixit, bella atque paces exercebant⁶⁾. — Sic scalae mappae quadrigae. ita et scopae dici debet, quia res quae de pluribus constat singularis esse non potest. — Superfluum est in hac re numerum quaerere, quia indeclinabile est: sed tamen legimus apud Lucretium, tetri primordia viri⁶⁾. — Vina apud

¹⁾ desinens aut neutrum neutrum est ut - uel aptoton casus nominativi singularis trium B

¹⁾ inseruit Hagenus ²⁾ frugi etiam p. 45, 20 monoptyoton dicitur, nequam item p. 44, 25. Donatus vero frugi aptoton vocat p. 376, 19. ³⁾ lacunam indicavit Keilius ⁴⁾ suppl. Keilius (genu ante facit) ⁵⁾ donavit B Horatius redonavit. ⁶⁾ inseruit Schoellius. verba quamvis Iuvenalis inter dixerit et donavit in B leguntur

- pata sunt ut vina |
[ut vina] mella hor-
dea
sunt semper plura-
lia eiusdem generis
ut arma
- 376, 22 quaedam positione sin-
gularia. intellectu pluralia
ut populus contio plebs
- 377, 8 Figurae .. accidunt ..
duae. componuntur .. ex
integro et corrupto ut
nugigerulus. compo-
nuntur etiam de com-
pluribus
ut inexpugnabilis¹⁾
- 377, 8 in declinatione compo-
sitorum nominum animad-
vertere debemus ea quae
ex duobus nomina-
tivis composita fue-
rint²⁾ ex utraque parte
per omnes casus declinari
- 377, 11 quae ex nominativo et
quolibet alio casu com-
posita fuerint ea parte
declinari tantum qua fue-
rit nominativus casus
ut praefectus equi-
tum
- senatus consultum.
providendum est autem
ne ea nomina compona-
mus quae aut compo-
sita sunt aut componi
omnino non possunt
- Tullium in Verrinis, ,vina Graeca ceteraque quae ex Asia facillime
comportantur'. — Cornificius Gallus inde reprehendit Vergilium,
,hordea qui dixit superest ut tritica dicat'. — Quotiescumque ista
nomina in nominativo plurali ante ultimam vocalem a i habuerint,
semper genetivum in ium mittunt; si consonantem, in rum, ut
moenia moenium, castra castrorum, licet veteres contra artem
moeniorum dixerint et anciliorum, ut ,anciliorum oblitus nominis
et togae'. — Dum sint singularis numeri populus et contio, plurali
intelleguntur, quia populus et contio ex multis est, non ex uno. —
Figura composita inventa est ornatus causa. nam maxime a iuris
peritis inventa est qui duo verba composuerunt vel nomina: fidei-
commissum, iurequiritium. — Notandum quia quaecumque fuerint
nomina composita, si a duplici componi possunt, simplicia sunt:
quia cum dico expugnabilis compositum est et tamen simplex est,
quia facit inexpugnabilis. aliud enim significat expugnabilis et
aliud inexpugnabilis. propterea videtur non secundum compositum.
— Quia duo nominativi per omnes casus inflectuntur; si nomina-
tivus cum alio casu fuerit, nominativus tantum inflectitur, alius im-
mobilis manet. hic paterfamilias: <familias>¹⁾ indeclinabile est,
quamquam multi dicant esse genetivum graecae declinationis. sed
melius dicetur nomen esse indeclinabile, quoniam non licet latinum
graeca formula²⁾ declinari <nec graecum latina> | ut ,immitis
Achilli³⁾. — Ita et praefectus urbis: <praefectus si nomen est> gene-
tivo iungitur. at⁴⁾ praefectus vigilibus elocutio est, non nomen, hoc
est qui praeesit vigilibus, quia magis ad participium refertur, quia
praeficior facit praefectus, ut commendor commendatus, trador
traditus. — Nominativus hoc consultum, senatus genetivus est nu-
meri singularis. ergo senatusconsultum sic ac si diceret patrum-
consultum. — Nomina propria omnino non possunt componi. —
Ne videatur esse contrarium quod dicit nomina composita non de-
bere componi, quippe cum superius dixerit ex pluribus posse com-
poni | [quia] necesse est aliquid interponi⁵⁾, | inde intellegendum est,
quod iam compositum est in contrarium sensum non posse componi.
ut puta felix sensum suum habet. contrarium huic est infelix,
quae est prima compositio [infelix]; secunda esse non potest, id

¹⁾ expugnabilis B ²⁾ sint B

¹⁾ suppl. Keilius ²⁾ multa B formula Schoellius sec. 46, 10 regula Keilius
graeco more Putschius. ³⁾ verba quae post iungitur in B leguntur sec.
Char. 68, 10 transposuit Schoellius ⁴⁾ ut B at Schoellius ⁵⁾ transposuit
Schoellius. ab aliquo praeponi Hagenus

- 377, 16 Casus sunt sex ..
ex his duo recti ap-
pellantur
- [recti] nominati-
vus et vocativus, re-
liqui obliqui. ablativum
Graeci non habent
- 377, 20 quidam adsumunt et-
iam septimum casum
- 377, 23 sunt autem formae
casuales sex
- 377, 25 sunt praeter haec ap-
tota quae neque per
- est non facit ininfelix, ne videatur ad primum sensum nominis simplicis remeare. — Casus a cadendo dicti. — Secundum antiquos recti appellati sunt, non secundum praesentem usum. de nominativo casu dubitatur quia non potest sic ut alii nominativus cadere, ut hic noster o noster. — Recti sunt quia analogiam sequuntur, obliqui non. — Recti casus sunt nominativus et vocativus in prima tertia quarta et quinta declinatione; ceterum in secunda non numquam <vocativus> oblique, ut hic doctus o docte. quamquam antiqui etiam ipsum casum rectum faciebant, <ut est>¹⁾ illud apud Vergilium ,duc ait et Rutulos equitem Messapus in armis', id est o Messapus pro eo quod est o Messape. — Est et octavus casus dativo similis, qui per accusativum profertur et elocutionem facit, ut ,propinquo muro', hoc est ad murum. nominativus et septimus non numquam similem exprimunt sensum ut doctior quam ille, doctior illo * ab illo praesente²⁾ suscepti. — Formae istae casuales per casus agnoscuntur, ut possit regula nominum demonstrari. quotienscumque nomen in declinatione casus similes habuerit, superflui sequestrantur³⁾ et quot remanserint, talem formam faciunt; si tres ternariam, si quattuor quaternariam. formae casuales significantur varietate declinationis in ultimis syllabis, ut hic Aeneas huius Aeneae huic Aeneae hunc Aenean o Aenea ab hoc Aenea. formae latine⁴⁾ appellantur ita, unita binaria ternaria quaternaria quinaria senaria. unita est, quando omnes casus similes sibi sunt, ut hic nequam huius nequam et reliqua. binaria dicitur, quotiens tres casus longi sunt, tres breves, in nominibus scilicet indeclinabilibus ut hoc cornu⁵⁾, id est nominativus accusativus et vocativus correpti sunt, genetivus dativus et ablativus producti. ternaria est forma, quotiens nominativus et vocativus similes sunt, item dativus et ablativus pares sunt, genetivus⁶⁾ dissimilis, ut hoc templum. quaternaria dicitur forma, quando nominativus et vocativus pares sunt, item genetivus et dativus similes sunt, accusativus dissimilis, ablativus dissimilis, ut haec species. quinaria forma est, quotiens dativus et ablativus tantum similes sunt, ut hic doctus huius docti et reliqua. senaria forma est, quotiens omnes casus dissimiles sunt, ut hic unus huius unius, uni unum o une ab uno; sic et nullus. — Tabo aptoton est | ut⁷⁾, et terram tabo maculant', | licet

44.

45, a. a. s

¹⁾ suppl. Keilius ²⁾ doctior illo doctior ab illo praesente B lacunam indicavit Keilius ³⁾ casus superfluos habuerit sequestrantur B corr. Hagenus ⁴⁾ latinae B ⁵⁾ hoc cornu o cornu B ⁶⁾ ablativus similes lege pares sunt gentibus B ⁷⁾ ut inserui

- casus neque per numeros declinantur ut frugi
- de qua¹⁾ forma sunt etiam nomina numerorum a quattuor usque ad centam
- 377, 10 sunt nomina quorum nominativus in usu non est ut si quis dicat hunc laterem vel ab hac dicione
- [casus] item per ceteros casus nomina multa deficiunt
- 377, 21 sunt praeterea nomina quorum alia genitivum casum trahunt ut ignarus belli .. alia septimum ut dignus munere
- 378, 2 Omnia nomina .. ablativo quinque litteris terminantur .. non aptota. quaecumque .. ablativo singulari a littera fuerint terminata genitivum pluralem in rum mittunt dativum et ablat. in is. necesse est autem contra hanc regulam declinentur ea nomina in quibus genera discernenda sunt.
- 378, 10 quaecumque nomina ablativo .. e correpta fuerint terminata genitivum pluralem in um .. mittunt, dativum et ablativum in bus. contra hanc regulam invenimus ab hoc vase vasorum his et ab his vasis . si vero e producta fuerint terminata, genitivum pluralem
- auctoritas tabes praesumpserit, ut Lucanus ,cum iam tabe fluunt⁴⁾; | sponte septimum tantum habet, ut ,sponte mea componere curas⁴⁾. 45, 20
- Ab uno usque ad tres per omnes casus declinamus; a quattuor usque ad centum declinare non possumus; a ducentis declinamus et deinceps praeter mille, ait enim Plinius¹⁾: mille non intellegitur qui casus est. dicimus enim et ,mille homines docuit⁴⁾ et ,mille hominum magister est⁴⁾: talis est accusativus qualis et genitivus. in plurali vero declinatur, milia milium milibus, uno l sublato, ut ,milia multa daret leto⁴⁾. — Haec nomina carent nominativo quia nec hic lateris potest dici nec haec dicio. Probus in arte quam de regulis scripsit hic later posuit. haec autem dicio non est lecta. — Tres tantum casus habent, nominativum genitivum et accusativum. 45, 10
- Sponte septimum casum habet, sed inveniuntur nomina quae binos, ut hic Iuppiter o Iuppiter, inveniuntur quae ternos, ut hoc ius huius iuris <numero plurali nominativum accusativum vocativum tantum habet: haec iura haec iura> o iura; inveniuntur quae quaternos ut huius lateris lateri laterem ab hoc latere: nominativum et vocativum non habet; non enim facit later. — Et ignarus belli dicimus et ignarus bellorum. — Secundus tibi non dicitur, sed ,secundus a te est.⁴⁾ — Dignus illam rem Terentius, ,dignus cum tua religione odium, nodum in scirpo quaeris⁴⁾. — Quia aptota nomina et monoapta a declinatione discrepant. — Inter monoapta et aptota hoc interest; monoapta est quod per omnes casus idem significat ut frugi; aptota est quod tantum unum casum, quem invenerit, servat et non flectitur, ut tabo ac²⁾ dicione, neque enim tabus³⁾ potest dici neque dicio. — Haec regula quae propter discretionem generis ablativum et dativum in bus mittit, ut his et ab his deabus, his et ab his filiabus, in his tantum servanda est, quae lecta sunt. ceterum si voluerimus in ista omnia declinare generis feminini, perit latinitas, ut Romana his et ab his Romanabus, quia hoc ipsum quod inventum est contra artem iuris periti fecerunt, ne quis moriens hereditatem⁴⁾ filiis dimitteret et filias videretur patrimonii sui facere heredes. — Aliter dicendum est vasa, aliter dicendum est vas, ut vas singularis sit tertiae declinationis et faciat huius vasis ab hoc vase, haec vero vasa secundae et faciat vasorum vasis⁵⁾. quare antiqui rectius dicebant
- 45, 20
- 45, 10
- 45, 10
- 45, 20
- 46, 1
- 45, 20
- 46, 2

¹⁾ ex qua B

¹⁾ autem implenius B ait enim Plinius *Schoellius sec. Pomp. 185, 18, 20.* ut ait Plinius *Keilius* declinamus autem in plurali *Hagenus* ²⁾ ut ab hac B tabo ac *Schoellius* ³⁾ tabes B tabus *Keilius* ⁴⁾ hereditate B ⁵⁾ est vasis ut vasis simulacris hic tertiae declinationis et faciat vasis ab hoc vase vasorum vasis vase vasorum vasis B *corr. Keilius, nisi quod* in singulari numero sit *scripsit*

- in rum .. mittunt, dativum³⁾ et ablativum in bus ut ab hac re harum rerum his et ab his rebus et haec regula proprie generis feminini putatur.. i terminata genitivum pluralem in ium mittunt dativum .. in bus .. ut ab hac puppi harum puppium his et ab his puppibus. huius modi nomina ... accusativum pluralem .. melius in is quam in es terminant
- 378, 22 eorum autem nominum quae genetivo casu plurali in ium syllabam exire possunt, trina regula est
- 378, 20 ut mons montium. multa oernimus consuetudine commutata .. nomina .. o terminata .. genitivum in rum mittunt contra hanc regulam .. veteres aliter declinasse ut ab hac domu harum domuum domibus
- ab hoc iugere iugerum iugeribus²⁾
- 379, 2 veram euphoniā in dictionibus plus interdum valere quam analogiam vel regulam praeceptorum. nomina .. u terminata .. mittunt .. dativum .. in bus ut .. fluctibus . nam nihil necesse est retinere u litteram et fluctibus dicere sicut artibus
- vasum quo modo scamaum | quia nullum nomen generis neutri as litteris terminatur. auctoritas vas praesumpsit. — Haec regula quintae declinationis feminini generis est ut haec dies magis feminino genere declinanda sit, quam masculino, licet Vergilius utrumque dixerit. — Ista nomina puppis Tigris Tiberis navis in i mittunt ablativum, sicut illa quae a communi veniunt tertiae declinationis ut agili facili liberali. quae communia et neutra sunt semper in i mittunt ablativum singularem. — In hac regula accusativus pluralis¹⁾ genitivi singularis formulam sequitur hoc est has puppis sicut huius puppis, propter genitivum qui in ium vadit. — Quae in genetivo plurali nomina in um vadunt, ablativum singularem in e mittunt, ut matrum matre; quae in ium vadunt ablativum singularem in i et in e mittunt, ut horum felicium ab hoc felice vel felici. — Nam participia semper in um debent exire, nomina in ium, ut gementium nomen sit, gementum participium. nam et lacrimantium dicimus et lacrimantum per syncopen. — Sic et fons frons²⁾. — Ut per e exeant quae per i exhibant apud antiquos; ait enim Lucanus ‚puppe propinqua‘ et ‚gemitus morientum‘ pro morientium, ‚gemitumque carentum‘ pro carentium. — Quia quod nos habemus quartae declinationis illi secundae habebant. — Quia antiqui domum et secundae declinationis declinabant et quartae; dicebant et ab hoc domo domorum | ut Vergilius ‚turres ac tecta domorum‘ | et Terentius ‚domo me eripuit‘, | et ab hac domu domuum sicut versuum, ut Iuvenalis ‚viscera magnarum domuum‘. — Modo nos iugerorum debemus dicere; antiqui iugerum dicebant sicut tuberum. iugerum ideo facit iugeribus quia antiqui iuger iugeris dicebant, quo modo iter iteris³⁾: ideo ab analogia discrepat. et nunc dicendum iugero quia hoc nomen secundae declinationis est. — Euphoniā in declinandis nominibus intellegimus⁴⁾. euphonia suavis dictio gratiam augens. analogia autem est similibus similis declinatio. haec fit rebus octo, sex quae accidunt parti orationis, hoc est nomini, et duabus potestatibus syllabarum. in declinandis nominibus debemus potius suavitati quam rationi obsequi, id est euphoniae potius quam analogiae. — Ideo artibus per u dicimus, non artibus per i, discretionis causa, ne non significemus membra sed artes intellegamus. sic et arcubus

¹⁾ dativus et ablativus B
²⁾ iugeris B

³⁾ singularis B pluralis Keilius ⁴⁾ fons fons frons B sic et frons Hagenus verba recte ad mons rettulit Dom. 378, m. ⁵⁾ itineris B iteris Schoellius
⁴⁾ post intellegimus exstat in B dittegraphia verborum quae postea leguntur: potius suavitati quam rationi obsequi. delavi verba.

379, 10

In hanc regulam non veniunt aptota

[regulam]

non veniunt tantum pluralia ut..

compitalia . non veniunt quae a Graecis sumpimus ut emblema.. nam huius formae nomina veteres etiam feminino genere declinabant

in his regulis analogia vel ex collatione positivorum nominum

vel ex diminutione cognoscitur.

379, 10

graeca nomina ad graecam formam melius declinari, etsi illa nonnulli ad latinos casus conantur inflectere.. nomina terminantur .. semivocalibus sex, muta una .. adiciunt quidam o ut al-

379, 10

ut arcus intellegamus. nam si arcibus dixerimus, arces intellegimus. sic et portubus dicimus et quercubus et partubus. antiqui enim i in u vertebant, ut specus specubus, non specibus, ita et tribubus, non tribibus. — Aptota nomina in alios casus quia cadere non possunt regulam non servant sicut alia nomina, quae his litteris vocalibus terminantur, quia illa per omnes casus inflectuntur, haec casum nullum habent. — Ad has regulas quas memoravi *¹⁾ quae non possunt. — Neque haec poterant in regulam cadere nominum quinque vocalibus terminatorum quae semper pluralia sunt, | quia istae regulae utique ab ablativo singulari procedunt et ista nomina numeri sunt tantum pluralis. — Nec haec quidem in nomina quinque vocalibus terminata cadunt, quia graeca sunt et magis graecam regulam sequuntur quae a Graecis sumpimus. antiqui haec verba graeca quae apud nos <neutri>²⁾ generis sunt feminino genere declinabant. ideo Cicero dixit peripetasmatis, non peripetasmatis, quia hoc ad femininum nomen secundae declinationis retorsit. — In his vero nominibus sive quae graeca neutra sunt sive quae semper pluralia sive quae aptota ex collatione similium nominum vel ex positivo vel ex diminutione analogia colligitur. — *³⁾ Isocatalectica id est simili modo finita. in pus lupus genetivo lupi, <lepus>⁴⁾ leporis: quia lupus facit lupa, lepus non facit lepa⁵⁾, ideo facit in genetivo differentiam. nam ita debes colligere: pares si sint⁶⁾ syllabae et simile genus fuerit | et sint appellativa⁷⁾ | pari syllaba terminata et unum genus ex se faciant, id est similes sunt nominativi ita pares et genetivi⁸⁾ fiunt ut doctus docti factus facti et similia. — Vel ex collatione debemus intellegere ut similitudo collationis intellectum similium nominum possit tenere, ut, si pluralia posita fuerint, a plurali requiras, si graeca a graecis, si aptota ab aptotis. — Ex diminutione autem peteris omne genus colligere ut est acus acula generis feminini.⁹⁾ — Haec pyxis pyxidos pyxidi pyxida o pyxis. Tullius tamen ait in Caeliana, veneni pyxidem traditurum: graecum nomen latina declinatione flexit. — Ideo sex, quia f excluditur. nullum autem nomen f littera terminatur. — <Vel lact>¹⁰⁾ vel

48, 1

47, 17

48, 2

47, 21

48, 12

48, 4

48, 27

48, 12

¹⁾ laqueam indicavit Keilius ²⁾ suppl. Keilius ³⁾ aliqua excidisse animadvertit Keilius ⁴⁾ suppl. Keilius ⁵⁾ lepore B lepa Serv. Pomp. ⁶⁾ si om. B suppl. Keilius ante pares sunt (sic B) ⁷⁾ et sint appellativa huc transposuit Keilius ⁸⁾ faciunt id est parem similes sunt nominativi ita et genetivi B corr. Hagenus qui et sint appellativa post. ex se faciant itemque id est ante pari syllaba terminata transposuit ⁹⁾ feminini et haec casus B ut haec anus Schoellius ¹⁰⁾ uncis seclusa verba hic et in proximis Schoellius inseruit

lec [vel] lac

lacte quidam¹⁾ volunt dicere quod lacte dicitur in nominativo singulari iuxta Plautum, lact autem Varro volt²⁾ dici. <lact non debemus dicere:> nunquam enim nomen ex duabus mutis terminatur. <auctoritate> haut caret³⁾ hoc lacte, quod dicit Plautus ,sicut lacte lacti⁴⁾, non sicut lac lacti <similis>⁴⁾. auctoritas Vergilii tamen lac dixit. ita ergo allec debemus dicere non allex⁵⁾ sicut lac lactis. —

DE PRONOMINE.

Pronomen quia fungitur officio nominis⁶⁾ praemisso nomine. 49, 2
haec enim particula propter fastidium inventa est ne 49, 4
bis nomen repetatur. — Ideo haec pars a Varrone succedanea 49, 22
dicitur quia <bis nomen>⁷⁾ non potest in eadem elocutione⁸⁾
esse, hoc est quia [bis nomen] repeti non potest. ordo tamen hic
custodiendus est ut nomen in praecedenti sit loco, pronomen in
subiecto. ideo pronomen vocativum casum non habet [res quae
nomen praesentat]⁹⁾ quia res subiecta vocativum habere non potest.
— Quaerendum, utrum pronomen an pronomine dicatur. magis pro- 49, 1
nomen sicut procurator. — Inter nomen et pronomen hoc interest: 49, 5
nomina comparationes¹⁰⁾ habent, pronomina personas. nam neque
nomina personas possunt habere neque pronomina comparationes.
— Quia¹⁰⁾ nomen plenam elocutionem habet, pronomen semiple- 49, 1
nam. non est enim [tantum cum dico Gaius quam quando dico 49, 1
ego tu ille. ,Vergilius scripsit bucolica, ipse et georgica⁴⁾. ipse
minus plena est oratio, nam quaerendum mihi est nomen,
quis sit ipse. — Aliquotiens, nam tunc accipit quando
finitum est; quando infinitum est, caret persona. — Omnia pro- 52, 1
nomina ut supra diximus primigenia viginti et unum sunt ita,
finita tria, ego tu ille, infinita septem, quis qualis talis quantus
tantus quotus <totus>¹¹⁾, minus quam finita sex, ipse iste is hic
idem qui, possessiva quinque, meus tuus suus noster vester. —
— Cuncta absoluta et perfecta, maxime in prima et secunda per- 49, 12

7 379, 22

Pronomen est pars orationis quae pro nomine posita tantundem paene significat

personamque interdum recipit

379, 22

Qualitas pronominum bipertita est aut enim finita sunt

¹⁾ quia B ²⁾ ait varro non B autem Varro volt Schoellius cf. Pomp 199, 12. Anecd. Helv. 120. Prob. 7, 4. ³⁾ aut currit B haut caret Schoellius ⁴⁾ plautus ut sit lacte lacti non sicut lactis B corr. Schoellius ⁵⁾ allece B: cf. Prob. App. 199, 12. Prisc. VI 212, 14. corr. Schoellius. ⁶⁾ nisi B nominis Hagenus ⁷⁾ sic Keilius: v. infra ⁸⁾ locutione B corr. Schoellius ⁹⁾ verba uncis seclusa interpretamentum verbi subiecta esse videntur. Keilius transposuit sic: subiecta quae nomen praesentat vocativum ¹⁰⁾ ante hoc glossema in B exstat dittographia verborum quae supra leguntur: inter nomen et pronomen hoc interest. delevi verba ¹¹⁾ suppl. Keilius

sona; tertia quasi incerta, quia potest esse et absentis¹⁾. — Inter 49, 10
 finita et infinita hoc interest: finita sunt quae habent certam per-
 sonam, infinita quae cuicumque personae aptari possunt²⁾. sed
 finita sunt quae reci- haec apud Graecos nomina sunt interrogativa vel comparativa. —
 piunt personas 49, 17
 Plinius artigraphos dicentes prominibus finitis accidere personas
 reprehendit. tunc enim bene diceretur, si aliud esset pronomem
 finitum, aliud persona. non enim una res potest esse quae accidit
 et cui accidit. ergo melius ita dicendum est, ait, eadem esse
 finita pronomina quae sunt etiam personae. — Finitum a prima 49, 18
 persona vocativum singularem non habet, in plurali habet, quia
 ut ego tu ille alios secum includit. — Ipsa sunt finita et quae ex his derivantur 49, 19
 [ille] meus tuus³⁾ suus. — Ille cum dicimus, non usquequaque finitum est,
 sed tunc finitum cum ad praesentem dirigitur elocutio; cum vero
 de absente relatio est, infiniti speciem habere cognoscitur vel mi-
 nus quam finiti. — Minus quam finita sunt quae nec finita sunt 50, 6
 sunt etiam pronomina nec infinita. nam iste et ipse et de praesentibus dicimus et de
 ista minus quam finita ut ipse absentibus. — Minus quam finita pronomina proprie sunt quae 50, 10
 commemorationem faciunt earum personarum, de quibus locuti su-
 mus | ut est ipse iste is. haec etiam subiunctiva appellantur | <cum> 51, 15, 16
 commemorationem videantur⁴⁾ habere praecedentis personae. ut 51, 15
 puta ,qui illud fecit ipse et hoc fecit⁵⁾. — Finita sunt secundum 50, 8
 finitionem personae, ut ait Plinius, infinita generaliter, eo quod
 plurium sint⁶⁾ ut quis. per omnes enim species nominum currit,
 ut quis homo quis equus quis codex quis color. minus quam finita
 dicuntur quae non significant quod est certum. referunt enim
 eandem⁷⁾ personam de qua ante locuti sumus⁸⁾ et eam praesentem
 non esse significant⁹⁾. nam si dicas de praesente persona 'iste est 51, 12
 qui tibi fecit iniuriam', soloecismum facis. Probus quattuor spe- 50, 14
 cies fecit tantum et ipsis omnia pronomina imposuit XXI, sed
 longe a veritate quia multo plura inveniuntur. sed si qua alia
 inventa fuerint, ab istis oriuntur principalibus, quia ista primigenia
 dicuntur et ex ipsis fiunt alia pronomina ut quisquis quispiam
 quisnam aliquis. Donatus addidit et ait ,sunt alia ordinis ut quo-
 tus alia qualitatis' et cetera⁹⁾. — Subiunctiva qui is 'ipse est ille 50, 4

379, 20 subiectiva ut [qui]
 is idem

¹⁾ interpretamentum quod post absentis sequitur Keilius ad antecedentia prave videtur rettulisse. spectant verba Don. 380, ss. ²⁾ quae cuique aequari possunt B corr. Keilius in annot. ³⁾ commemorationem videatur habere personae B corr. Hagenus ⁴⁾ plurima sint B plurium sint Hagenus ⁵⁾ refert enim eadem B corr. Keilius ⁶⁾ locutus est B ⁷⁾ praesentem non in factam finita B corr. Keilius ⁸⁾ sunt alia qualitatis et cetera ut quotus B corr. Hagenus

		qui scripsit, 'qui illud fecit is etiam hoc'. is ad certas personas dirigitur, qui ¹⁾ ad incertas. — Duo ista unum significant. Haec 49, 17. 50, 22 dicuntur gentilia esse. cuius autem et cuiatis duo nominativi ²⁾ sunt ut nostras et nostratis. facit autem et cuiatem et nostratem.	
380, 1	sunt alia gentis ut cuias nostras cuiatis ³⁾ nostratis	cuias autem significat cuius gentis, nostras nostrae gentis. — Ut si dicamus verbi gratia, quotus ab illo est. — Numeri est, quando per t scribitur, quando per d ⁴⁾ , generis est neutri, quot homines occidit ⁵⁾ , quod est hoc ⁶⁾ . — Quot et tot facit quotus et totus. quotus vero in penultima acutum habet, totus circumflexum quia producitur sicut legimus 'totus et ille dies' et 'hos tota armenta sequuntur'. ergo in simplici utrumque corripitur et quot et tot, in derivatione totus producitur. — Quattuor latera habent ista pronomina: aut ambo pluralia aut ambo singularia aut unum plurale et unum singulare aut unum singulare et unum plurale. — Indefinitum est ad aliquid, quia ostendo me vel alium aliquid possidere, infinitum est quod ad dubiam personam possidentis refertur ⁴⁾ , ut Terentius, quid, mulier cuias est ⁶⁾ et Vergilius, etiam pecus ⁷⁾ . — Ad aliquid ideo dixit, quia necesse est ut persona possessi non intellegatur nisi iuncta personae possidentis. — Notanda ista pronomina, quia et adverbia faciunt ut quanti tanti, quanti te habuit ⁸⁾ , tanti te duxit ⁹⁾ et sic dicenda quomodo maximi. — Demonstrativa quae praesentes res demonstrant, ut hic haec hoc. — Pronomina ista quasi monoptota sunt, sed haec propter latinitatem composita proferenda sunt ut puta eccam ecce eam eccum ecce eum, sic et ellum. sicubi ista inventa fuerint, usurpativa sunt; et ideo demonstrativa maxime sunt, quia adverbium demonstrantis habent, ut ecce; et pronomen ut eum illum. sed haec omnia ex istis quattuor speciebus sunt, finitis, infinitis, minus quam finitis [servi] ¹⁰⁾ et possessivis. — Articularia nominibus iunguntur, quia funguntur articulis Graecorum. nam inter articulos et pronomen hoc interest: articuli iuncti nominibus declinantur, pronomina sola. — Genera pronominibus ita ut nominibus quidem accidunt, sed praeter promiscuum genus. neque enim pronomen promiscuum inveniri potest. — Qualis et talis communia sunt pronomina. unde Lucanus adverbium fecit, qualiter expressum ventis	51, 2 50, 22 52, 2 51, 2 51, 2 51, 27 50, 22 50, 22 51, 2 51, 2
380, 2	alia ordinis alia numeri ut quot tot		
380, 3	alia ad aliquid finita ut meus tuus illius. haec etiam possessiva dicuntur: alia ad aliquid infinita ut cuius		
380, 4	omnia omnium alia quantitatis ut quantus tantus		
380, 5	sunt alia demonstrativa... ut eccam ecce eam ellum ellam		
380, 10	Genera pronominibus ita ut nominibus accidunt paene omnis .. commune ut: qualis talis		

¹⁾ cuias et. cuiatis B 49, 17 K. cuiatis nostratis 50, 22 K. Don. cod. praeter Parisiensem: cuiates nostrates

²⁾ quis. B ³⁾ nominati B nominativi Keilii ista unum Hagenus ⁴⁾ t et d om. B suppl. Keilii ⁵⁾ indefinitum est ad aliquid qua ostendo me aliquid possidere quod cupio et personae possidentis refertur B corr. Schoellius sec. Pomp. 208, 22 ss. ⁶⁾ quanti te duxit. B corr. Hagenus ⁷⁾ servi verbum interpolatoris esse videtur nisi ad Servi auctoritatem provocavit grammaticus cf. Serv. 411, 10. Serg. 548, 4.

		per nubila fulmen: neutra in e correptam exeunt ut quale tale sicut in nominibus suave dulce, quae et comparantur ut suavius dulcius. ista pronomina non comparantur quia nullum pronomen recipit comparationem: neque enim potest dici qualior falior quo modo suavior dulcior. nam non possumus his pronomibus comparationem adponere quamvis ab analogia non discrepent nominum horum; suavis et dulcis, et similiter adverbium faciant. — Nemo pronomem est, et quaerendum est, cuius generis sit. quod communis generis esse non ambigendum est. denique feminino lectum est apud Terentium 'ut illum nemo nostrarum quisquam vidit'. —	51, 22
380, 12	Figura etiam in pronomibus duplex est	Et figura in pronomibus ita est, ut et ab ultima parte componantur et a prima, ut quispiam quinam <quidam> aliquis nequis ¹⁾ siquis nescioquis: aut ex compluribus componimus, ut quicumque. quicumque habet tamen numerum communem, <ita et> quidam. quidam quisicumque <non lectum est>. ²⁾ — Nomina a prima parte componuntur, pronomina <a prima et> ³⁾ ab ultima. composita pronomina in qua parte nominativum habuerint, ipsa parte declinantur, sicut nomina, quae aut unum nominativum habent aut duos. si unus nominativus fuerit, ipse declinatur, alter casus sequens non declinatur; si duo nominativi fuerint, ambo inflectuntur. — Quisquis ita declinandum est: quisquis cuiuscuius cuicui quemquem quisquis a quoquo vel a quiqui, et pluraliter quiqui quorumquorum quibusquibus quosquos quiqui a quibusquibus. unde sunt illa exempla, apud Terentium ,quemquem nacta sis, quin spoliae, mutiles, laceres', apud Tullium in frumentaria ,cuicui modi est'. quispiam autem prima parte declinatur, postrema non declinatur. piam enim quid est? nihil. sic et aliquis: ali non declinatur, quis declinatur. — <Idem> ⁴⁾ pronomen ex duobus corruptis constat; ideo simplicis figurae est. * ⁵⁾ nam cum idem productum fuerit, masculinum pronomen est, cum correptum neutrum; eundem accusativus est de masculino, de neutro ipse est nominativus qui et accusativus. * triptotus est ⁶⁾ . — Hic quando producit adverbium loci est; quando corripitur pronomen. pronuntiatio illud	51, 22 52, 22 52, 22
	aut enim simplicia sunt pronomina ut quis aut composita ut quisquis		52, 22
390, 22	nam idem quod constat ex duobus corruptis cum producit masculinum est, cum corripitur neutrum		52, 22
	ut hic correptum pronomen est, productum adverbium loci.		52, 22

¹⁾ quispiam aliquis quinam nequis *B ordinem restituit Hagenus. addidi quidam, quod postea legitur.* ²⁾ ut quicumque habet tamen numerum communem quidam cuiusdam cuiuscumque *B verba ita et et non lectum, est inserui* ³⁾ *suppl. Keilius* ⁴⁾ *suppl. Keilius* ⁵⁾ *lacunam indicavi, de duplici forma verbi idem actum esse videtur.* ⁶⁾ cum correptum idem accusativus triptotus est si de masculino ipse est nominativus qui et accusativus *B triptotus est ad pluralem neutri spectare videtur. Hagenus: idem si de masculino accusativus triplus est.*

- 380, 22 Personae finitis pronominibus accidunt tres prima .. secunda .. tertia. 49, 18
 persona prima in hoc pronomine .. non habet vocativum casum. — Ideo in singulari numero vocativum non habet quia ipse se nemo vocat. — Ista omnia anomala sunt, non declinantur. nam ,cuium pecus' auctoritas praesumpsit. — Notandum ne ista pronomina quasi possessiva intellegantur. possessivum ita declinatur suus suus sui suo suum [o sue] a suo¹⁾; hoc vero ita declinatur sui sibi se et a se. sed vide, quantum discrepat inter hoc pronomen et possessivum. hoc ita dicendum est ,sui causa facit' dico et ,sui causa fecerunt' idcirco et communis est numeri. — Pronomina sola declinantur²⁾. articulos Graeci in nominibus habent, nos in pronomibus. et articuli tres significationes habent; et pronomina dicuntur et articuli et demonstrationes. — Sed tunc dico esse pronomina cum carent articulis; alicubi cum articulis fuerint declinata, nomina nuncupanda sunt. — Pro articulis tunc ponuntur quando corripiuntur et nominibus iuncta fuerint; pro demonstratione tunc quando producuntur et adverbia faciunt loci. — Quia non facit hic neuter huius neutri [dicunt alii facere hic neuter huius neutri]³⁾. — Inter omnis et totus⁴⁾ quid interest? omnis potest esse cum multis, totus potest solus esse. — Sicut omnis sic dubiae similiter <particulae> ⁵⁾. — Ista particulae | id est neuter uter omnis alter alius nullus ambo uterque sunt uter unus | dubiae⁶⁾ sunt utrum pronomina sint an nomina. unde magis nomina dicenda sunt quia iunguntur his articuli sicut omnibus nominibus et rite declinantur. — Pronomen si articulos accipit nomen est, hic neuter, si non⁷⁾, pronomen (sed quis ponat articulum?) ita et omnis⁸⁾. non omnibus pronomibus iunguntur articuli. nam nemo dicit hic is et haec ea et hoc id. —
- 380, 20 Sunt pronomina quae non per omnes casus declinantur ut eorum eorum eam ellum ellam cuius cuia cuium cuiatis . sunt . sine nominativo et vocativo ut sui sibi se a se 53, 1
- 381, 4 Inter pronomina et articulos hoc interest quod pronomina ea putantur quae cum sola sint¹⁾ vicem nominis implent. 53, 18
- 381, 9 Neuter uter unus omnis alter alius nullus ambo uterque sunt qui nomina, sunt qui pronomina existiment 53, 18 53, 19 53, 24 53, 25 53, 19

— DE VERBO. —

- 381, 14 Verbum est pars orationis cum tempore et 53, 20
 quia principalis est et facit elocutionem. — Verbum est interroga- 54, 4

¹⁾ sunt B

²⁾ suum sue o a suo B corr. Keilius ³⁾ post declinantur Keilius inseri vult: articuli nominibus adiunguntur ⁴⁾ quae uncis seclusi ab interpolatore addita esse videntur qui verba Cledoni ad declinationem pronominis rettulit ⁵⁾ omnes et totos B corr. Putschius ⁶⁾ particulae inserui. enumeratio intercudit. ⁷⁾ alius ambo uterque dubiae B corr. Schoellius ⁸⁾ fit non B si non Schoellius si non accipit fit Keilius ⁹⁾ ita et omnes B

	persona sine casu aut agere aliquid aut pati aut neutrum significans. verbo accidunt septem qualitas coniugatio genus numerus figura tempus persona.	tive, pars orationis responsive. — Quoniam verba temporibus et modis declinantur, nomina casibus. — Qualitas in modis et in formis, coniugatio in secunda persona agnoscitur, genus utrum activum sit an passivum; numerus sicut in nominibus; figura sicut in nominibus ¹⁾ , tempora quibus facta discernuntur; personae quae distributionem praesignant. — Non solum in modis est qualitas verborum, sed etiam in formis. — Modi sunt proprie casus verborum, formae intellectus. accidit et tempus quod non solum verbo sed et adverbio et participio. — Is ²⁾ ipse est pronuntiativus qui et indicativus, quia quae indicamus pronuntiando signamus. — Imperativus qui nos ostendit aliis imperare. — Optativus est qui et promissivus quando nobis promittimus et optamus aliquid evenire. — Coniunctivus qui nos facit sermonem cum alio modo coniungere. coniunctivo modo nisi iunctus fuerit indicativus futuri temporis, elocutio illius non constat ut ,cum legero surgam'. — Infinitus qui personas numeros et tempora confusa habet. — Impersonalis qui <habet quidem> personas ³⁾ , sed personas non dividit, nisi a pronomibus acceperit. — Impersonalia tres significationes habent: aut in tur exeunt ut curritur, aut in it ut accidit ⁴⁾ , aut in et ut pudet. ista ipsa et neutrodefectiva dicuntur. — Sed notandum quod hic indicativus aut a neutralibus verbis venit aut ab activis. — Ab indicativo venit sed a deponenti. — Quia significationes non habent unde descendant. — Participium futuri temporis non facit ferverentur. <Tertiae coniugationis> ⁵⁾ correpta calesco calescis. — Calesco non facit calescui. — Frequentativa sunt alia quae non tantum a verbo veniunt sed <et> ⁶⁾ a nomine descendant. nam patriissat est ,patri similis est', graecissat ,graece adfectat'. et ista quae a nomine veniunt velut similitudinem tenent. nam patriissat non <est> ,pater est' sed ,similis patri est'. — Ista sorbillo et sugillo velut diminutiva sunt. sed diminutiva non sunt sed magis derivativa. nam a primis significationibus his descendant ab eo quod est sorbeo et sugo. — Vacillo quasi vagor ⁷⁾ . alii reprehendunt Donatum, ut ab eo quod est potio mutata littera pitisso pro potisso ⁸⁾ dixerit, et ab eo quod est vagor vacillo pro vagillo. — Inchoativa ista verba non esse adprobat tempus quia diximus supra praeteritum non admittere inchoativa. compesco	54, 1 53, 22 54, 1 54, 10 54, 7 54, 14 54, 11, 10 54, 21 54, 17 54, 24 54, 25 54, 26 54, 25, 27 55, 6
381, 17	Qualitas verborum in modis est		
	modi sunt septem. indicativus qui et pronuntiativus imperativus optativus		
	coniunctivus		
	infinitivus		
	impersonalis		
381, 24	quae in et exeunt duas formas habent. alia ab indicativo veniunt ut miserere miseret. alia a se oriuntur		
381, 25	formae .. inchoativae ut fervereo calesco. quae inchoantur praeteritum tempus non habent. sunt etiam frequentativa de nomine venientia		
382, 1	sunt quasi diminutiva quae a perfecta forma veniunt ut sorbillo sugillo sunt sine origine perfectae formae ut pitisso ¹⁾ , vacillo		
382, 6	sunt verba inchoativis similia		

¹⁾ pitisso B

²⁾ omnibus B bis corr. Keilius ³⁾ verba: quia quae indicamus pronuntiando dicimus quae leguntur in B ante is omisi propter sequentia ⁴⁾ personas se personas B corr. Keilius ⁵⁾ odi B odit Putschius, accidit scribendum esse videtur cf. Charis. 253, 12. ⁶⁾ suppl. Keilius ⁷⁾ suppl. Keilius ⁸⁾ uago B ⁹⁾ pitisso pro pitisso B

		habet praeteritum quia facit compescui, ideo inchoativum non est.	
	ut compesco compescui. sunt alia quae originem sui non habent ut consuesco quiesco	— Compesco compescis tempus praeteritum perfectum compescui facit. idcirco non videtur inchoativa forma. — Consuesco ¹⁾ facit consuevi, quiesco facit quievi. facit et passivum consuescor ab alio. ideo ergo inchoativa non sunt, quia et praeteritum habent et passivum faciunt. — Quiesco quievi facit, senesco senui. seneo quieo lectum est ²⁾ . facesso non est <frequentativum.> frequentativa [in to] aliam syllabam habent et aliam coniugationem. — Tres litterae quae faciunt coniugationem a e i: a quae producta est in prima, e quae producta est in secunda, e et i quae correptae sunt in tertia, i quae semper producta est ³⁾ in quarta. — Omnis ⁴⁾ coniugatio in praeterito imperfecto in ham exit ut amo amabam doceo docebam lego legebam audio audibam. prima coniugatio in praeterito perfecto in ui iunctum exit ut amo amavi, secunda in solutum ui exit ut doceo docui; tertia coniugatio i correpta exit ut lego legi, quarta producta ut audio audii. quarta in praeterito perfecto et audii et audiui et audisse et audivisse. — Tertia correpta a tertia producta hac ratione discernitur quod tertia correpta in passivo pro i e habet correptam ut lego legis legor legeris, tertia vero producta eandem i et in passivo servat ut nutrio nutris nutrior nutritis. — Tertia coniugatio varios habet modos aliquando tantum in am, aliquando in bo, aliquando in am et in bo. [et] in am ut lego legam; in bo tunc est, si prima persona i suum teneat ut munio munibo, eo ibo. sed dicia, eo i non habet. iuxta orthographiam habet: nam et scribitur ut sit diphthongus sicut eitur et ut diphthongum semper teneat. in am et in bo ut audio audiam audibo. — Ut eo is it etsi ⁵⁾ habet ante o e tertiae est coniugationis productae. ibo non eam ne sit coniunctivo temporis praesentis similis cum eam. nutrio et nutriam et nutribo quia i habeat ante o. — Ut Terentius ‚matris servibo commodis‘. — Ut Vergilius ‚audiam, et haec manis veniet mihi fama sub imos‘. — Eo verbum neutrale indicativo modo dictum personae primae coniugationis quartae productae eo is it imus itis eunt, praeterito imperfecto	55, 12 55, 10 54, n. 20 55, 17 55, 14 55, 15 57, 10 56, 21 57, 10 57, 7 57, 10
382, 10	Coniugationes verbis accidunt tres.		
382, 20	est altera species tertiae coniugationis quae i producta enuntiatur: hanc nonnulli quartam coniugationem putant quod futurum tempus et in am et in bo in ar et in bor ¹⁾ syllabam mittit		
	¹⁾ in am et in ar in bo et in bor B post bor in B leguntur verba: rito exire posse quae est Donato irrepserunt	²⁾ glossema in cod. perturbatum Keilius in ordinem redegit. ³⁾ senesco senio cupio senio lectum es facesso non est frequentativa in toso alium B cf. Pomp. 222, a. Hagenus: senesco senex esse incipio. seneo non lectum est. ⁴⁾ quae producta est in secunda e et i quae correptae sunt in tertia quarta i quae semper producta est B corr. Keilius ⁵⁾ prima coniugatio in praeterito imperfecto in ham exit ut amo amabam sit audio audibam ex praeterito perfecto et audii et audiui et audisset et audivisse secunda doceo docui in solutum ui exit tertia coniugatio i correpta exit quarta producta ut audii B corr. Hagenus ⁶⁾ et B etsi Hagenus	

ibam ibas ibat et pluraliter ibamus ibatis ibant, praeterito perfecto ii et ivi, isti, iit vel ivit et pluraliter iimus vel ivimus istis ierunt vel iverunt, iere vel ivere, praeterito plusquamperfecto ieram vel iveram, ieras, ierat et pluraliter ieramus vel iveramus, ieratis, ierant; futuro ibo ibis ibit ibimus ibitis ibunt; imperativo modo ad secundam et tertiam personam i eat et pluraliter eamus ite eant, futuro ito itote eunto; optativo utinam eam, imperfecto utinam irem, perfecto utinam ierim vel iverim, futuro utinam eam; coniunctivo cum eam eas eat, perfecto cum ierim, plusquamperfecto cum issem, futuro * <futuro> itum ire¹⁾, impersonali itur, imperfecto <ibatur, perfecto>²⁾ itum est, plusquamperfecto itum erat, futuro ietur. — Usque adeo futurum duplicem habet quarta coniugatio ut Terentius diceret 'non eam? ne nuuc quidem' et Vergilius 'ibo animis contra'. ita et <a> nutrio debemus dicere et nutriam et nutribo. — Verba neutralia:³⁾ furio insanio pendeo fugio cedo madeo proficio deficio venio succedo vivo suesco⁴⁾ consuesco maneo veneo⁵⁾ valeo haereo propero valeo curro sto sedeo cubo succumbo acumbo pareo dormio prodeco glisco revertio esurio lucubro supplico immineo tremo palleo⁶⁾ horreo vapulo scateo⁷⁾ nubo ardeo excreo⁸⁾ algeo pateo serpo repo olfacio erro vigilo pessum eo⁹⁾ cogito surgo milito sudo hiemo trepido eo redeo pereio¹⁰⁾ recedo procedo oleo sapio spiro saevio taceo sileo degenero mando descendo vaco dubito fluctuo prosilio nuto candeo vibro¹¹⁾ parco. Verba deponentia: minor opinor epulor¹²⁾ proficiscor perpetior tueor intueor patior testor testificor deminor nascor aspersionor conor misereor paciscor irascor interpretor luctor profiteor fateor loquor utor contionor negetior rimor adsequor persequor prosequor adgredior progredior vescor molior demolior arbitror venor operor sciscitor peregrinor praestolor comitor nanciscor expergiscor iaculor proelior experior queror machinor nitor medeor tibi medicor tibi mereor merui for adfor¹³⁾ opperior te specular miror tutor suspicor suffragor tibi polliceor dignor indignor sortior revertor commissor furor mentior iocor orior

eo queo eam queam
ibo quibo et a passivo
queor quear vel quibor
et si qua sunt similia.

383, 1

Genera verborum sunt
quinque

55, 2

¹⁾ Lacunam explens ex Char. p. 261, 4—10 ²⁾ suppl. Keilius ³⁾ verba bis scripta expunxi. in assignatis generibus diversas grammaticorum sententias non inveni. quare testimonia grammaticorum secutus singula singulis generibus attribui, sed codicis ordinem verborum reliqui. ⁴⁾ gusto B suesto Hagenus ⁵⁾ uenie B veneo Keilius ⁶⁾ fallo B palleo Schottius ⁷⁾ erro vapulo scato B horreo vapulo scateo Putschius ⁸⁾ expro B exoreo Keilius ⁹⁾ pessum B pessum eo Keilius ¹⁰⁾ eo reperio B eo redeo pereio Keilius ¹¹⁾ libro B vibro Hagenus ¹²⁾ plior B epulor Schottius cond. p. 56, 13 ¹³⁾ adfatur B

ordior odoror exequor detestor rixor vagor grassor exspatior¹⁾
 depeculor contemplor palor cunctor [epulor] argumentor meretricor
 stomachor infitior reor praevaricor periclitior insidior causor gra-
 tulator commentor bacchor lamentor auctionor hariolor bellor mini-
 tor adsentor fabulor fruor metior. medeor quidam | commune di-
 cunt esse medeor te et medeor a te. Verba communia: criminor
 potior hortor²⁾ osculor calumnioludificor consolor populor scrutor
 moror fenerator amplector amplexor obliviscor execror vereor re-
 cordor praedor imitor adipiscor precor consequor opitulor remi-
 niscor aemulor ulciscor³⁾ blandior auxiliol venerol percunctor
 adolor. nunc hoc monemus quod exceptis supra scriptis deponen-
 tibus et communibus verbis quaecumque iam verba indicativo
 modo temporis praesentis ex prima persona r littera terminantur
 et ex sua specie non possunt facere verba activa, haec indiscreta
 qualitate accipiantur, hoc est quod seu communis seu deponentis
 verbi potestate fungantur. — Activum verbum est quod o habet
 et addito r passivum facit. nam non potest esse activum quod
 non facit passivum neque passivum quod non faciat activum. neu-
 trum est si non faciat passivum.⁴⁾ neutrum quia nec activum est
 nec passivum, deponens quod r litteram nunquam deponat per
 catantifrasin [deponentis per catantifrasin] sed⁵⁾ illud melius est
 quod careat participio futuri temporis a passivo. et deponens
 potest facere commune ut convivor; et commune deponens facere
 non potest ut obsonor. commune quod caibus discernitur quod et
 ab activo et a passivo in or venit. sed activam significationem
 accusativus regit, passivam ablativus ut criminor te et criminor a
 te. — Neutra activum habent tantum sed quia illud alter non
 patitur, activum non est ut nato. — Odi temporis praeteriti per-
 fecti est sicut legi. nam quod dicis odio te habeo, nomen est, non
 verbum. nam Terentius ‚miris modis odisse aiunt adolescentem
 Sostrata. — Sum praeteritum imperfectum facit eram; in com-
 posito facit adsum. secundae coniugationis productae est: sic dici-
 mus es, quomodo mones, ut sit circumflexus accentus. — Taedeo
 in Casina Plauti legimus. secundum hoc verbum principale posi-
 tum est ‚pertaedit me illius rei, et ‚pertaesum est illius iam

56, s. 14
56, 22

58, e

57, 21. 58, 22
57, 21

58, r

activa sunt quae r
 littera terminantur
 et accepta r littera
 faciunt ex se passivo
 ut lego legor

passiva sunt quae
 [in] r littera termi-
 nantur et ea amissa
 redeunt in activa ut
 lego legor. neutra
 sunt quae .. accepta r
 latina non sunt. sunt
 etiam neutra quae i
 littera terminantur
 ut odi¹⁾ novi memini
 sunt item quae in
 um syllabam desi-
 nunt²⁾ ut sum prosum
 item quae t littera
 exeunt ut pudettae-
 det paenitet

¹⁾ verba ut odi novi
 memini leguntur etiam
 post perfecti est in B
 pag. 58, 21 K. ²⁾ desi-
 nant B

¹⁾ explicor B exspatior Keilius. permulta exhibuit Asper grammaticus
 Anecd. Helvet. p. 50. ²⁾ criminor Anecd. Helv. 51. a hortor An. 51. s ubi
 pariter, inveniantur. ³⁾ ulciscor I 166. blandior I 337. 165. adolor I 164
 adipiscor II 372. consequor II 372. ⁴⁾ activum B passivum Keilius ⁵⁾ sequen-
 tia haec transposuit Keilius

- sed haec et similia defectiva existimanda sunt
 383, 10 deponentia sunt quae r littera terminantur et ea amissa latina non sunt
- sunt verba extra hanc regulam quae inaequalia dicuntur
- vescor
- fero ... sunt quae declinari rite non possunt ut cedo ave faxo sis amabo infit inquam quaeso aio
- 383, 17 sunt etiam monosyllaba quae ideo etiam¹⁾ productasunt ut sto do flo
- sunt verba incertae significationis ut tondeo lavo fabrico punio
- pro arbitrio scribentis usurpatum est. — Notandum sane omnia impersonalia defectiva esse. — Deponens dicitur, quod deponat participium futuri temporis in dus, ut¹⁾ natus naturus (non nasciturus, quia facit ab eo quod est natus: participio perfecti temporis a passivo tolles s, addes rus et fecisti futurum ab activo) et nascendus non facit. moriens mortuus moriturus ab eo quod est moriens non facit tempus futurum a passivo moriendus (sicut amans tolle s adde dus et fecisti futurum a passivo ut amandus.) moribundus sicut alia similia <non est participium futuri a passivo>, sed est participiale. — Inaequalia dicuntur verba quae in praesenti tempore quasi activa sunt et in praeterito quasi passiva. ut soleo solitus sum gaudeo gavisus sum | audeo ausus sum | fio factus sum fido fisus sum et si qua sunt similia, nam soleo solui debuit facere gaudeo gaudui. — Dubium est²⁾ utrum vescitus dicatur necne, aut forte ideo <inaequale> vescor quia † facit vescui. — Fero <non facit ferui fertus sed tuli latus, etsi infero> non facit inlator sed infertor³⁾. — Id est rite declinari omnino non possunt. nam ab eo quod est cedo dic mihi illam rem secundam et tertiam personam non facit, cedis cedit; in plurali facit cette ut Plautus in *⁴⁾ ,cette patri meo', id est date vel dicite patri meo. ave similiter non declinatur nisi tantum in secunda⁵⁾ persona. faxo faxis: Terentius: ,faxis promissa appareant'. amabo a prima persona non declinatur, quia velut blandientis est significatio. infit <non>⁶⁾ declinatur in prima persona, quia infit <est> coepit loqui, ut ,infit eo dicente d. d. a.' inquam inquo non facit, quaeso quaesis non facit, aio aiis non facit. ergo ista omnia inaequalia et neutrodefectiva sunt. — Quia omnis prima persona verbi correpta est ut canto, to brevis est, dico, co brevis est et cetera. do das <dat>⁷⁾ fio flas fiat. quando ista monosyllaba, producta sunt, composita brevia sunt, ut reddo. — Utrum activi an passivi. — Tondeo et tondeor si vis dicere dicitur⁸⁾. — lavo: Terentius 'it lavit redit', Sallustius
- ¹⁾ ideo etiam B: Don. cod. praeter Parisinum ideo sola
- ²⁾ ut nascens natus naturus non nasciturus et nascendus non facit quia ab eo quod est natus addes participio perfecti temporis a passivo rus et fecisti futurum ab activo moribundus ab eo quod est moriens tolle s adde dus non facit tempus futurum a passivo sicut amans amandus sicut alia similia sed est participiale B corr. Hagenus et Schoellius ³⁾ vescor dubiae (i. e. dubium est) utrum vescitus dicatur aut forte ideo vescor quia facit vescui B Keilii: quia non facit vescui Hagenus: vescor dubium est cur inaequale dicatur aut forte ideo vescor quia facit vescui ⁴⁾ fero non facit infertor sed inlator B cf. Philoxen. gloss. infertor παραθήρης ⁵⁾ lacunam indicavit Keilii ⁶⁾ prima B secunda Keilii. ⁷⁾ suppl. Keilii ⁸⁾ dat supplevi ⁹⁾ tondeo tondeor si vis dicere dicit B

57, 22

58, 22

58, 22

58, 22

58, 22

58, 22

59, 22

59, 22

	munero partio	'Cosautius in proxima villa fonte lavabatur'. — partio: Sallustius	59, 19
	populo ¹⁾ adsentio	'provincias inter se partiverant', Vergilius 'et socios partitur in	
	adulo	omnes'. — populo ¹⁾): Vergilius 'populatque ingentem farris acervum'	59, 16
	lucto	et 'quisque suum populatur iter'. lucto: Terentius 'anulum dum	59, 19
		luctat detraxisse', Vergilius 'genibusque adversae obductor harenae'.	
	auguro. haec enim	— auguro: Vergilius 'et si quid veri mens augurat, opto', Stautius	59, 14
	omnia et in o et in r	'auguror hinc Thebis belli m'. — Quia et ab activa veniunt et a	59, 19
	littera finiuntur et his	passiva ut adulo adolor obsono obsonor ²⁾ adulo adulans adulatus	59, 17. 18
384, 1	verbis tempora partici-	adulaturus et adulandus. — Propter ³⁾ metrum legere prudentius	60, 5
	piorum accidunt pae-	dicimus, quod significat legerunt ut Vergilius 'legere rudentis'. ⁴⁾	
	ne ²⁾ omnia. numeri sunt	ideo dualis dicitur numerus quia duas personas a plurali numero	
384, 10	.. dualis ... legere	tertia persona sibi defendit. — Tempora in verbis omnia quinque	60, 19
	Tempora verbis acci-	sunt. sane videndum est ne tempora confundantur praesentis	
	dunt tria praesens	temporis et futuri. quare legis praesens est [si] leges futurum ut	
	praeteritum et fu-	illud exeat per i correptam, illud per e productam. — Omnis	60, 10
	turum. praesens ut	prima coniugatio ad imperativum vi addit iunctum et facit prae-	
	lego praeteritum ut	teritum tempus perfectum ut canta cantavi salta saltavi vacua va-	
	legam	cuavi exceptis scriptis ut puta tona tonui sed ita tamen ut sciamus	
		et tonui facere et tonavi. sic tibi licet recedere ab ipsa regula	
	sed praeteriti tem-	ut non perdas ipsam regulam: licet tibi et aliud dicere doma et	
	poris ⁵⁾ differentiae	domui et domavi facit. nam in quinta Verrinarum Tullius perdo-	
	sunt tres imperfectae	mavit, e contrario Vergilius domui ait. sed haec discretio est: si	
	perfecta plusquam-	facit nomen verbiale domitor, ut per i exeat, praeteritum perfectum	
	perfecta, imperfecta	in ui separatum mittit; si a suum tenuerit nomen verbiale ut lau-	
	ut legebam perfecta	dator cantator, in vi iunctum mittit ut laudavi cantavi. — Inter	60, 27
	ut legi plusquam-	perfectum et plusquamperfectum hoc interest: 'ante decem annos'	
	perfecta ut legeram.	qui dicit 'ambulaveram' soloecismum facit, debet enim dicere 'ante	
	ergo in modis ver-	decem annos ambulavi', item 'ante quindecim ambulaveram' non	
	borum quinque tem-	ambulavi. quidquid enim in praeterito ante iam factum ⁵⁾ fuerit	
	pora numerabimus ⁶⁾	tempori plusquamperfecto debetur ⁶⁾ . inter plusquamperfectum et	
	praesens praeteri-	imperfectum hoc interest: plusquamperfectum est quod ante iam	
	tum imperfectum	factum est, imperfectum est, quod totum completum non est. —	
	praeteritum per-		
	fectum praeteritum		
	plusquam perfectum		
	futurum		

¹⁾ munero populo patrio B ²⁾ pene accidunt B ³⁾ praeterito tempore B ⁴⁾ numeramus B

¹⁾ populo uexo illum (= Vergilius) adulo adolor obsequor adulo adulas adulaturus et adulandus et his uerbis pene accidunt quia et ab actiua ueniunt et a passiuia ut populatque ingenti farris acervum et quisque suum populatur iter B corr. Keilius quas emendari poterant ²⁾ adulo adolor obsequor B corr. Schoellius sec. Pomp. 233, 9 ³⁾ huic glossemati praescripta sunt Donati uerba 383, 21. sunt — legere 384, 1 K. ⁴⁾ uerba Lucani sunt cf. Keil. annot. ⁵⁾ auditum B ante iam factum Hagenus. ⁶⁾ denetur hoc interest plusquamperfectum est quod ante iam factum est in perfectum est quod totum completum non est interfectum et plusquamperfectum B corr. Keilius

- 384, 17 Personae verbis accidunt tres
 384, 17 etiam verba impersonalia quae in tur exeunt casui serviunt ablativo ut geritur a me a te ab illo. | quae in it exeunt casui serviunt dativo ut contingit mihi tibi illi | quae vero in et exeunt ea modo dativo modo accusativo.
 sunt verba .. quorum alia genitivi casus formulam servant .. alia dativi .. alia accusativi ut accuso invoco.
 384, 23 exceptis f et k et q ceteras omnes Latinas recipient ...
 385, 1 nam triumpho per p et h scribitur. k et o littera non praeponitur. item sine u praeferri non potest.¹⁾ Sunt verba defectiva
 385, 4
 alia per modos, ut cedo
 alia per formas ut facesso
 alia per conjugationes ut adsum. alia per genera ut soleo [faxo impleo]
 385, 1 verba quoque impersonalia cum per omnes modos declinari possint²⁾, inve-
- Inter perfectum et plusquamperfectum hoc interest: quod est factum nunc, perfectum est, quod ante factum, plusquamperfectum. — Prima persona <in> neutralibus et in activis respuit casum, quia per se implet elocutionem¹⁾, nam deponentia et passiva interdum admittunt nominativum casum, quando opus est ut personam suam adsumant²⁾. — Impersonalia pronominum sibi vindicant casus ablativos. sed in omnibus personis ipsae casus est, numquam variat. — In it impersonalia quae exeunt pronominis semper casum sibi vindicant dativum. — Impersonalia quae in et exeunt a pronomibus alia accipiunt dativum, alia accusativum casum. sed tamen notandum libet tantum dativo, <non>³⁾ et accusativo, iungi: nam pudet piget taedet paenitet semper accusativo iungimus⁴⁾. — Accuso te et invoco te: et in simplici et in composito ipsum casum tenet. — Nullum verbum primae personae ante o f <recipit>, siquidem⁵⁾ triumpho non in f et o finitur, sed per aspirationem, ut pho. — Soleo caret participio praesenti, solens non facit. oriri infinitus est. ita et veteres dicebant moriri, euphonia mori emendavit. sallio sallere⁶⁾ facit et psallo psallere facit et salio saluere, ut mollibus in pratis unctos saluere per utres⁴⁾. studeo quamvis neutrale sit et activi regulam sequatur, futuri temporis participio caret. nam nemo dicit studiturus sicut iturus. <ab>⁷⁾ eo quod est ovat⁸⁾ primam personam non habet: nam nemo dicit ovo ne intellegamus dativum singularem <ab> eo quod est ovum. — Cedo quando significat dic, imperativum tantum modum habet. ideo per modos defectivum est, facit autem pluralem cette. <et>¹⁰⁾ notandum cum imperativus modus o littera finitus sit, facit tamen pluralem cette. — Facesso quasi frequentativum, cum non habeat principale, unde oriatur et non descendit ab eo quod est facio. nam facessere est abscedere ut Terentius haec hinc facessat⁴⁾, et <non> est prima coniugatio⁹⁾. — Ex eorum omnium similitudine aliorum defectivorum regulam requires¹⁰⁾. — Adsum in composito caret coniugatione: in simplici secunda intellegitur quia sum es est facit. — Soleo perdit enim tempus. in praeterito enim tempore erit passivum soleo solitus sum, cum in praesenti formam habeat activi. — Liquet mihi, id

¹⁾ cod. Bern. scripturam reliqui, cum quid Donatus scripserit non satis constat. ²⁾ possunt inveniuntur quaedam defectiva B

³⁾ effectum B elocutionem Hagenus ⁴⁾ suum ad se meritam B corr. Keilius ⁵⁾ suppl. Schoellius ⁶⁾ dicimus B ⁷⁾ sequitur sed B recipit. sed Keilius. <recipit>, siquidem [sed] Schoellius ⁸⁾ sallire B sallere Putachius cf. Prisc. lib. X p. 546 ⁹⁾ suppl. Keilius ¹⁰⁾ abari B ovat Keilius ¹¹⁾ abscedere et est prima coniugatio ut terentius haec hinc facessat B cf. Diom. 879, s. Prisc. lib. X p. 535, 12. ¹²⁾ sequerit B sequera. et (notandum) Schoellius. requires Keilius. fortasse: regula sequitur.

niuntur tamen de-
fectiva ut liquet

miseret

est manifestum est mihi, defectivum: facit <imperfecto> quidem¹⁾ liquebat mihi, tempore tamen perfecto caret, non enim facit liquit. — Miserebat potest facere quo modo liquet liquebat. nam miserebat non facit quo modo nec liquit. verba impersonalia corrupta per omnes modos declinantur. nam alii qui adserunt usque ad imperativum declinari, auctoritate vincuntur.

62, 10

385, 11

Adverbium est pars orationis quae adiecta verbis significacionem | eius aut complet | aut minuit | ut iam¹⁾ faciam vel non faciam

adverbia aut a se nascuntur | aut a vocabulo ut ostium ostiatim a pronomine ut meatim tuatim | a verbo ut cursim strictim, a nomine et verbo ut pedetemptim | participio ut indulgens indulgenter. a nomine venientia aut in a exeunt²⁾

ut una aut in e productam ut docte aut in e correptam³⁾ ut rite

aut in i⁴⁾ ut ves-

¹⁾ ut etiam B ²⁾ in correpta ut rite post in a exeunt exhibet B ³⁾ ut falso aut in correptam ante aut in i exhibet B

⁴⁾ equidem B imperfecto quidem Hagenus ⁵⁾ lacunam indicavit Keilius et verba manca ad definitionem adverbii pertinere intellexit ⁶⁾ discimus primae recito optima B corr. Schoellius ⁷⁾ quod ante dixi Hagenus: an modo? ⁸⁾ tamen B enim Keilius ⁹⁾ ergo pedem teneo si dicas B corr. Keilius ¹⁰⁾ exeunt B ex se faciunt Keilius ¹¹⁾ suppl. Keilius ¹²⁾ semper B saepe Keilius

— DE ADVERBIO. —

Adicitur verbo semper adverbium unde et adverbium dictum. ¹³⁾ integrum est. — Ut est bene lego male describo. — Significationem tunc complet [ut] cum dicimus ,prime recito¹⁴⁾, 'optime¹⁵⁾ peroro: si dico, 'iam faciam', firmavi quod disposui: si dico ,non faciam', infirmavi, quod ,non dixi¹⁶⁾. — A se originem ducunt, non enim¹⁷⁾ habent originem unde nascantur. — Ostiatim per singula ostia, meatim meo more, tuatim tuo more. — Adverbia quae ab aliis veniunt ex his tribus partibus fiunt tantum ex nomine pronomine verbo. — Hic pes, temptim teneo: ergo quasi dicas pedem teneo¹⁸⁾. — Hic erravit Donatus. nam nulla participia adverbia ex se faciunt¹⁹⁾. nam in tantum indulgens nomen est, ut recipiat comparationem, indulgens indulgentior indulgentissimus, unde fit ut non credatur a participio esse, sed a nomine hic indulgens. accepta igitur comparatione participia fiunt nomina. — Omnia adverbia a terminata longa sunt ut una contra; ut ,illum aspice <contra²⁰⁾>'.²¹⁾ — Adverbia ab appellativis vel propriis nominibus quae veniunt semper in e productam exeunt, ista tamen quae a recta significacione descendunt. nam bene et male brevia sunt et illa etiam quae originem non habent ut rite saepe²²⁾. — Quaecumque nomina appellativa adverbia ex se faciunt et dativo casu o littera finiuntur, appellativa sane, o in e convertunt ut huic docto docte ita et doctissimo doctissime. sunt alia quae contra regulam veniunt sed rara et auctoritate usurpata ut durus duriter inhumanus inhumaniter. item sunt alia quae o in er litteras convertunt ut violento violenter. o quae producantur a masculinis veniunt et melius iuxta regulam in e caderent ut false sicut docte. sed auctoritas in o mutavit ut ,falso queritur de natura sua genus

62, 10

62, 10

62, 10

62, 10

62, 10

62, 10

63, 11

64, 1

peri aut in o produc-
tam ut falso aut in e
correptam ut modo

humanum'. et ipsa ista producenda sunt. — Ut tu modo posce
deos veniam'. ideo hoc adverbium correptum est, quoniam non
descendit ab eo nomine unde descendit et falso. nam continuo
inde producitur quod a nomine venit ut huic continuo continue
facit adverbium, quod, ut diximus, e in o auctoritas convertit.
cito quaerendum est cur breve sit: quoniam significationem non
servat dum flectitur in adverbium. nam falsus potest et falso fa-
cere et false, continuus potest et continuo facere et continue; citus
autem non facit cite sed cito unde o correptam habet, ut ,et cito
rapturus de nobilitate comesa.' est alia regula unde brevis sit
cito, quia comparationem recipit, quod continuo et falso facere <non
potest>; non potest facere comparativum quia duplicat adverbium¹⁾.
nam ista adverbia ideo in o exeunt, quia anomala sunt in
comparatione, illa vero ideo in e, quia comparationes legitimas

64, e
64, s

385, 10

aut in u ut noctu

aut in m ut scrip-
tim aut in r ut bre-
viter aut in s ut fun-
ditus. adverbis quae
in e exeunt produci
debent praeter illa
quae non comparan-
tur ut rite aut com-
parationis regulam
non servant ut bene
male

servant. — Inter nocte et noctu hoc interest: si ,tota nocte' iunc-
tum dico, nomen facio: si solum noctu, adverbium. — Exeunt et
in am²⁾, ut perperam. — Nomina communis et omnis generis
semper in r exeunt ut brevis breviter, misericors misericorditer. —
Rite originem sui non habet et in comparatione deficit, quia ritius
nemo dicit. saepe quamvis comparationem servet (nam dicimus
saepe saepius saepissime) tamen quia originem ex nomine non
habet ideo brevis est | ,rite secundarent visus' et ritius non facit.

63, 10
63, e
63, 10

faciunt enim bene
melius optime male
peius pessime: aut
ea quae a nomine
verbove non veni-
unt, ceterum facile et
difficile quae ut ad-
verbia ponuntur no-
mina potius esse di-
cenda³⁾ sunt

Et magne quia magnus maior maximus facit. — Bene et male
comparari ex se non possunt. — Benius non facit. — Malius non
facit. ideo in e 'correptum exeunt. — Etiam ipsa adverbia ali-
quotiens faciunt ut paene paenitus. notandum sane horum ad-
verbiorum regulam talem esse, ut ea quae a diversis generibus
vel a nomine veniunt, ut auctoritas elocutionis exercuit, ita et ad-
verbia faciant. — Multi dubitant facile et difficile utrum nomina
sint an adverbia. sed magis nomina intellegimus ut sint com-
munis generis et neutri ut hic et haec facilis et hoc facile, quia
possunt adverbia facere ut faciliter et difficulter. — Sunt etiam
nomina, quae a postis pro adverbis licentissime ponuntur ut ,tor-
vum clamat' pro torve, horrendum pro horrende. sunt quaedam
nomina quae, dum vocabulorum obtinent locum, faciunt etiam ad-
verbia quae licenter poetae commutant et nominibus pro adverbis
utuntur, ut Romae ruri. — Ista quae originem habent et compa-

63, 10
63, e
63, 10
63, 10
63, 10
63, 10

pro adverbis po-
sita ut est torvum
clamat, horrendum
resonat

pro adverbis po-
sita ut est torvum
clamat, horrendum
resonat

ergo adverbis quae
in e productam exe-
unt ab eo nomine
veniunt quod dativo
casu o littera termi-
natur ut huic docto

1) ducenda B. 2) recipit et duplicat adverbium quod continuo et falso facere non potest
facere comparativum B. torv. Hagenus 3) etiam B et in am. Melius

docte (quae in r¹⁾ exeunt ab eo nomine veniunt quod dativo casu i littera terminatur ut huic agili agiliter. contra hanc regulam multa saepius usurpavit auctoritas. nam quaedam .. et in dativo casu permanent²⁾ et adverbia faciunt ut falso sedulo. quaedam multa contra faciunt ut huic duro non dure sed duriter

rationem rectam, in e exeunt productam. mane autem ideo correpta est quia in comparatione deficit: nec manius dicimus nec originem habet. — Huic facili faciliter. sunt alia quae contra hanc regulam veniunt sed rara et auctoritate usurpata ut durus duriter inhumanus inhumaniter sicut in praetura Tullius dixit. — Pro false et sedule. falso adverbium est et perdit casum dum facit adverbium. — Dure debuerat facere. inhumaniter ait Cicero in praetura. — Regula adverbii quando debet in e exire quando in o et er. masculina omnia nomina quae fuerint propria et ex se faciunt feminina in e productam mittunt adverbia ut Tullius Tulliane Sallustius Sallustiane Vergilius Vergiliane. quae vero appellativa fuerint et ex se masculinum et neutrum faciunt, et ipsa in e exeunt productam ut doctus docta doctum facit docte. sed ista comparantur quae appellativa sunt adverbia, propria comparari non possunt sicut et nomina ipsa. illa vero quae a communi genere veniunt vel ab omni semper in er correptum exeunt ut nobilis nobiliter felix feliciter et comparantur quia appellativa sunt. — Omnia adverbia quae ab appellationibus descendunt et e littera terminantur, producto accentu pronuntianda sunt ut prime docte et cetera. sane ista tria corripienda bene male magne; anomala reperiuntur¹⁾. falso et magno et nomina et adverbia sunt. sed quando significationem nominum perdunt in adverbia transeunt. — Hoc autem breviter intellegendum est: omnes partes orationis, cum desierint esse quod sunt, adverbium faciunt, ut qui, si habeat casum, pronomen est, si non, adverbium, ut qui pro unde. ante, si iungo nomini, ante templum praepositio est; si tempus invenit ut, ante feci adverbium est. post crastinum quotienscumque dicere voluerimus, non debemus dicere post crastinum diem; sed per se post crastinum²⁾ ponere ut subandiamus diem. — Notandum etiam adverbis omnia tempora paene accidere, praesens ut hodie praeteritum ut heri futurum ut cras. — Hic locus urbis erit, et quae loca qui habeant homines et desertosque videre locos. — Vel mane ut, mane ruunt. — nuper: ut, nuper in pratis studiosa florum. — semel: quam semel informem vasto vidisse sub antro Scyllam. — ut non: non tibi Tyndaridis facies invisae Lavacrae. — at etiath: Idcircoque etiam currus etiam arma tenentem.

386, 7

Adverbio addunt tria significatio comparatio figura .. sunt adverbia . loci . ut hic³⁾ tempbris [ut hodie nuper

numeri ut semel bis negandi | et non affirmandi ut etiam quinquaginta .

¹⁾ in ter B²⁾ in dictione casu manent B³⁾ locum constat e verbis Donati 386, 7 — negandi 386, 6 integris

¹⁾ fortasse nam anomala esse reperiuntur cf. Prob. p. 155. ²⁾ crastinum etiam B deleret etiam Kellius ³⁾ accidere videtur sententia, qua dixerat grammaticus duplicem numerum pluralem nominis apud Vergilium inveniri

optandi ut utinam
hortandi ut heia¹⁾,
ordinis ut deinde,
interrogandi ut cur²⁾
similitudinis ut qua-
si ceu³⁾ quantitatis
ut multum parum

dubitandi ut for-
sitan fortasse

personalia ut me-
cum⁴⁾ vocandi ut heus
respondendi ut heu sepa-
randi ut seorsum iu-
randi ut edepolecas-
ter herole mediusfi-
dus eligendi ut po-
tius immo congre-
gandi ut simul una
prohibendi ut ne
eventus ut forte for-
tuitu comparandi ut
magis et⁵⁾ tam

sunt item adver-
bia⁶⁾ infinita ut ubi
quando

sunt finita ut hic
modo

336, 28

Adverbia loci duas
species habent in
loco et ad locum:
in loco ut intus foris
ad locum ut intro fo-
ras. dicimus enim in-
tus sum intro eo; fo-
ris sum foras eo. adi-
ciunt quidam de loco,
quod sic dicitur
quasi in loco ut in-
tus ex eo foris venio

,Mansisset utinam'. — ,Heia age rumpe moras'. — ,Deinde satis flu-
vium inducit'. — ,Cur, inquit, diversus abis'. — ,Ceu quondam torto'
et ,ceum quondam petiere rates'. et <veluti ut>¹⁾ ,veluti magno
in populo'. — Vel satis ut, 'sit satis armentis'. omnia adverbialia
quantitatis quae plus minusve significant, genetivo casui singulari
semper respondent, ut ,multum vini bibi', ,infinitum carnis²⁾ accepi',
,satis poenarum dedi', ,plus olei effudi'. — Ut ,forsitan et Priami
fuerint'. <forsitan fortasse forte>³⁾ et forsitan totum unum est,
sed forte forsitan et forsitan poeticum est, fortasse prosae. — ,Me-
cum erit iste labor'. — Heus, si raptim proferimus, adverbium, s-
cum dolore, interiectio: sic et heu. — Terentius: ,seorsum Demea'.
— Terentius: ,edepol, Surisce, te curasti molliter'. ista omnia
unam partem orationis habent. — Ut, ,quin potius pacem aeternam'.
— Ut ,ne pete conubiis natam s. L'. — <Forte>⁴⁾ sub arguta
concederat i. D'. — ,Magis atque magis'. — Ut ,non tam praeci-
pitis biiugo certamine'. — Adverbia ipsa quae extra exempla
lectionis huius reperiuntur sensu colligenda sunt, ut deprehendantur
cuius sint significationis. — Adverbia infinita sunt, quae de absen-
tibus dicuntur, finita quae de praesentibus: nam et locus definitur
et tempus. — Nam cum dicimus hic et modo, et locus finitur
et tempus. — Sunt adverbia quae, cum unum significent, duplici vel
amplius modo efferuntur, ut puta num et nunc, tum et tunc, ut et
sicut, uti et sicuti, quo et aliquo, ubi et alicubi, ibi et ibidem, hic et
istic, hinc et istinc, illo et illuc, illic et illinc, rursus et rursum,
prorsus et prorsum, forte et fortasse et fortassis et forsitan. sunt
alia adverbialia ex istis, quae sibi respondere inveniuntur, ut tum num
<tunc nunc> ut 'tunc decuit metuisse tuis⁵⁾ et 'tum decuit cum
scepra dabas', 'num te facta impia tangunt'. — Adverbia quattuor
modis figurantur, per locum ut ,haec iter Elysium nobis', ad locum
ut ,huc ades o Galatea', in loco <ut, hic et Narycii posuerunt moe-
nia Locri', e loco> ut ,hinc me⁶⁾ digressum vestris deus appulit
oris'. — Foras et⁷⁾ intro ,intus et foris: tunc has significationes cus-
todimus sicut in praepositionibus utriusque casus, ut quando nos
aliquo ire vel isse vel ituros significamus, foras vel intro dicamus,
ut quo is? foras vel intro quo ieras? foras vel intro quo iturus es?

¹⁾ omisi: demonstrandi
ut ea coe²⁾ omisi post
cur quam ob rem³⁾ quali-
tatis ut docte pulchre
omisi⁴⁾ om. nobiscum
vobiscum⁵⁾ sic B vel Dem.
⁶⁾ sunt item .. adverbialia
sunt item B

¹⁾ suppl. Hagenus ²⁾ carminis B carnis Keilii ³⁾ suppl. Keilii
⁴⁾ suppl. Keilii ⁵⁾ ut tam num mutum decuit metuisse tuissetum B. corr.
Keilii ⁶⁾ complevi ex Prob. p. 154 ⁷⁾ foris B foras et Keilii

<foras>¹⁾ vel intro: at vero cum nos alicubi esse vel fuisse vel futuros esse significamus, foris vel intus, ubi futurus es? foris vel intus; ubi fuisti? foris vel intus; item quando illo significas, foras vel intro respondeantur, quando illic, foris vel intus ut ,illic est, foris vel intus'. sic dicendum est ,intus sum', ,foris sum', ,foras vado', ,intro vado', ,ibi sum', ,illuc vado'. de intus et de foris venio

64, 20

non possumus dicere, quia praepositio adverbii numquam iungitur. sane sciendum quod non dicitur de domo venio, <sed domo venio>²⁾, ut Terentius ,domo me eripuit';³⁾ vel tunc ,dicimus, ,de domo venio', quando pronomen additur, ut ,de domo mea venio' vel ,de domo tua'. — Hac eo, illac eo. adverbia loci sunt haec: hic

68, 26

ibi illic, de loco hinc illinc inde, per locum hac illac illa, ad locum huc illuc illo. — Adverbium enim semper verba comitantur. — Notandum etiam adverbii omnia tempora paene accidere: praesens

68, 11

ut hodie, praeteritum ut heri, futurum ut cras. — Ut comparantur nomina ita et adverbium. quae comparantur ab appellativis nominibus veniunt; inde et recipiunt comparationem. et non omnia

68, 27

appellativa comparantur. — Tribus regulis adverbium non recte comparantur: si a se oriuntur, mane manius non dicitur; si a nomine quod recipit comparationem in eus velius venit, si⁴⁾ ab aliis

68, 14

partibus quae comparationem non recipiunt. — Nequam quamvis monoptoton nomen sit, hoc solum et nequiter facit et nequissime. —

68, 26

Notandum et <nominum>⁵⁾ imminutionem esse, ut Terentius ,fere⁶⁾ grandiuscula illinc profecta est'. — Mane non facit manius sed magis

68, 26

mane aut maxime mane. — Quoniam quomodo comparantur adverbium sic et minuunt comparationem. — Omnino nulla existunt.

68, 28

— Observandum sane, ut nominibus locorum quae adverbium faciunt praepositio numquam iungatur ut Romae fui Cirtae audivi Uticae

68, 28

moratus sum. domus vero et rus tunc accipiunt praepositionem quando et pronomen, ut ,ad domum meam vado'. — Quia et hic

68, 28

falsus facit et huic falso.⁷⁾ sed articulus nomen facit, sine articulo adverbium <est>. — Qui quia pronomen est, dum per

68, 28

casus inflectitur, et adverbium, dum significat unde. — Pone accentu discernitur, ut propter discretionem contra regulam

68, 28

ultima accentum accipiat⁸⁾. — Profecto sic intellegendum quo modo falso, hic profectus <huic profecto>⁹⁾ apud Terentium pro-

68, 28

adiiciunt quidam etiam per locum ut hac illac. heus et heu multi non adverbium putaverunt quia non semper haec sequitur verbum. gradus .. tres .. positivus ut docte comparativus ut doctius superlativus ut doctissime. et quoniam adverbium quoque sunt. quae per omnes gradus ire non possunt. ideo his ad augendam significationem pro comparativo et superlativo magis et maxime coniungimus ad minuendam minus et minime. quem ad modum comparantur ita et deminuantur adverbium: a positivo ut primum¹⁾ a superlativo vel nulla exempla vel rara sunt. sunt multae dictiones dubiae inter adverbium et nomen

886, 25

887, 4

inter adverbium²⁾ ut [est] falso et pronomen ut qui, inter adverbium et verbum ut pone

inter adverbium et participium ut profecto

inter adverbium et coniunctionem ut

¹⁾ omisi: primum longius longule a comparativo ut melius meliuscule longius longiuscule ²⁾ inter adverbium in duobus locis ita legitur G. 68, 13 et 68, 26.

³⁾ suppl. Keilii ⁴⁾ inseruit Hagenus ⁵⁾ eri B ⁶⁾ recipit comparationem inaequalis be et in B corr. Schoellius sec. Char. 187, n. ⁷⁾ inseruit Hagenus ⁸⁾ esse terentius ut fere B corr. Keilii ⁹⁾ quia ex his falsus coniunctio facit B corr. Keilii ¹⁰⁾ post accipiat enstat in B ditto-graphia verborum pone accentu ¹¹⁾ profecto hic profectus B

- quando inter adverbium et praepositionem ut propter 69, 8
- inter adverbium et interiectionem ut heu 387, 8
- horum quaedam accentu discernuntur quaedam sensu. 387, 8
- sunt adverbia loci quae imprudentes putant nomina ut Romae sum 387, 11
- de loco ut Roma venio ad locum ut Romam pergo. his praepositio non antepositur quae provinciis locis regionibusve adici solet [ut de Africa venio] quia designatione nominis non recedunt, ut de Africa venio ad Siciliam pergo
- praepositio separatim adverbis non applicabitur, quamvis 387, 11
- fecto sine dubio est. — <Et ut>¹⁾ ,ut te fortissime Teucrum' adverbium est ut, id est quemadmodum quomodo. Propter adverbium est, ut ,propter sedeo', praepositio ut ,propter aquae rivum' hoc est iuxta. ita et ante: ante te veni praepositio est; ,ante audiui' adverbium²⁾. Heu responsio adverbium est; quando ingemiscens est, interiectio est. — Qui unde, qui evenit? unde evenit. si qui a quis qui venient? facis³⁾ qui. — Ut id est quemadmodum circumflexum habet accentum, ut coniunctio acutum. sic et pone, si retro significat, circumflexum; si verbum acutum. ne circumflexum adverbium est, ne acuto quando dicimus coniunctio est. sensu vero discernimus ante et cetera. — De his adverbis localibus in minore arte⁴⁾ plenius subnotatum est. Nomina civitatum quando significant, locum non demonstrant. nam si locum demonstrant, adverbia faciunt. Nomina civitatum numquam admittunt praepositionem. nam ea omnia secundum accusativum septimum et dativum debemus proferre aut ad locum aut de loco aut in loco, ut puta ,Beneventum vado' non tam nomen est civitatis quam adverbium ad locum: excepta sunt illa nomina quae in ⁵⁾ us et um exeunt ut Delus Naxus Tarentum. <contra has regulas pauca auctoritate usurpata sunt>⁶⁾ ut ,Cretae⁷⁾ iussit considerare Apollo', ut Cicero ,ad Messanam' pro ,Messanam',⁸⁾ Vergilius ,Tyria Carthagine qui nunc expectat' pro Carthagini. Roma si non sit nomen, sed vice loci sit, adverbium est, ut Roma venio: adverbium quia locum significat quia demonstrat unde venerim.⁹⁾ — His, civitatibus scilicet, regionibus enim semper apponimus. — Provinciae enim non possunt adverbia significare. ideo non transeunt in adverbia, quia provinciae de significatione nominis non recedunt. antiqui autem alia consuetudine utebantur: et civitatibus praepositiones iungebant et provinciis detrahebant versa vice, ut Vergilius ,Italiam fato profugus' pro ad Italiam, quod rectius nos civitatibus demimus, provinciis applicamus. — Africa nomen est, non adverbium, significat enim non de civitate me venire, sed de ipsa regione¹⁰⁾. — Adverbis praepositiones

¹⁾ et ut *inserui* ²⁾ propter te ueni praepositio ut propter aquae rivum hoc est iuxta propter est ante audiui adverbium *B corr. Hagenus cf. 78, 21*
³⁾ si qui a quis veniens facis *B corr. Schoellius* ⁴⁾ parte *B corr. Putschius*.
⁵⁾ excepto illa nomina quae us *B corr. Schoellius* ⁶⁾ complevi *sec Pomp. 253, 29. 254, 15. Serv. 416. Serg. 511, 29. Cled. 22.* ⁷⁾ in creatae *B* ut Cretae *Keilius* ⁸⁾ mensa an pro mensane *B corr. Keilius qui exemplum post iungebant 65, 2 transponi iussit* ⁹⁾ venio a quia locum significat adverbium quidem monstrat unde veneris *B corr. Schoellius* ¹⁰⁾ significatio me venire sed de ipsa re *B corr. Hagenus*

legerimus de repente de sursum, de subito et ex inde et ab usque et de hinc. sed haec tamquam unam partem orationis sub uno accentu pronuntiabimus.

putant aliqui omnino addi non oportere, cum interdum propter sonos iungi necesse sit, ut apud Terentium, interea mulier quaedam ab hinc triennium¹ et Vergilius 'Siculo prospexit ab usque Pachyno'. sed hoc observandum secundum certos sonos quos poetae usurparunt praepositiones addi oportere¹). — ,Deinde satis fluvium inducit'. deinde et desursum et desubito non sunt duae partes orationis, sed una composita. si divides, praepositio est, conexa adverbium facit. ideo praecidium non faciunt²), quia uno accentu pronuntiantur tanquam singulae partes orationis, non tanquam divisae. —

387, 10

Participium est pars orationis dicta quod partem capiat nominis partem verbi. recipit enim a nomine genera et casus a verbo tempora et significationes ab utroque numerum et figuram

— DE PARTICIPIO. —

<A verbo>³) qualitatem et tempus. — Quando similia sunt nomina et participia hac re discernis: si genetivo servit, nomen est, si accusativo, participium, ut prudens illius rei, prudens ad illam rem: hic tempus designat unde participium credimus, licet privatam sit significatione. participia ita se invicem regunt. nam si praesentis temporis participio detrahas⁴) s ultimam litteram et addas dus syllabam, facis participium futuri temporis a passivo ut amans amandus. item si participio praeteriti temporis [a passivo] detrahas s ultimam litteram et addas rus, facies participium futuri temporis ab activo ut lectus lecturus⁵). omnia participia praesentis temporis ab omni coniugatione ns litteris terminantur ut amans; participium praeteriti temporis in us mittit ut amatus; futuri temporis participia ab utroque verbo in dus et in rus syllabam exeunt ut amandus amaturus. — Trium generum hic et haec et hoc legens. — Ita tot sunt casus participiorum quot et nominum, ut et septimum casum habeant participia et octavum. — Hoc est a qualitate verborum, qua⁶) intelleguntur participia ex quibus verbis oriuntur. oriuntur autem ex omnibus octo qualitatibus verborum, quia octo sunt qualitates vel genera verborum: neutrale activum passivum deponens commune inchoativum frequentativum defectivum. qualitas genus est, significatio. — In omnibus⁷) coniugationibus custodiendum praesentis temporis par-

70, 14

387, 11

Genera participiis accidunt quattuor, masculinum femininum .. neutrum .. commune tribus ut legens. | nam omnia praesentis temporis participia generis sunt communia casus¹) .. | significationes participiorum a generibus sumuntur. veniunt enim participia a verbo activo duo, praesentis temporis et futuri ut legens lecturus.

387, 17

¹) lemma constat e Donati verbis usque ad: luctaturus vs. 27.

¹) praepositiones ad (in add. al. m.) oportere B addi oportere Schoellius l. l. p. 192. Keilius praepositiones addi non oportere scripsit eademque verba inclusit; Hagenus observandum nisi secundum—addi non oportere ²) patitur B faciunt Keilius ³) a verbo inserui ⁴) nam de participio praesentis temporis a passivo nam si praesentis temporis detrahas B corr. Keilius) post lecturus: dittographia exstat eius glossematis quod postea legitur p. 71, 21 K. ⁶) quia B qua Hagenus ⁷) nominibus B omnibus Keilius

71, 6

a deponenti tria praesentis praeteriti et futuri ut luctans luctatus luctaturus. | a communi quattuor praesentis praeteriti et duo futura¹⁾ ut orimans criminatus criminaturus oriminandus

388, s defectiva interdum alicuius sunt temporis ut soleo solens solitus interdum nullius

ut ab eo quod est memini nullum participium reperitur²⁾. interdum .. participia defectiva .. ut ab eo quod est studeo studens | ab impersonali verbo participia nisi usurpata non veniunt. | numerus participiis accidit uterque singularis ut hic legens . | Sunt nomina speciem participiorum habentia

388, 7

388, 8

388, 12

ut tunicatus galeatus quae quia a verbo non veniunt, non sunt participiis applicanda, ex quibus sunt etiam illa quae, cum participia videantur, verborum tamen significatione privata sunt

ticipia quo modo <a>¹⁾ neminibus distent. amans illius <no-
men>¹⁾ et amans illum participium. — Hoc verbum deponens participium futuri temporis ab activo vindicat. — Quaeritur utrum sancturus an sanciturus dicatur. ad praeteriti perfecti regulam recurrendum est: ab²⁾ eo quod est sanctus tolle s, adde rus, facit sancturus. si sancitus facit sanciturus. sed ideo hoc debemus intellegere ab activo: quia facit sanxi facit sanctus; si faceret sancii faceret sancitus; sed facit sanxi quare sanctus facit.³⁾ mortuus tamen hoc solum contra regulam istam repugnat quia non facit mortuus mortuurus⁴⁾ sed facit moriturus. — Soleo tempore praeterito perfecto nec solui facit et futuro tempore caret. non facit solendus. odi autem lectum est et osus et osurus; sed hic Tullii pugnat auctoritas. — Memini meminens meminitus non facit, quia utroque participio caret. — Studens studiturus non facit. — Pudens taedens poenitens integrum facit, non impersonale verbum⁵⁾. notandum ab impersonalibus verbis participia futura non venire nisi usurpata. — Sciendum communem numerum participia habere non posse. — Species <nominum et participiorum> si similes⁶⁾ sunt | declinatione discernuntur ut visus, si quartae declinationis est, nomen est, si secundae participium. notanda est alia declinatio quo modo participia a nominibus separentur ut ab eo quod est amans si genetivo amantium facit participium est, si amantum nomen. — Amans sapiens et cetera quando comparantur et adverbia faciunt et genetivo coniunguntur [quia] nomina sunt. unde Sallustius, alieni appetens, sui profusus, fugitans litium quoniam participia nec comparantur nec adverbia faciunt et accusativo, non genetivo iunguntur. — Non facit tunico galeo; illud est participium quod a verbo venit. tunicatus comatus et galeatus quia significationibus carent, ambigua participia sunt. — Ista dubia sunt et alia quae secuntur sub sequentibus exemplis. nam et pransus et cenatus quidem dicitur⁷⁾ prandeor et cenor non dicitur. sunt participia quae a verbis⁸⁾ neutralibus veniunt et tamen praeteriti temporis nec non et futuri quod [non] in dus syllabam exit, sonum sustinere reperiuntur ut apud Sallustium, cenatos esse in castris ita et apud Vergilium, monstrum horrendum ingens: nunc haec participia quae

71, 27

71, 2. 6

71, 22

72, 10

71, 28

¹⁾ duum futurorum B
²⁾ inveniuntur B

¹⁾ suppl. Keilius ²⁾ ut B ab Keilius ³⁾ sancii quam sancii mortuus B corr. Schoellius ⁴⁾ moriturus B corr. Keilius ⁵⁾ pudens taedens poenitus utrum faciat ab impersonali verbo B corr. Schoellius sec. Serv. 449, 22: Keilius quaeritur inseruit, Hagenus annon ⁶⁾ species verborum similes B ⁷⁾ quod dicit B quidem Hagenus dicitur Keilius ⁸⁾ sed participia quae adverbis B corr. Keilius

<p>388, 16</p> <p>ut pransus cenatus sunt item alia participia quae accepta praepositione et a verbis et a participiis recedunt ut nocens innocens. nam noceo dicitur, innoceo non dicitur. sunt multa participia eadem et nomina ut passus visus cultus</p>	<p>388, 20</p> <p>sunt participia defectiva quae per omnia tempora ire non possunt ut [est] coeptus urguendus</p> <p>adverbia de participiis fieri posse nonnulli negant¹⁾</p> <p>sed hos plurimae lectionis revincit auctoritas.</p>	<p>a verbis neutralibus veniunt praeteriti vel futuri auctorum probantur exemplis. — Rogatus et cenatus si ad hominum vocabula contorqueas, nomina sunt; si vero ad tempus propriis sunt nominibus adiecta, participia. nam si nomina sunt, non habent tempora, si participia sunt, habent tempora. — Noceo nocens simpliciter dicimus, innoceo facere non potest. — Passus participium quando declino hic passus huius passi facit, hic passus huius passus nomen. similiter et visus cultus: nam ille genetivus in i, ille in us. — Horum participiorum vocabulum tale est quod nec participia nec nomina sed sunt nomina participiis similia. passus nomen est quando gradum significat; participium quando aliquid nos perpassos demonstrat; et quando nomen est, quartae declinationis, quando participium secundae. visus quando ab alio nos videri ostendit¹⁾, participium est, quando visum optutum²⁾ nomen est. cultus si recipit comparisonem, nomen est, si tempora, participium. — Coeptus praeteriti; praesens coepens non facit. urguendus urguens facit urguendus praeterito non facit ursus³⁾. alii quidem volunt urguendus <ursus>⁴⁾ facere unde et ursi dicti, quod se urgeant currendo, et urgeo ursi. ars quidem haec habet, sed euphonia sonos istos sustulit de consuetudine et defectivum participium fecit. — Non est credendum quod falsum est amanter venit ab eo quod est amans. modo non participium est sed nomen, in tantum ut etiam comparisonem recipiat, facit enim amantior amantissimus. quod si participium tantum esset, comparisonem utique non reciperet. — Verissimum est ut nulla participia in adverbia transeant, nisi illa quae et comparationes possunt accipere, ut iam potestates nominum teneant ut negligens neglegenter quia facit neglegentior.</p>	<p>72, 16</p> <p>72, 20</p> <p>72, 17</p> <p>72, 22</p> <p>72, 20</p> <p>71, 6</p> <p>72, 24</p> <p>72, 25</p> <p>72, 24, 20</p>
--	--	--	--

DE CONIUNCTIONE.

<p>388, 28</p> <p>Coniunctio est pars orationis adnectens ordinansque sententiam.</p> <p>coniunctioni accidunt tria potestas figura ordo</p>	<p>Coniunctio ideo dicitur quod adnectit verba: a conexione vim suam habet declaratam; unde Horatius erravit qui dixit ,at o deorum Iuppiter' quia vitiosum est in principio a coniunctione incipere; sed excusatur quia inchoativa coniunctio est <et>⁵⁾ quia omnes inchoativae primum sibi vindicant locum. — Potestas coniunctionum est, ut sciamus, quae copulativae sunt, quae disiunctivae et reliquae; ordo ut sciamus quando subiungamus, quando praeponamus,</p>	<p>73, 7</p> <p>74, 8</p> <p>73, 9</p>
--	--	--

¹⁾ posse nonnulli negant fieri B

¹⁾ ostendimus B ostendit Schoellius ²⁾ quam visum ipsum B visum optutum Schoellius sec. Anecd. Helv. 126, 12 Prob. 116, 25 ³⁾ urguendus praeterito non facit ursus urguendus urguens facit B ⁴⁾ suppl. Keilii ⁵⁾ suppl. Schoellius

potestas coniunctionum in quinque species dividitur. sunt enim copulativae disiunctivae causales rationales.

copulativae sunt hae: et que .. disiunctivae: aut ve .. expletivae: quidem equidem saltem videlicet quamquam quamvis quoque autem

causales: si etsi .. namque nisi nisi si si[enim et etenim]... rationales

.. enim etenim enimvero quia quapropter quoniam quidem¹⁾ .. figurae coniunctionum duae sunt: simplex ut nam, composita ut namque. ordo coniunctionum²⁾ in hoc est quia aut praepositivae sunt coniunctiones ut at ast

aut subiunctivae ut que autem aut communes ut et

figura quia coniunctiones, quamvis sunt simplices, componuntur sicut et nomina. — Copulativae dictae coniunctiones quae semper copulant et coniungunt locutiones. nam si dico tu ille stare non potest, <potest>¹⁾ si fuerit media coniunctio ut ,tu et ille'. ergo ideo dicitur copulativa quia duas partes in elocutione optime coniungit. disiunctiva enim verba copulat, sensus disiungit. ideo contraria species videtur coniunctioni disiunctio. expletivae sunt quae additae ornant sensum et pondus adiciunt, detractae nihil derogant ut ,hoc facito saltem', possumus et ,hoc facito' dicere sublata coniunctione. — Difficilis discretio est inter causales et rationales: quae res magis ad philosophos pertinet et oratores. aliud enim sunt causales, aliud rationales: potest esse enim causa quae rationem non habeat; ratio sine causa non potest esse. alia discretio: ubi utimur causalibus, non utimur rationalibus; ubi rationalibus utimur, possumus uti et causalibus. intellegitur etiam hoc modo quid intersit inter rationem et causam²⁾, per hunc colorem. verbi gratia si dicamus ,occido hominem ut tollam illi pecuniam' causa est, sed ratio non est per intemperantiam hominem occidere; si addo ,per noctem, ne deprehendar' ratio est³⁾. — Ut ,primusque Machaon et Menelaus' tale est <ac>⁴⁾ si dicas 'et primus Machaon'. — Equidem alii dicunt hanc habere significationem 'ego quidem' sed melius iuxta Sallustium intellegendum quidem, ut compositum sit equidem. — Autem et praepositur et subiungitur. — Si et ni in oratione numquam pro coniunctione ponuntur, quia interdum vices earum praepositio occupat. — Istaes tres coniunctiones quae similes sunt, semper causales sunt. Figura coniunctionibus accidit sicut ceteris partibus nec ambiguum est ex quattuor partibus coniunctiones posse componi. — Sunt alia quae ordinem primum tenent ultimum et medium. — Coniunctiones praeponuntur numero octo: at ac ast sive seu vel sin aut; subiunguntur numero quinque: ve que enim quoque autem; praeponuntur et subiunguntur quaecumque extra harum numerum cognoscuntur. — Ut ,ast ego', non dicimus ,ego ast'; semper sibi principium vindicat. — Que semper postponitur ut 'arma virumque' ,primusque Machaon'. — Autem secundum licentiam antiquorum etiam praepositur⁵⁾ ut Plautus ,autem fac' et 'autem haec mulier' pro haec autem mulier. —

73, 10

73, 11

73, 15

73, 20

73, 15

74, 20

73, 20

74, 4

74, 10

74, 7

74, 11

¹⁾ enim etenim uero ... et enimvero quia qua quidem B ²⁾ coniunctionum p. 74, 10 iterat B

¹⁾ suppl. Schoellius (nisi corr. Keilius) ²⁾ ratione et causalem B corr. Schoellius. Keilius: rationalem et causalem ³⁾ per intemperantiam hominem occidere ne deprehendar si addo per noctem ratio est B corr. Keilius ⁴⁾ suppl. Keilius ⁵⁾ hinc interpolatum p. 74, 20 autem et praepositur et subiungitur (Schoellius)

igitur	Sunt mediae ut igitur: qua parte voluero licenter pono et stat elocutio ut 'igitur hoc faciam' <et> ,hoc igitur ¹⁾ <faciam'.> Vergilius ,Iliacas igitur classes', Sallustius 'igitur initio reges'. illic	74, 18 74, 18
889, 18	Sunt etiam dictiones quas incertum est utrum coniunctiones an praepositiones an adverbia nominemus quae tamen omnes sensu facile dinoscuntur.	74, 18 75, 7 74, 20
	nam et coniunctiones pro aliis coniunctionibus positae inveniuntur potestate mutata	74, 22 74, 24 74, 22, 23

Sunt mediae ut igitur: qua parte voluero licenter pono et stat elocutio ut 'igitur hoc faciam' <et> ,hoc igitur¹⁾ <faciam'.> Vergilius ,Iliacas igitur classes', Sallustius 'igitur initio reges'. illic enim hystero-logiam fecit quod et in aliis partibus fit a poetis ut 'transtra per et remos'. — Aliquanta hinc possumus intellegere, quia omnes coniunctiones a terminatae longae sunt absque duabus quia et ita. — Intellegimus et hoc iuxta regulam saepe dictam, quia quidquid deficit esse quod est, adverbium facit. — Ne iuncta coniunctio est, separata adverbium ut ,ne trepidate m. T.' at per t coniunctio est, per d praepositio. aut si sine h aspiratione et in t exit, coniunctio est; si vero cum h aspiratione et in d exit, adverbium. ve iuncta coniunctio est, separata interiectio est. vel separata adverbium est, iuncta coniunctio est: et gravem accentum in coniunctione habet, in adverbio acutum. 'quoque, si ablativo casui non respondeat, coniunctio est, si ablativum habuerit, pronomem ut a quoque. porro si vero significat, coniunctio est; si longe, adverbium temporis. quando, si quatenus significat, coniunctio est; si dicam ,quando hoc tibi placet'; si vero tempus, adverbium est, ut ,quando venit' ? quamquam si accusativo non respondeat, coniunctio est ut 'quamquam patres conscripti', si accusativo responderit, compositum pronomem est ut 'quamquam iustitiam'. ce etiam ornativa coniunctio est, ut hiecc haecce hocce²⁾ et ideo coniunctio est quia postponitur. — Veteres frequenter coniunctiones pro coniunctionibus ponebant, | copulativam pro disiunctiva³⁾ ut 'subiectisque urere flammis' pro subiectivae et causales pro rationalibus ut ,prius⁴⁾.

— DE PRAEPOSITIONE. —

	Praepositio dicta est eo, quod praeponatur omnibus partibus orationis excepta interiectione cum dicimus 'ante homines': nam non dicimus 'homines ante'. ceterum postposita si fuerit, in significationem transit adverbii ut 'longo post tempore venit'. — Praepositio praepositio omnibus partibus, etiam sibi ipsi, ut circumcirca. — Praepositio significationem partium interdum mutat ut rogo adrogo; aliud est rogare aliud adrogare: interdum contrariam facit ut cludo recludo; aliud est cludere aliud recludere: nam claudere est claustra constringere, recludere aperire: interdum auget ut orno	75, 18 75, 18
889, 19	Praepositio est pars orationis quae praeposita aliis partibus orationis significationem eorum aut mutat aut complet aut minuit ¹⁾	
	nam aut nomini praepositur ut invalidus aut pronomini praepositur ut	

¹⁾ aut implet aut mutat aut minuit B

¹⁾ et igitur hoc faciam hoc igitur uergilius B corr. Keilius ²⁾ ille ecce B illece Keilius, illaece Putschius hiecc haecce hocce Schoellius ³⁾ copulativam pro disiunctivam B ⁴⁾ verba exempli videntur excidisse. Schoellius complet: ut prius dictum est, cf. 73, 24.

prae me vel subponi-
ponitur ut mecum
tecum nobiscum vobis-
cum aut verbum prae-
cedit ut perfero aut
adverbium ut ex-
presse¹⁾ .. aut coniunc-
tionem ut absque aut
se ipsam ut circum-
circa. praepositiones
aut casibus serviunt
aut loquellis | aut et
casibus et loquellis.
aeque aut con-
iunguntur aut separ-
rantur aut et coniun-
guntur et separantur. con-
iunguntur ut di di re
se am con; dicimus
enim diduco dis-
traho

in et con praepositiones
si ita compositae fuerint
ut .. s vel f. .. consequan-
tur plerumque produ-
cuntur ut insula
consilium confessio.
Praepositioni accidit casus
tantum. casus .. sunt
accusativus et ablativus ..
accusativi casus sunt ..
ad apud ante .. citra ..
circa contra erga extra

praeter

usque

ioimus enim ad pat-
rem apud villam

ante aedes adver-
sum inimicos, ois Ro-
num, citra forum, cir-
cum vicinos

¹⁾ expresso cum spatio
trium litterarum B

exorno: minuit ut dolosus subdolos. — Pronominibus quando
supponitur praepositio necessitatis est causa ad vitandum cacen-
phaton. cum dico cum nobis, absonum est, vel cum dico cum me
et cetera. — Abs praepositio est, que coniunctio. — Sibi¹⁾
ipsa praeponitur, circumcirca, ut sit una pars orationis.
— Casuales dicuntur praepositiones quae separatae [fuerint]²⁾ ca-
sibus copulantur. quae vero verbis participiis et nominibus iunctae
fuerint, loquellares dicuntur. reliquae³⁾ communes dicuntur esse ut
de: et, de loco venio⁴⁾ et, defero tibi⁴⁾. quando separatae fuerint, casu-
ales dicuntur, quando compositae, loquellares, | ut pro separata prae-
positio est, verbi gratia si dicam pro quo; si dico provoco coniuncta
est. — De istis quae semper iunguntur excipitur et alia particula o,
ut dicamus 'omite me', quod maxime multas significationes habet.
si verbo iungitur vel nomini vel participio, perdit vim suam. si separa-
tur, tres significationes facit, aut exclamantis adverbium aut dolentis in-
teriectionem aut articulum vocativi casus. haec quotienscumque parti-
aliae coniuncta fuerit, <producit nisi metri gratia corripitur>,
verum separata semper producit⁴⁾. — Ista non tam positione
longae sunt quam natura, ut prima vocalis circumflexum accipiat.
— Ut o naturaliter producat. — Praepositiones sunt secundum
Probum numero quinquaginta et quinque. ex his tributae sunt
accusativo triginta, ablativo quindecim, utrisque quattuor, loquellis
sex. — Omnes praepositiones adverbium et coniunctiones a termi-
natae longae sunt absque duabus quia et ita. — Praeter vero
lecta est et ablativo iuncta ut Sallustius 'praeter rerum capitalium
condemnatis'. — Usque alii volunt ut adverbium sit; sed falsum
est. qui adserunt adverbium sic dicunt, quoniam sine alia prae-
positione proferre non potes, ut 'usque ad urbem vado'. sed hoc
convincimus praesumptione imperitiae dici, siquidem ipsa uti sola
debemus ut Vergilius 'usque columnas exulat'. — Vergilius 'nec
non ad templum'. — Terentius ut 'apud seclum prius'. — Vergilius
'quis ante ora patrum'. — Tullius 'adversum leges moresque
maiorum'. — Sallustius 'quae ois paucos dies cuncta⁵⁾ in armis foret'.
— Sallustius 'citra Padum omnibus lex Lucania † fratra⁶⁾ fuit'. —

¹⁾ aub sibi B *ἐπί* sibi Schoellius ²⁾ fuerint ex iis quae postea leguntur
ortum esse videtur. Putschius: quae cum separatae fuerint casibus copulantur.
Keilii: quae separatim fuerint casibus copulatae ³⁾ quae B reliquae Keilii
⁴⁾ fuerit semper producit verum esse parata B corr. Schoellius sec. 78, s.
Putschius: separata aliquando corripitur. ⁵⁾ iuncta B, (cf. p. 76, 14) cuncta
Kritzius ⁶⁾ fratra B, sinistra Hagenus, Licinia fraudi cum Casselio Kritzius.

75, 20

75, 22, 20

75, 25

76, 2

76, 12, 13

75, 22

76, 14

<p>circa templum</p> <p>ultra fines .. usque Oceanum penes arbitros</p> <p>ex his ad et apud cum unius casus sint¹⁾, diverse modo ponuntur</p> <p>usque praepositio plurimis non videtur, quia sine aliqua praepositione proferri recte non potest ablativi .. sunt de e ex²⁾</p> <p>tenuis</p> <p>dicimus enim ... tenuis pube</p> <p>utriusque casus praepositiones sunt haec in sub super subter. quarum</p> <p>in et sub tunc accusativi casus sunt, cum ad locum vel nos vel quoslibet ire isse ituros esse significamus</p> <p>391, 1</p> <p>super vero³⁾ et subter cum accusativo casui naturaliter praeponantur et ablativo tamen plerumque iunguntur</p>	<p>Vergilius ,et circum tempora pasoi'. — Circa templum non habet exemplum. — Vergilius 'vires ultra sortemque senectae'. — ,Te penes in te omnis domos inclinata recumbit'. — Apud tantum in loco significat ut 'apud amicum sum' nec possumus dicere 'apud amicum vado'. ad vero in loco¹⁾ et ad locum significat. nam dicimus et ,ad amicum sum' et ,ad amicum vado' sicut etiam Tullius posuit in prima²⁾ actione 'decem fisco ad senatorem illum³⁾ relictos', item in invectivis 'ad M. Lecam te habitare velle dixisti'. — Quia dicimus ,usque ad amicum vado'. usque et ad duae sunt praepositiones⁴⁾. — E foro, ex amico. aliquando enim consonans sequitur, ex praetura. — Notandum sane quod ex praepositio et auget et minuit. — Tenuis et subiungitur et anteponitur: et tenuis pube dicimus et pube tenuis. ceterum pube tenuis quando dicimus hystorologia est. — Propter bonum sonum, propter gratiam vocis facit pube tenuis. 77, 10</p> <p>tenuis adverbium est quia pube tenuis dicitur. — Tres praepositiones utriusque casus in sub et subter quando itinerales fuerint accusativo semper serviunt, quando locales ablativo in omnibus temporibus. super vero ab his distat per contrarium: quando itineralis fuerit ablativo servit, ut 'eo super platea', quando localis accusativo, ut ,super Idalium'. — Tunc quando est mutatio locorum, accusativum casum regunt, quando in loco permansio, necesse est ut ablativum regant. utrumque possumus dicere et 'cado in plateam' per accusativum et ,cado in platea' per ablativum. sed tunc dicimus per accusativum quando de tecto nos verbi causa in plateam cecidisse significamus, tunc per ablativum quando ibi stantes cadimus. ergo mutatio loci <vel permansio in loco>⁵⁾ facit accusativum vel ablativum. — Quoniam de ablativo casui iungitur, super, quando pro de ponitur, ablativo debet sociari. necesse est 77, 10</p> <p>enim ut ei casui iungatur praepositio, cui casui illa iungatur, pro qua ponitur. et praeter vim hanc habet <ut>⁶⁾ ablativo iungatur, quia sic intellegimus praeter pro sine quo modo in pro contra. inde 78, 10</p> <p>Sallustius 'praeter reram capitalium condemnatis'. super significat et adverbium ut Vergilius 'et super ipsi Dardanidae infensi' 77, 10</p>
--	--

¹⁾ sunt B ²⁾ ex e B
³⁾ super vero bis B

¹⁾ vero in eo loco B vero et in loco Keilius ²⁾ in una B (i. e. Ima)
³⁾ illos B ⁴⁾ dicitur et usq. et ad amicum vado usque duae sunt praepositiones quia sine aliqua quia dicimus usque ad amicum vado us et ad duae B Keilius [ad amicum est dicitur et ad amicum vado.] — Quia sine aliqua: quia dicimus cet. ⁵⁾ suppl. Hagenus ⁶⁾ ut suppl. Keilius si Putschius

891, 11

Separatae praepositiones | acuuntur

coniunctae casibus aut loquellis .. graves fiunt

praepositiones aut ipsa verba corrumpunt aut ipsae corrumpuntur

ut suffero¹⁾, aut et corrumpunt et corrumpuntur ut suscipio. | antiqui praepositiones etiam genetivo casui coniungebant .. item post et ante et circum utriusque casus invenimus. | separatae praepositiones separatis praepositionibus non cohaerent.

et adverbia faciunt, si quando illas non subsequitur²⁾ casus.

sunt qui putant accidere praepositioni et figuram et ordinem .. sunt praepositivae .. subiunctivae ut *tenus*

sed haec nos et similia in his numerabimus quae inaequalia nominantur.

891, 20

Interiectio est pars orationis interiecta aliis partibus orationis ad exprimendos animi affectus aut metuentis ut ei aut optantis ut o aut dolentis ut heu³⁾

pro insuper. — Igitur quia longum est ceteras praepositiones persequi, breviter hoc custodiendum est, ut, quando praepositiones ad casum minime respondere viderimus, adverbia appellentur. notandum sane, quando incertae fuerint praepositiones, hoc est nec itinerabiles nec locales, ex sensu colliguntur, ex spatio aut ex ipso leco. — Ad praepositio acutum habet, mutat accentum iuncta et loquellaris, ut adegit, et penultima habet accentum. prae praevertit: prae habet circumflexum <praevertit in penultima acutum>; ita et o circumflexum habet, omitto in penultima acutum.

Horatius tamen o brevem posuit, ait ,certus omitte tueri'. sed hoc metri gratia praesumpsit. — Praepositiones loquellares naturam suam non servant, aliquando longae sunt aliquando <breves>¹⁾. — Acutae sunt con di dis. vim suam autem commutantes sunt graves si dicamus conduco: du enim nunc producit. — Corrumpunt²⁾ autem ita: conficio: corrumpit verbum, nam erat integrum facio. — Sane iuxta orthographiam affero scribitur non adfero. — [Subcapio.] nam et suscipio quod dicimus integrum erat subcapio³⁾. — Antiqui ideo mutabant vim praepositionum, ut elocutiones componerent, ut 'crurum *tenus* a mento *palearia* pendent'. — Etiam praeter antiqui utriusque casus appellabant praepositionem. — Ut apud prae simul iungi non possunt. — Quotiens praepositionem sequitur verbum necesse est ut illa praepositio in adverbium transeat ut puta ,ante facit', 'propter sedet', 'ante venit'. — Ordo accidit praepositioni ut sciamus quando praeponatur. sed hoc superfluum est. nihil enim accidit praepositioni nisi solus casus. — Subiunctae inveniuntur praepositiones per poeticam licentiam. — Ut crurum *tenus*. ita et pube *tenus* laterum *tenus* et hac *tenus*⁴⁾. — Quae non sunt recta ratione composita, quae non rationem suam sequuntur. —

78, 11

78, 6

78, 12

78, 20

78, 10

78, 20

78, 27

78, 20

78, 20

DE INTERIECTIONE.

Interiectio vel quod interiecta sit mentibus vel quod ex affectu animi nascatur. — O particula multas significationes habet⁵⁾. interiectionem dolentis pro sensu intellegimus quotiens significat miserationem ut 'o mihi praeteritos referat si I. a'. articulus est

79, 6

78, 20

¹⁾ sufforo B Cledonius legisse videtur: affero, quod Donati Berolinensis exhibet ²⁾ illa non subsequatur B ³⁾ post eu (sic) iterat aut optantis ut o B

¹⁾ suppl. Keilius ²⁾ corrumpuntur B, corr. Hagenus ³⁾ integrum sufforo suscepto subcapio sane iuxta orthographiam affero scribitur non affero nam et B corr. Keilius ⁴⁾ pube *tenus* ante pube et sic *tenus* B corr. Schoellius sec. Prisc. XIV. p. 32 XVIII. p. 354. ⁵⁾ Omultas particulas habet B corr. Hagenus

aut laetantis ut evax. 79, 7
sed haec apud Graecos
adverbis adplicantur
quod ideo Latini
non faciunt, quia . 79, 8
non statim sequitur ver-
bum. licet autem pro in-
teriectione etiam alias
partes orationis singulas
pluresve subponere ut
nefas, pro nefas.

accentus in inter-
iectionibus certi esse
non possunt. 79, 14, 15

In his interiectionibus non possunt certi accentus reperiri quae
inconditis vocibus constant, ut heu va. certi sunt accentus in istis
quae possunt distingui, ut papae attat. 79, 16

392, 1
Barbarismus est
una pars orationis
vitiosa in communi ser-
mone.

DE BARBARISMO.

Vitia orationis sunt duodecim barbarismus soloecismus acy- 79, 20
rologia cacenfaton pleonasmos perissologia macrologia tautologia
ellipsis tapinosis cacosyntheton. — — — — —

¹⁾ heu pio *B* heu pro *Putschius* heu hoe *Schoellius sec. Prisc. XV. p. 73.*
Dein eu sola *B*

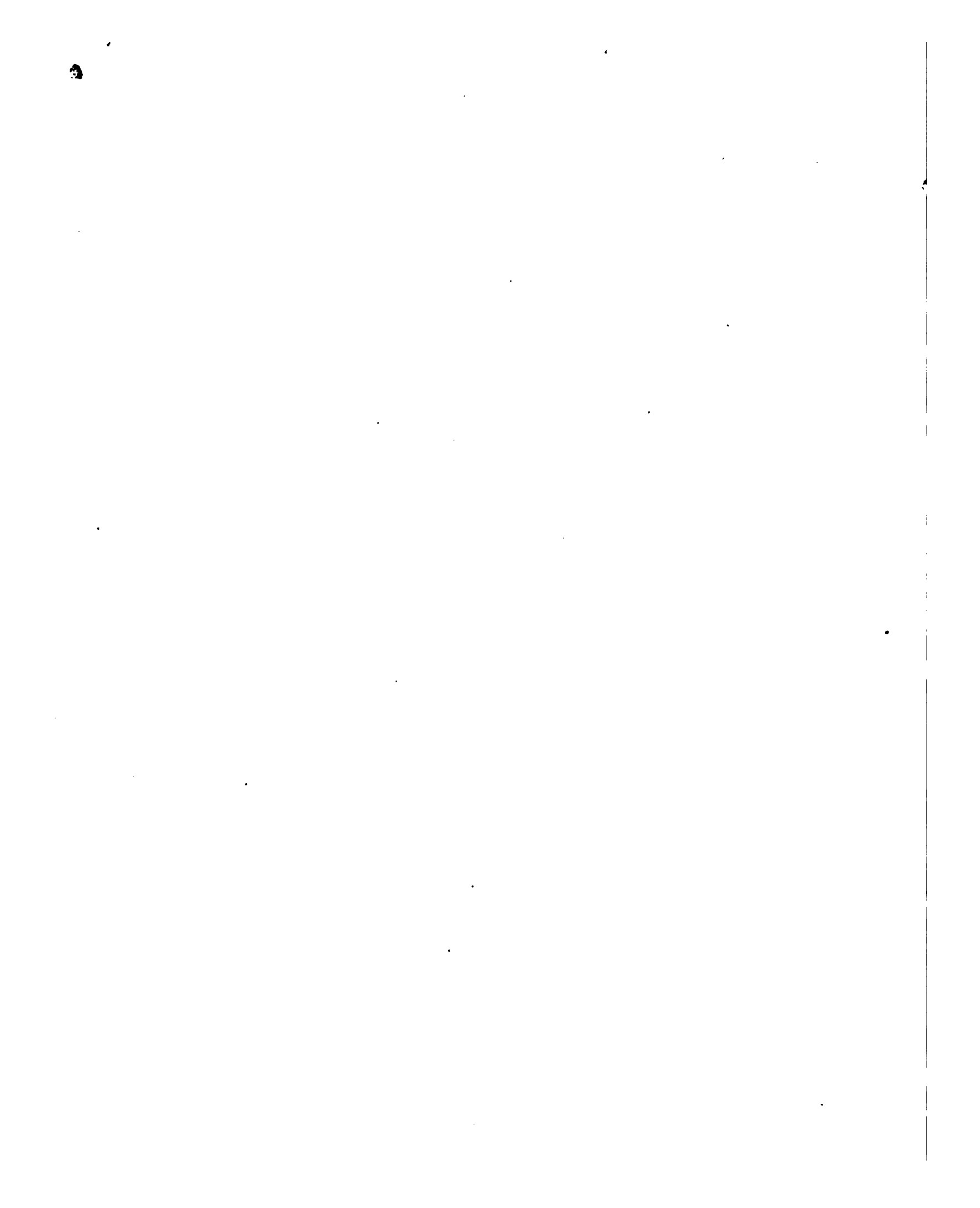
1

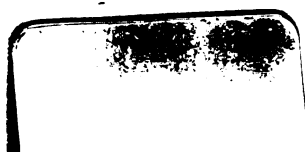
2

3

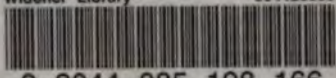
4

5

Lc 52.8
Cledonil Ars grammatica
Widener Library 004420658

3 2044 085 198 166

